

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΑΓΩΓΗΣ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (Τ.Π.Ε.) ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗΣ ΤΑΞΗΣ
ΣΕ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΕΠΑΛ:
ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

της
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΑΝΔΡΑ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στις
Επιστήμες της Αγωγής: Εφαρμογές Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.)
στην Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση
(με ειδίκευση στις Εφαρμογές ΤΠΕ στην Εκπαίδευση και στη Δια Βίου Μάθηση)

Οκτώβριος 2022

© ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Έτος 2022

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ), η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακού Σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής: Εφαρμογές Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στην Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση (με ειδίκευση στις Εφαρμογές ΤΠΕ στην Εκπαίδευση και στη Δια Βίου Μάθηση), και τα λοιπά αποτελέσματα αυτής αποτελούν συνιδιοκτησία του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης και αναπαραγωγής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το συγγραφέα και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, όπου εκπονήθηκε η ΜΔΕ καθώς και τον Επιβλέποντα Καθηγητή και την Επιτροπή Αξιολόγησης.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΑΓΩΓΗΣ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗΣ ΤΑΞΗΣ
ΣΕ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΕΠΑΛ:
ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

της
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΑΝΔΡΑ

Τριμελής Συμβουλευτική Επιτροπή

Επιβλέπων Καθηγητής: Δαγδιλέλης Βασίλειος, Καθηγητής, Παν. Μακεδονίας

Μέλη: Φαχαντίδης Νικόλαος, Αναπλ. Καθηγητής, Παν. Μακεδονίας

Μπίκος Κωνσταντίνος, Καθηγητής, ΑΠΘ

Οκτώβριος 2022

Πρόλογος

Καθώς η τεχνολογία έχει εισχωρήσει σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, η εκπαιδευτική κοινότητα δεν μπορεί να μείνει αμέτοχη. Οι νέες τεχνολογίες εντάσσονται με γρήγορο ρυθμό στον τρόπο εκπαίδευσης και οι μαθητές καλούνται να αναπτύξουν δεξιότητες και να εγγραμματιστούν ψηφιακά προκειμένου να ακολουθήσουν τις τεχνολογικές εξελίξεις και να γίνουν ενεργοί πολίτες του μέλλοντος.

Ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας, κατά τον οποίο ο εκπαιδευτικός παραδίδει το μάθημα και οι μαθητές αποτελούν παθητικούς δέκτες, δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες της κοινωνίας και ο εκπαιδευτικός κόσμος καλείται να ανακαλύψει νέους τρόπους ενεργοποίησης του ενδιαφέροντος των μαθητών.

Η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης συνδυάζει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, με τη χρήση της τεχνολογίας και τη μάθηση μέσα στην τάξη. Οι μαθητές, πριν το μάθημα, προετοιμάζονται στο σπίτι τους παρακολουθώντας οπτικοακουστικό υλικό που έχει προετοιμάσει ο εκπαιδευτικός και αξιοποιούν τον χρόνο μέσα στην τάξη για να λύσουν απορίες και να κατακτήσουν τη γνώση δουλεύοντας συνεργατικά. Καθώς αυτή η διδακτική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να ρυθμίζουν μόνοι τους τον χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο που θα παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό υλικό, μπορεί να αξιοποιηθεί σε ομάδες μαθητών με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες όπως είναι οι μαθητές των εσπερινών ΕΠΑΛ.

Ωστόσο η μέθοδος αυτή συνιστά μια νέα εκπαιδευτική προσέγγιση και εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο μελέτης και παρατήρησης προκειμένου να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα αλλά και οι προβληματισμοί που ανακύπτουν από την εφαρμογή της. Η παρούσα διπλωματική εργασία ερευνά την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Ιστορίας στην Α' τάξη του εσπερινού ΕΠΑΛ με τη μέθοδο της έρευνας δράσης. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εφαρμογή της μεθόδου έχει θετικά αποτελέσματα στους συγκεκριμένους μαθητές που αντιμετωπίζουν αντικειμενικά προβλήματα κατά τη διαδικασία της μάθησης αλλά αναδείχθηκαν και κάποιοι περιορισμοί κατά την υλοποίησή της που αξίζει να επισημανθούν προκειμένου να αντιμετωπιστούν στο μέλλον. Ο εκπαιδευτικός κόσμος οφείλει να ακολουθεί τις εξελίξεις και να αναζητά διαρκώς τρόπους που θα βελτιώσουν και θα ανανεώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία

ώστε οι σημερινοί μαθητές να εξελιχθούν σε πολίτες με κριτική σκέψη και δημιουργικότητα.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την εκπόνηση της εργασίας μου θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή, κύριο Βασίλειο Δαγδιλέλη, ο οποίος με τις πολύτιμες συμβουλές, τις επιστημονικές υποδείξεις και την ουσιαστική καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας συνέβαλε ουσιαστικά στην ολοκλήρωσή της.

Επίσης, ευχαριστώ τους φίλους και συναδέλφους που με τον τρόπο τους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της προσπάθειάς μου και ιδιαίτερα την οικογένεια μου για την υπομονή και τη συμπαράστασή τους.

Τέλος θα ήθελα να αφιερώσω την παρούσα εργασία στα παιδιά μου Γιώργο, Γιάννη και Μαρία ελπίζοντας να αποτελέσει έμπνευση για αυτά.

«Δεν υπάρχει ανέφικτος στόχος, υπάρχει στόχος που δεν πιστεύουμε στην επίτευξή του».

Νικόλας Σμυρνάκης

Η εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης σε Εσπερινό ΕΠΑΛ:

Έρευνα δράσης στο μάθημα της Ιστορίας

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής: Εφαρμογές Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση» του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της εφαρμογής της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Ιστορίας σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στην Α' τάξη του εσπερινού ΕΠΑΛ. Συγκεκριμένα, υλοποιήθηκε έρευνα δράσης από την συντάκτρια της εργασίας, προκειμένου να διαπιστωθεί η δυνατότητα εφαρμογής αυτής της μεθόδου, να διερευνηθούν τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της και η στάση των μαθητών απέναντι σε αυτήν.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας περιγράφεται η διδακτική προσέγγιση της ανεστραμμένης τάξης με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών κατά την οποία το μοντέλο της παραδοσιακής διδασκαλίας αναστρέφεται. Επίσης, διερευνώνται οι ιδιαιτερότητες των μαθητών της εσπερινής επαγγελματικής εκπαίδευσης που ως ενήλικες παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εμπόδια στην εκπαίδευσή τους.

Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζεται η παρέμβαση που πραγματοποιήθηκε στη διάρκεια τριών διδακτικών ωρών καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα δεδομένα που παρείχε η πλατφόρμα που χρησιμοποιήθηκε και από τις ατομικές συνεντεύξεις των μαθητών. Για τη διεξαγωγή της έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική ανάλυση η οποία μπορεί να διερευνήσει σε βάθος τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής εμπειρίας και τις στάσεις των μαθητών και θεωρήθηκε ότι ήταν η πιο κατάλληλη μέθοδος για την απάντηση των ερωτημάτων και τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων.

Από την έρευνα προέκυψε ότι η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης αντιμετωπίζεται θετικά από τους μαθητές και μπορεί να αυξήσει το ενδιαφέρον τους για το μάθημα της Ιστορίας. Ωστόσο υπάρχουν προβλήματα στην έρευνα που πρέπει να αντιμετωπιστούν ενώ

ο μικρός αριθμός του δείγματος και η περιορισμένη χρονική διάρκεια της έρευνας δεν επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων.

Λέξεις Κλειδιά: Ανεστραμμένη τάξη, εσπερινή επαγγελματική εκπαίδευση, ΤΠΕ, μεικτή μάθηση, Ιστορία

The application of the flipped classroom model in Evening Vocational High School:

Action research in the history lesson

Abstract

This thesis was prepared in the framework of the Master's Program of Studies "Sciences of Education: Applications of Information and Social Technologies in Education and Life-long Learning" of the Department of Educational and Social Policy of the University of Macedonia. The purpose of this research is to investigate the application of the flipped classroom in the History lesson in a secondary school, specifically in the 1st grade of the evening vocational High School. Specifically, action research was implemented by the author of the work in order to establish the possibility of applying this method, to investigate the problems arising from its application and the students' attitude towards it.

In the theoretical part of the paper, the didactic approach of the flipped classroom is described with the use of new technologies in which the model of traditional teaching is reversed. The peculiarities of evening vocational education students who, as adults, present special characteristics and face specific obstacles in their education are also investigated.

The research part presents the intervention carried out during three teaching hours as well as the conclusions obtained from the data provided by the platform used and from the individual interviews of the students. To conduct the research, the qualitative analysis was chosen, which can investigate in depth the results of the educational experience and the attitudes of the students, and it was considered to be the most appropriate method for answering the questions and controlling the research findings cases.

The research showed that the implementation of the flipped classroom is viewed positively by the students and can increase their interest in the History course. However, there are problems in the research that must be addressed, while the small number of the sample and the limited duration of the research do not allow the generalization of the conclusions.

Keywords: Flipped classroom, evening vocational training, ICT, blended learning, History

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος.....	iv
Περίληψη.....	vii
Abstract	ix
Πίνακας Περιεχομένων	x
Κατάλογος Εικόνων	xiii
Κατάλογος Συντομογραφιών.....	xiv
Εισαγωγή - Σκοπός-Δομή της έρευνας	1
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	4
Κεφάλαιο 1^ο - Οι ΤΠΕ	4
1.1. Εισαγωγή	4
1.2. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	5
1.3. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	7
1.4. Συνεργατική μάθηση	9
1.5. Μεικτή μάθηση (blended learning) και η εφαρμογή της στο μοντέλο της Ανεστραμμένης διδασκαλίας - Οφέλη και προβληματισμοί.....	11
Κεφάλαιο 2^ο – Η «ανεστραμμένη τάξη»	15
2.1. Το μοντέλο της «ανεστραμμένης τάξης»	15
2.2. Ιστορική αναδρομή.....	15
2.3. Οι τέσσερις πυλώνες της «ανεστραμμένης τάξης»	16
2.4. Τα στάδια της «ανεστραμμένης τάξης»	18
2.5. Ανεστραμμένη τάξη και θεωρίες μάθησης.....	19
2.6. Οφέλη και μαθησιακά αποτελέσματα	19
2.7. Προβλήματα και περιορισμοί της εφαρμογής	20
2.8. Η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στην Ελλάδα.....	22

2.9. Η ανεστραμμένη τάξη στη διεθνή βιβλιογραφία	23
Κεφάλαιο 3^ο - Η εσπερινή επαγγελματική εκπαίδευση.....	26
3.1. Η εκπαίδευση ενηλίκων.....	26
3.1.1. Τα χαρακτηριστικά των Ενήλικων εκπαιδευομένων	28
3.2. Η επαγγελματική εκπαίδευση	30
3.2.1. Η αναγκαιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης	30
3.2.2. Χαρακτηριστικά της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα	30
3.3. Η εσπερινή εκπαίδευση	31
3.3.1. Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνικές ανισότητες.....	31
3.3.2. Η εξέλιξη της εσπερινής εκπαίδευσης	33
3.3.3 Η αναγκαιότητα της εσπερινής εκπαίδευσης	34
3.3.4 Χαρακτηριστικά εκπαιδευομένων στα εσπερινά ΕΠΑΛ	35
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	36
Κεφάλαιο 4^ο - Ερευνητικός σχεδιασμός	36
4.1. Σκοπός της έρευνας – Επιμέρους στόχοι.....	36
4.2. Ερευνητικός σχεδιασμός – Έρευνα δράση.....	37
4.3. Πεδίο έρευνας	38
4.4. Η εκπαιδευτική πλατφόρμα e class	40
4.5. Το μάθημα της Ιστορίας	41
4.6. Το ερευνητικό εργαλείο.....	42
4.7. Σχεδιασμός και φάσεις της έρευνας.....	44
Κεφάλαιο 5^ο - Υλοποίηση της έρευνας	46
5.1. Στάδια εφαρμογής	46
5.2. Οι συνεντεύξεις	52
5.3. Έλεγχος των αποτελεσμάτων.....	54
5.3.1 Αξιολόγηση των ασκήσεων της πλατφόρμας.....	54
5.3.2 Αποτίμηση των εργασιών μέσα στην τάξη.....	55
5.3.3 Αξιολόγηση των συνεντεύξεων	56
5.3.4 Αξιοπιστία της έρευνας	61

Κεφάλαιο 6^ο - Συμπεράσματα.....	62
6.1. Συζήτηση – Συμπεράσματα	62
6.2. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	64
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	66
Ελληνόγλωσσες	66
Ξενόγλωσσες	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	78
Παράρτημα Α: Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε στην e class	78
Α.1. Β' Παγκόσμιος πόλεμος α' Μέρος	78
Α.2. Β' Παγκόσμιος πόλεμος β' Μέρος.....	83
Α.3. Εμφύλιος πόλεμος.....	87
Παράρτημα Β: Οι εργασίες 'μέσα στην τάξη'	91
Β.1. Οι πηγές που επεξεργάστηκαν οι μαθητές μέσα στην τάξη	91
Παράρτημα Γ: Οι συνεντεύξεις	93
Γ.1. Ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων	93
Γ.2. Οι συνεντεύξεις των μαθητών	94
Υπεύθυνη Δήλωση.....	114

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1. Η μεικτή μάθηση.....	13
Εικόνα 2. Πληροφορίες για τα μαθήματα που θα ακολουθήσουν	47
Εικόνα 3. Η αρχική εικόνα που βλέπουν οι μαθητές επιλέγοντας το α' μέρος.....	47
Εικόνα 4. Οθόνη από το Power point του α' μέρους.....	48
Εικόνα 5. Οθόνη από το βίντεο του α' μέρους.....	48
Εικόνα 6. Η πρώτη άσκηση πολλαπλής επιλογής	49
Εικόνα 7. Οθόνη από το Power point του β' μέρους.....	49
Εικόνα 8. Οθόνη από το βίντεο του β' μέρους.....	50
Εικόνα 9. Οθόνη από το Power point του γ' μέρους.....	50
Εικόνα 10. Οθόνη από το βίντεο του γ' μέρους.....	51
Εικόνα 11. Η πρώτη πηγή που επεξεργάστηκαν οι μαθητές.....	52
Εικόνα 12. Οι ασκήσεις συνολικά	55

Κατάλογος Συντομογραφιών

ΕΠΑ.Λ: Επαγγελματικό Λύκειο

ΤΠΕ: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας

ΣΔΜ: Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης

ΑΤ: Ανεστραμμένη Τάξη

ΠΣΔ: Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

ΑΠΣ: Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών

E-class (η-τάξη): Ηλεκτρονική τάξη

ΦΕΚ: Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Εισαγωγή - Σκοπός-Δομή της έρευνας

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας σε ένα εσπερινό ΕΠΑΛ σε συνδυασμό με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Αναμένεται να εξαχθούν συμπεράσματα για τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της, την επίδρασή της στην επίδοση των μαθητών και ιδιαίτερα στην αύξηση του ενδιαφέροντος για το συγκεκριμένο μάθημα και γενικότερα για τη στάση των μαθητών απέναντι σε αυτήν.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος, δηλαδή για την επίδραση αυτής της καινοτόμου εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ιδιαίτερη ομάδα εκπαιδευομένων που αποτελούν οι μαθητές του εσπερινού επαγγελματικού λυκείου, προέκυψε από το προσωπικό ενδιαφέρον της ερευνήτριας κατά τη θητεία της στο εσπερινό ΕΠΑΛ Χίου. Παρόλο που πρόκειται για μαθητές της τυπικής εκπαίδευσης, διαθέτουν συγχρόνως τα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων καθώς είναι άνω των 18 ετών, εργαζόμενοι ή άνεργοι, με υποχρεώσεις κοινωνικές, οικογενειακές και επαγγελματικές. Πρόκειται για ενήλικους με ιδιαιτερότητες οι οποίοι εγκατέλειψαν πρόωρα την τυπική εκπαίδευση αλλά επιθυμούν να αποκτήσουν το απολυτήριο Λυκείου ως τυπικό προσόν ή επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες για την άσκηση κάποιου επαγγέλματος και να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά εργασίας. Καθώς, ωστόσο, παραμένουν αποκλεισμένοι από την ημερήσια εκπαίδευση εξαιτίας διαφόρων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών (Γαλίτης, 2015), επιστρέφουν στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από την εσπερινή εκπαίδευση.

Η εφαρμογή της μεθόδου της ανεστραμμένης τάξης σε μια ομάδα μαθητών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως είναι οι μαθητές του εσπερινού επαγγελματικού Λυκείου, καθιστά αναγκαία τη σκιαγράφηση του προφίλ τους ώστε να γίνουν κατανοητές οι ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες τους και τα χαρακτηριστικά τους που καθιστούν σημαντική αυτή την εκπαιδευτική παρέμβαση. Έτσι, ένα ολόκληρο κεφάλαιο (3^ο) είναι αφιερωμένο στην περιγραφή του προφίλ των μαθητών αυτών.

Ο θεσμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης προέκυψε από την ανάγκη απόκτησης βασικών επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την άσκηση κάποιου επαγγέλματος. Ο έντονος προσανατολισμός της ελληνικής κοινωνίας προς τη γενική εκπαίδευση και τις πανεπιστημιακές σπουδές και η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τη

χειρωνακτική, σωματική εργασία έχουν δημιουργήσει την αντίληψη ότι οι μαθητές που φοιτούν στα επαγγελματικά λύκεια έχουν μειωμένες μαθησιακές δυνατότητες και χαμηλές επιδόσεις, ιδιαίτερα στα μαθήματα γενικής παιδείας, ενώ αρνητική είναι και η αντίληψη για την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται στα ΕΠΑΛ - και μάλιστα στα εσπερινά.

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται επίσης η δυνατότητα ενίσχυσης της μαθησιακής διαδικασίας στα σχολεία αυτά με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, σε συνδυασμό με την παραδοσιακή διδασκαλία μέσα στην τάξη και συγκεκριμένα με την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης. Η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης οργανώθηκε πειραματικά στο πλαίσιο μιας έρευνας δράσης, προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα αυτού του μοντέλου στη συγκεκριμένη ομάδα εκπαιδευομένων στο μάθημα της Ιστορίας. Η επιλογή του μαθήματος της Ιστορίας προέκυψε από την παρατήρηση ότι στη βιβλιογραφία δεν υπάρχει ανάλογη μελέτη για την εφαρμογή της Ανεστραμμένης Τάξης στο συγκεκριμένο μάθημα σε εσπερινό ΕΠΑΛ. Επιπλέον ο παραδοσιακός, δασκαλοκεντρικός τρόπος διδασκαλίας αδυνατεί να εγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών με αποτέλεσμα το χαμηλό επίπεδο των ιστορικών τους γνώσεων. Το γεγονός αυτό καθιστά επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης τρόπων ενίσχυσης του ενδιαφέροντος των μαθητών για το συγκεκριμένο μάθημα.

Συνεπώς, στην παρούσα εργασία αναλύονται: η χρήση των ΤΠΕ, η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης, τα χαρακτηριστικά της εσπερινής επαγγελματικής εκπαίδευσης, η έννοια της έρευνας δράσης, η εκπαιδευτική πλατφόρμα e class, το μάθημα της Ιστορίας και η ποιοτική έρευνα. Σε καθένα από αυτά τα χαρακτηριστικά αφιερώνεται μια ενότητα καθώς η κατανόησή τους θεωρήθηκε απαραίτητη για τη συνοχή και την επίτευξη του στόχου της εργασίας.

Η έρευνα υλοποιήθηκε κατά το Β' τετράμηνο του σχολικού έτους 2021-22 και είχε διάρκεια τριών διδακτικών ωρών. Για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης εφαρμογής αξιοποιήθηκε η παρατήρηση, αναλύθηκαν οι εργασίες που εκπόνησαν οι μαθητές μέσα στην τάξη και αναλύθηκαν επίσης οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευόμενους.

Η εργασία αυτή αποτελείται από δύο μέρη. Καθώς η ανεστραμμένη τάξη αποτελεί συνδυασμό της εξ αποστάσεως διδασκαλίας με χρήση των ψηφιακών εργαλείων και της

παραδοσιακής διδασκαλίας, στο πρώτο μέρος, το θεωρητικό, γίνεται αναφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, στη συνεργατική μάθηση και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ενώ παρουσιάζονται τα οφέλη της μεικτής εκπαίδευσης, εφαρμογή της οποίας αποτελεί η ανεστραμμένη τάξη (1^ο κεφάλαιο). Στο 2^ο κεφάλαιο περιγράφονται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά της ανεστραμμένης τάξης, ο τρόπος που εφαρμόζεται, τα προβλήματα και τα αναμενόμενα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της. Επιπλέον κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστεί το προφίλ των ενήλικων εκπαιδευομένων οι οποίοι αποτελούν το δυναμικό των εσπερινών επαγγελματικών λυκείων. Αυτό γίνεται μέσα από την παρουσίαση των χαρακτηριστικών της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του θεσμού της εσπερινής εκπαίδευσης (3^ο κεφάλαιο). Η αναλυτική παρουσίαση καθεμιάς από τις παραπάνω έννοιες κρίθηκε αναγκαία λόγω της σπουδαιότητάς τους για την κατανόηση του θεωρητικού υπόβαθρου της έρευνας.

Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζεται ο σκοπός της έρευνας, οι επιμέρους στόχοι και οι ερευνητικές υποθέσεις, αποσαφηνίζεται ο όρος έρευνα δράση και περιγράφεται η πλατφόρμα e class η οποία αξιοποιήθηκε για την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης (4^ο κεφάλαιο). Παρατίθεται αναλυτικά ο σχεδιασμός της έρευνας και η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας και η αποτίμησή τους (5^ο κεφάλαιο). Στο 6^ο κεφάλαιο, καταγράφονται τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων και σκέψεις για μελλοντική έρευνα.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1^ο - Οι ΤΠΕ

1.1. Εισαγωγή

Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια στις ανθρώπινες δραστηριότητες καθώς η χρήση των υπολογιστών διευρύνεται και οι πληροφορίες που συλλέγονται από τη χρήση τους καθημερινά δημιουργούν ένα νέο τρόπο κατάκτησης της γνώσης καθώς και μια καινούρια διαδικασία μάθησης (Peters, 2004). Αν θέλουμε να δώσουμε ένα ορισμό, θα λέγαμε ότι ως ΤΠΕ εννοούμε τις σύγχρονες μορφές της ψηφιακής τεχνολογίας που μας επιτρέπουν να κωδικοποιήσουμε, να επεξεργαστούμε, να αποθηκεύσουμε, να ανακαλέσουμε και να μεταδώσουμε τις πληροφορίες σε οποιοδήποτε τόπο και χρόνο σε ψηφιακή μορφή μέσα σε δίκτυα υπολογιστών. Γενικότερα θα λέγαμε ότι με τον όρο ΤΠΕ εννοούμε τις ψηφιακές τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στο σύνολό τους (Κράββαρης, 2013).

Λόγω των αυξανόμενων δυνατοτήτων τους έχουν αποκτήσει σημαντικό ρόλο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο πυρήνας της εκπαίδευσης, ο οποίος περιέχει την επικοινωνία, την πληροφορία και τη γνώση έχει κυριολεκτικά μεταμορφωθεί από την ψηφιακή τεχνολογία η οποία έχει προκαλέσει πραγματική επανάσταση σε αυτά τα τρία στοιχεία (Γραμματικοπούλου, 2014). Σήμερα εξαιτίας της χρήσης των ΤΠΕ και της δυνατότητας πρόσβασης σε πηγές διαδικτυακά, η πληροφορία θεωρείται το έναυσμα για την ανακάλυψη γνώσης (Peters, 2004).

Οι ΤΠΕ υποβοηθούν την παραδοσιακή διδασκαλία, υποστηρίζουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και δημιουργούν περιβάλλοντα μάθησης κατάλληλα για τη μεικτή εκπαίδευση. Καταργώντας τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου καθιστούν τον εκπαιδευόμενο ενεργό και ικανό συμμετέχοντα στη μαθησιακή διαδικασία (Κουλούντζος, 2016).

Είναι φανερό ότι οι μαθησιακές συνθήκες διαρκώς μεταβάλλονται καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται (Boeve et.al., 2017) ενώ το μαθησιακό υλικό διαρκώς αναμορφώνεται δίνοντας στην εκπαιδευτική διαδικασία νέες δυνατότητες και μοναδικές ευκαιρίες (Σέργης & Κουτρομάνος, 2013).

1.2. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Η εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση έχει προκαλέσει πολλές αλλαγές στη μορφή της διδασκαλίας συντελώντας στην προσαρμογή της στις νέες συνθήκες πολιτισμικές, κοινωνικές και οικονομικές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον έχουν επηρεάσει τον τρόπο που διαβάζουμε, που σκεφτόμαστε και μαθαίνουμε (Γραμματικοπούλου, 2014) ενώ αποτελούν πλέον εργαλεία απαραίτητα στην καθημερινή μας ζωή (Κουτζεκλίδου & Μαυροειδής, 2017). Με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία έχουν επέλθει αλλαγές στη διδασκαλία και στη μάθηση καθώς εκτός από εποπτικά μέσα διδασκαλίας ή μέσα γνωστικής ανάπτυξης αποτελούν και ανεξάντλητη πηγή πληροφόρησης (Περδικούρη, 2013).

Τα ψηφιακά μέσα μπορούν να αποτελέσουν ένα χρήσιμο εργαλείο, απαραίτητο για κάθε επιστήμονα, συνεπώς και για κάθε καθηγητή, καθώς επιτρέπουν αυτοματοποιημένους και γρήγορους υπολογισμούς, επεξεργασία συμβόλων, παραγωγή εικόνων, δημιουργία προσομοιώσεων και μοντελοποίηση φαινομένων αλλά και την παροχή ασύρματης και ενσύρματης επικοινωνίας (Κουλούντζος, 2016). Σύμφωνα με έρευνες, ο καθηγητής, με προσεγμένο σχεδιασμό και χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μαθησιακά περιβάλλοντα που υποστηρίζονται από τις ΤΠΕ, μπορεί να ενεργοποιήσει τους μαθητές, να αυξήσει το ενδιαφέρον τους και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή τους σε επίπεδα μάθησης και επικοινωνίας ιδιαίτερα υψηλά (Κράββαρης, 2013· Λιακέας & Γολικίδου, 2013· Ξανθοπούλου, 2016). Τα ψηφιακά μέσα χρησιμοποιούνται ελάχιστα από τις κλασσικές μεθόδους διδασκαλίας και η παραδοσιακή εκπαίδευση τα αξιοποιεί μόνο ως υποστηρικτικά μέσα στη διάλεξη, για την ψηφιακή αποθήκευση αρχείων, για μεταφορά σημειώσεων και εργασιών ή για να επιτύχει πρόσβαση στην πληροφορία. Είναι φανερό λοιπόν ότι επιβάλλεται μια διαφορετική προσέγγιση της διδασκαλίας και της μάθησης στο σχολικό σύστημα και μια πιο εποικοδομητική αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων στην εκπαίδευση (Salta, 2017).

Καθώς λοιπόν οι ανάγκες των μαθητών συνεχώς μεταβάλλονται προσπαθώντας να ακολουθήσουν το τεχνολογικό ρεύμα, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη προσαρμογής των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, έτσι ώστε να εκσυγχρονιστούν και να μπορούν να υποστηρίξουν με επιτυχία τη σύγχρονη διδασκαλία.

Φαίνεται όμως ότι ο χρόνος που διατίθεται στις αίθουσες διδασκαλίας δεν είναι επαρκής για μια διδασκαλία ολοκληρωμένη και αποτελεσματική. Το γεγονός αυτό επιδρά αρνητικά στην ποιότητα του μαθήματος, μειώνει την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών και δυσχεραίνει το έργο των εκπαιδευτικών, οι οποίοι καλούνται να αξιοποιήσουν όλους τους τεχνολογικούς πόρους που είναι διαθέσιμοι ώστε να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών και να τους ενθαρρύνουν στην επεξεργασία του υλικού που δίνεται από τους ίδιους. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο να χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο η μεικτή μάθηση (blended learning), οι μέθοδοι της οποίας συνδυάζουν την παραδοσιακή διδασκαλία με τη σύγχρονη εκπαίδευση, βασικό στοιχείο της οποίας είναι η τεχνολογία. Το γεγονός αυτό καθιστά απαραίτητη τη διαρκή επιμόρφωση του εκπαιδευτικού στα τεχνολογικά εργαλεία που διαρκώς αναπτύσσονται.

Οι ΤΠΕ συνδέονται άμεσα με την διαδικασία της μεικτής μάθησης είτε ως μέθοδοι για πληροφόρηση και επικοινωνία είτε ως μέσα για μαθησιακές δραστηριότητες μέσα σε περιβάλλοντα μάθησης κατάλληλα διαμορφωμένα. Τέτοια περιβάλλοντα αποτελούν τα ΣΔΜ (LMS) ή Συστήματα Δημιουργίας και Διαχείρισης Μαθημάτων (CMS) ή τα Συστήματα Δημιουργίας και Διαχείρισης Μαθημάτων (LCMS) (Αντώνογλου, 2011· Κουλούντζος, 2016) τα οποία προάγουν την ηλεκτρονική μάθηση η οποία είναι άλλοτε αυτοκαθοδηγούμενη και άλλοτε καθοδηγούμενη από τον εκπαιδευτή (Κυπραίος, 2016).

Η χρήση της τεχνολογίας προσφέρει απεριόριστες ευκαιρίες σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα, στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές οι οποίοι μέσω αυτής έχουν πρόσβαση σε πληθώρα πληροφοριών που μπορούν να αντλήσουν από βιβλιοθήκες ή περιοδικά έγγραφα, διεθνούς φήμης. Χρησιμοποιώντας μια λέξη – κλειδί ή με το γενικότερο θέμα οι μαθητές αναζητούν και εντοπίζουν πληροφορίες με ταχύτητα και ευκολία, παραμερίζοντας τις δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν μέχρι πριν από μερικά χρόνια (Owston, 1997).

Πέρα από αυτό, έχει παρατηρηθεί ότι σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και στη διδασκαλία όλων των μαθημάτων η μάθηση είναι πιο αποτελεσματική, γρήγορη και ουσιαστική όταν χρησιμοποιείται η τεχνολογία των ηλεκτρονικών υπολογιστών σε μεγάλο βαθμό (Κόμης, 2004). Επιπλέον, καθώς ο υπολογιστής δεν σχολιάζει και δεν κρίνει, δίνει την ευκαιρία στον μαθητή να εκφράσει τη γνώμη ή την απορία του χωρίς να φοβάται τα επικριτικά σχόλια που γίνονται κάποιες φορές. Έχει παρατηρηθεί ότι οι νέες τεχνολογίες κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, ενισχύουν τη συνεργασία και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών και ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων και την

ανάληψη πρωτοβουλιών προάγοντας έτσι θετικές αλληλεπιδράσεις στις μεταξύ τους σχέσεις. Έτσι η μάθηση γίνεται μαθητοκεντρική, βοηθάει τα παιδιά να ανακαλύπτουν μόνα τους τη γνώση με ενεργητικό τρόπο και όχι ως παθητικοί δέκτες. Με την ουσιαστική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού και τη βοήθεια του εκπαιδευτικού λογισμικού, ο μαθητής κατακτά μόνος του τη γνώση ενισχύοντας έτσι την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή του.

Και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί βέβαια, οφείλουν να καταστήσουν τον τρόπο διδασκαλίας τους ελκυστικό με την εφαρμογή καινοτομιών, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Είναι γεγονός ότι αυτές ενδέχεται να δημιουργήσουν πρόσθετα προβλήματα στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καλούνται να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις και να ανταπεξέλθουν σε περισσότερα καθήκοντα από την παραδοσιακή διδασκαλία. Έχοντας μια πληθώρα ψηφιακών εργαλείων και ποικιλία από εκπαιδευτικά λογισμικά, καλούνται να επιλέξουν αυτά που είναι αξιόπιστα, επιστημονικά έγκυρα και τεχνολογικά κατάλληλα για να ενισχύσουν την εκπαιδευτική διαδικασία και να βοηθήσουν τους μαθητές στην κατάκτηση της γνώσης.

Αξίζει ωστόσο, να σημειωθεί ότι η χρήση των νέων ψηφιακών τεχνολογιών καταδεικνύει την ύπαρξη της κοινωνικής ανισότητας καθώς παρατηρείται διαφορά στην πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία ανάμεσα στην ιδιωτική και στη δημόσια εκπαίδευση.

Εξάλλου, η χρήση των νέων τεχνολογιών καθιστά τη μάθηση ατομική υπόθεση που μπορεί να απομακρύνει το άτομο από το σχολικό περιβάλλον, οπότε απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους, ώστε να παραμείνει η μάθηση μια κοινωνική διαδικασία.

Η χρήση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση ενδεχομένως να εγείρει προβληματισμούς, παραμένει ωστόσο αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι έχει αποκτήσει έντονο και ενεργό ρόλο στις ανθρώπινες δραστηριότητες και θα πρέπει να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο.

1.3. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Με την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση σηματοδοτήθηκαν πολλές αλλαγές στη μορφή και στη λειτουργία της και έγινε πιο προσιτή σε όλες τις ηλικιακές βαθμίδες. Η

τεχνολογία έδωσε τη δυνατότητα μόρφωσης και επιμόρφωσης σε ανθρώπους που αντιμετώπιζαν δυσκολίες λόγω απόστασης ή έλλειψης χρόνου.

Με τον όρο εξ αποστάσεως εκπαίδευση εννοούμε το μοντέλο της εκπαίδευσης που έχει ενσωματώσει Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών στην υλοποίηση της μαθησιακής διαδικασίας. Σε μια γενικότερη διάσταση ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για να εκφράσει οποιαδήποτε μορφή τεχνολογίας από εκπαιδευτικό και μαθητή που βρίσκονται σε απόσταση και έχουν ως στόχο την επικοινωνία μεταξύ τους και τη μάθηση.

Φαίνεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ευνοήθηκε σημαντικά από τη χρήση των ΤΠΕ. Πέρα από την πρόσβαση που παρέχουν στην πληροφορία και στο εκπαιδευτικό υλικό, μέσα από συγκεκριμένες μαθησιακές πρακτικές, ευνοούν την εμπλοκή των εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διαδικασία (Λιοναράκης, 2005). Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπου η φυσική επαφή ανάμεσα στον εκπαιδευόμενο και στον εκπαιδευτή είναι σπάνια ή ανύπαρκτη, οι ΤΠΕ μπορούν να καλύψουν το κενό στον τομέα της επικοινωνίας. Η χρήση των ηλεκτρονικών μηνυμάτων (mails) και των ομάδων συζήτησης στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η τηλεδιάσκεψη στη σύγχρονη (teleconference) μπορεί να καλύψει αυτό το κενό που παρουσιάζεται (Πανουσοπούλου, 2016).

Έτσι ενώ οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί εκμεταλλεύονται την άνεση του χώρου τους και την ελευθερία του χρόνου, μπορούν να παρακολουθούν το μάθημα σύμφωνα με τις ανάγκες τους και τον ρυθμό τους. Η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό τους παρέχεται με συνδυασμό διαφόρων μέσων που κινεί το ενδιαφέρον τους και καθιστά το διδακτικό αντικείμενο πιο παραστατικό και κατανοητό.

Οι διαφορές που παρουσιάζει η πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία με την ηλεκτρονική καταδεικνύουν τις δυνατότητες που προσφέρει η δεύτερη για μεγαλύτερη ευελιξία στη μάθηση με επίκεντρο τον ίδιο τον μαθητή. Στην περίπτωση της πρόσωπο με πρόσωπο μάθησης, η διδασκαλία απευθύνεται στην ομάδα με περιεχόμενο στοχευμένο στον καθηγητή ενώ στην ηλεκτρονική μάθηση η διδασκαλία απευθύνεται στο άτομο και το περιεχόμενο της διδασκαλίας στοχεύει στον μαθητή.

Ο Eryilmaz (2015) αναφέρεται αρχικά στη διάκριση ανάμεσα στη δια ζώσης και στην εξ αποστάσεως διδασκαλία. Η διδασκαλία στην πρώτη περίπτωση είναι σύγχρονη οπότε ο χρόνος είναι προγραμματισμένος και ο χώρος συγκεκριμένος, η σχολική τάξη. Στην εξ

αποστάσεως εκπαίδευση η διδασκαλία γίνεται είτε σύγχρονα είτε ασύγχρονα οπότε δεν είναι προκαθορισμένος ούτε ο χρόνος ούτε ο χώρος.

Συγκεκριμένα, όταν η εξ αποστάσεως εκπαίδευση γίνεται ασύγχρονα, δίνει τη δυνατότητα στους διδάσκοντες και στους διδασκόμενους να βρίσκονται σε αλληλεπίδραση σε διαφορετικό χώρο και χρόνο. Εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν από την ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι τα συστήματα διαχείρισης μάθησης (LMS) τα οποία διαχειρίζονται τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες και τα συστήματα διαχείρισης περιεχομένου (CMS) τα οποία διαδίδουν το περιεχόμενο μέσω του διαδικτύου.

Στη δια ζώσης διδασκαλία η ευελιξία που παρέχεται είναι τυποποιημένη ενώ το περιεχόμενο του μαθήματος όπως προσφέρεται σε μια σχολική τάξη ή στην πανεπιστημιακή αίθουσα παραμένει σταθερό. Ο αριθμός μαθητών μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας είναι συγκεκριμένος, όπως οφείλει, και η αλληλεπίδραση είναι αυθόρμητη άρα μη ελεγχόμενη και διευρυμένη.

Από την άλλη, η σύγχρονη μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αξιοποιεί τις προηγμένες τεχνολογίες του διαδικτύου για σύγχρονη μετάδοση και παρέχει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές να επικοινωνούν με διάφορους τρόπους, οπτικά, ακουστικά ή μέσω γραπτών μηνυμάτων σε χρόνο πραγματικό. Έτσι η επικοινωνία αποκτά αμεσότητα και δημιουργείται η αίσθηση της κοινότητας.

Η διδασκαλία σε αυτή την περίπτωση διαθέτει μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμόζεται στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών. Το περιεχόμενο του μαθήματος μπορεί να αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών, ο αριθμός των οποίων είναι χωρίς όριο. Η αλληλεπίδραση γίνεται με τη μορφή γραπτών παρατηρήσεων, σημειώσεων και μηνυμάτων για αυτό θεωρείται δομημένη και περιορισμένη. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην ηλεκτρονική μάθηση η προετοιμασία του καθηγητή οφείλει να είναι εκτεταμένη και στοχευμένη ώστε να παρουσιάζει επαρκώς και με λεπτομέρεια όλες τις πτυχές του διδακτικού αντικειμένου (Eryilmaz, 2015).

1.4. Συνεργατική μάθηση

Η ανάπτυξη των ΤΠΕ και η εφαρμογή τους στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προωθούν τη μάθηση μέσω συνεργατικών δραστηριοτήτων και προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό, την αναθεώρηση και τη διάδοση της γνώσης.

Οι απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας οδηγούν την εκπαίδευση στον προσανατολισμό νέων μοντέλων εκπαίδευσης, όπως είναι η συνεργατική μάθηση. Σύμφωνα με τους Brody και Davidson (1998), πρόκειται για μια εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, έχουν ένα κοινό σκοπό, μοιράζονται ένα κοινό θέμα ή πρόβλημα, το οποίο προσπαθούν να αντιμετωπίσουν μέσα από συμπεριφορές αλληλεξάρτησης, διατηρώντας ωστόσο την ατομική υπόσταση και την ευθύνη της προσπάθειάς τους (Sharan, 2014: 87). Ουσιαστικά οι μαθητές συνεργάζονται σε ομάδες και συμβάλλει ο καθένας ξεχωριστά σε μια συλλογική προσπάθεια προκειμένου να κατανοήσουν και να κατακτήσουν το εκπαιδευτικό υλικό με αλληλοβοήθεια και ανταλλαγή γνώσεων και όχι με την άμεση καθοδήγηση του δασκάλου. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος απαιτείται κριτική σκέψη, ανάλυση και σύνθεση της πληροφορίας προκειμένου να αξιολογηθεί και να μετατραπεί σε γνώση (Draper, 2015).

Στην εφαρμογή της συνεργατικής μάθησης σημαντικός είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού ο οποίος εγκαταλείπει τον παραδοσιακό του ρόλο, δηλαδή να καθοδηγεί, να συμβουλεύει και να διευκολύνει τον μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στόχος του είναι ο προγραμματισμός, η οργάνωση και ο συντονισμός των ομαδικών δραστηριοτήτων, η διακριτική επίβλεψη του τρόπου εργασίας της ομάδας και η αξιολόγηση των εργασιών σε συνεργασία με τους μαθητές (Baudrit, 2007).

Ταυτόχρονα ενισχύεται ο ρόλος του μαθητή ο οποίος γίνεται συνυπεύθυνος στη μάθησή του. Ο ίδιος γίνεται πομπός και δέκτης, συνεργάζεται στα πλαίσια της ομάδας και ενεργοποιείται προκειμένου να ερευνήσει και γίνεται συνυπεύθυνος στην ανακάλυψη της γνώσης. Έτσι αναπτύσσει την προσωπικότητά του και καλλιεργεί κοινωνικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την επιβίωση στη σύγχρονη κοινωνία (Ματσαγγούρας, 2003).

Οι νέες τεχνολογίες διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία είτε στο πλαίσιο της διαδικτυακής σύνδεσης είτε στη φυσική λειτουργία της ομάδας (Ράπτη, 2010). Η επεκτεινόμενη χρήση του διαδικτύου διευκολύνει τη συνεργατική μάθηση καθώς συμβάλλει στη διεύρυνση των στενών ορίων της σχολικής τάξης και την εμπλοκή ολόκληρου του εκπαιδευτικού κόσμου και της κοινωνίας. Η εκπαιδευτική τεχνολογία

διευκολύνει την κοινωνική αλληλεπίδραση και προωθεί την επικοινωνία ανάμεσα στους εμπλεκόμενους. Σύμφωνα με τον Crook (1994) δύο είναι οι βασικές λειτουργίες των ΤΠΕ σε συνεργατικό μαθησιακό περιβάλλον. Στην πρώτη οι μαθητές συνεργάζονται γύρω από τον υπολογιστή (around computer) και στη δεύτερη συνεργάζονται μέσω του υπολογιστή (through computer). Δημιουργούν ένα περιβάλλον δυναμικό και αλληλεπιδραστικό που προδιαθέτει τους μαθητές να εργαστούν ομαδικά, να συνθέσουν εργασίες και να εμπλακούν σε διάλογο, να διατυπώσουν κριτική, υποθέσεις και συμπεράσματα.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να παραβλέπουμε τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτής της μεθόδου καθώς υπάρχει η πιθανότητα οι μαθητές με υψηλές επιδόσεις και ηγετική προσωπικότητα να επωμίζονται το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας και να επιβάλλουν τη γνώμη τους στους ήπιων τόνων μαθητές. Από την άλλη, μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, χαμηλή αυτοπεποίθηση και μαθησιακές δυσκολίες δεν συμμετέχουν ισότιμα, αμβλύνοντας έτσι τις αντιθέσεις στην επίδοση ή μπορεί να μεταφέρουν στους συμμαθητές τους τις δικές τους λανθασμένες ιδέες μέσα στα πλαίσια της ομάδας. Επιπλέον αδυναμίες εντοπίζονται στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου, τα ελλιπή ή απαρχειωμένα τεχνολογικά μέσα που βρίσκονται στη διάθεση των μαθητών και στην εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τα ψηφιακά εργαλεία.

Για να είναι αποτελεσματική η συνεργατική μάθηση πρέπει οι στόχοι που τίθενται να είναι σαφείς και ρεαλιστικοί, οι μαθητές να έχουν εκπαιδευτεί στη συνεργασία και να έχουν συγκεκριμένους ρόλους ενώ ο εκπαιδευτικός πρέπει να επιβλέπει, να καθοδηγεί και να αξιολογεί την πορεία της διαδικασίας, επεμβαίνοντας και τροποποιώντας την όταν το θεωρεί απαραίτητο.

1.5. Μεικτή μάθηση (blended learning) και η εφαρμογή της στο μοντέλο της Ανεστραμμένης διδασκαλίας - Οφέλη και προβληματισμοί

Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές απαιτήσεις καταδεικνύουν την ανάγκη ύπαρξης ενός μοντέλου μάθησης που θα εμπεριέχει και θα συνδυάζει την παραδοσιακή δια ζώσης διδασκαλία με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας στο μέγιστο τα πλεονεκτήματα της καθεμίας. Έτσι εμφανίστηκε το μοντέλο της μεικτής μάθησης κατά το οποίο η παραδοσιακή διδασκαλία εμπλουτίζεται με δραστηριότητες που

πραγματοποιούνται σε διαδικτυακή μορφή, προκειμένου να προωθηθεί και να ενισχυθεί η ενεργή και ανεξάρτητη μάθηση (Αντώνογλου, 2011).

Η μεικτή εκπαίδευση ορίζεται ως τυπική μορφή εκπαίδευσης κατά την οποία συνδυάζεται η παραδοσιακή δια ζώσης διδασκαλία και οι εκπαιδευτικές δράσεις που πραγματοποιούνται από απόσταση μέσω διαδικτύου (Καραϊσκού & Γεωργιάδη, 2015). Η συμπληρωματική διδασκαλία διεξάγεται είτε με σύγχρονο είτε με ασύγχρονο τρόπο, πάντα υπό την επίβλεψη του καθηγητή ο οποίος παρακολουθεί διαρκώς τη μαθησιακή πορεία, παρέχει υλικό και καθοδηγεί τους εκπαιδευόμενους (Οικονόμου, 2017).

Μέσω της ενσωμάτωσης στην παραδοσιακή διδασκαλία δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται με τη χρήση των ΤΠΕ, οι μαθητές αποκτούν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με τη μαθησιακή διαδικασία στον χώρο και στον χρόνο που αυτοί επιλέγουν. Συνεπώς κατά τη μεικτή εκπαίδευση συνδυάζονται πλήρως οι διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι της παραδοσιακής δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και επιτυγχάνεται η συνεκτικότητα και η ισορροπία ανάμεσα στις δύο μορφές (Hall & Villareal, 2015· Lin, 2008).

Παρά το γεγονός ότι οι δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντικά, δεν κρίνεται σκόπιμη η εξ ολοκλήρου αντικατάστασή της παραδοσιακής διδασκαλίας. Η εκπαίδευση που πραγματοποιείται «πρόσωπο με πρόσωπο», η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών μέσα σε μια ομάδα εκπαιδευομένων είναι αναντικατάστατη. Βέβαια δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας απλός συνδυασμός μεθόδων διδασκαλίας αλλά ως παιδαγωγική προσέγγιση που ενεργοποιεί τους μαθητές μέσα σε ένα περιβάλλον τεχνολογικά ενισχυμένο και συνδυάζει την ευκαιρία κοινωνικοποίησης με την αποτελεσματικότητα (Σαρημπαλίδης & Αντωνίου, 2013).

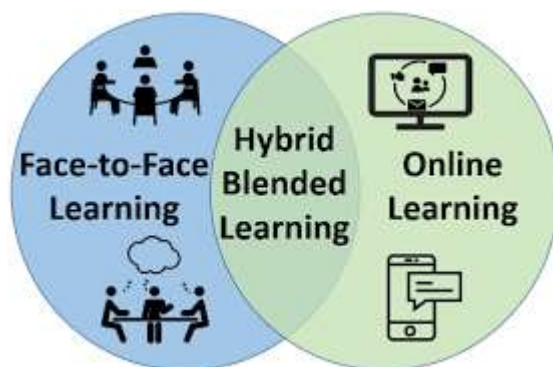
Σύμφωνα με μελέτες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με την εφαρμογή του μοντέλου της μεικτής μάθησης, τα μαθησιακά αποτελέσματα από την εφαρμογή της σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι είτε ανάλογα είτε καλύτερα από αυτά των μεθόδων της παραδοσιακής διδασκαλίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αυξάνεται ο βαθμός ικανοποίησης των μαθητών καθώς και η εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία (Σαρημπαλίδης & Αντωνίου, 2013).

Χαρακτηριστικό της μεικτής μάθησης είναι η μαθητοκεντρική προσέγγιση ενώ η πολυδιάστατη επικοινωνία που χρησιμοποιείται συντελεί στην ανάπτυξη αυξημένης και

ποιοτικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους μαθητές, ανάμεσα στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς και ανάμεσα στους μαθητές και το υλικό. Πολύ σημαντική είναι η δυνατότητα που δίνεται στους μαθητές να καθορίζουν οι ίδιοι τη μάθηση στον χώρο και στον χρόνο που οι ίδιοι επιθυμούν (Καραϊσκού & Γεωργιάδη, 2015).

Αξίζει βέβαια να σημειώσουμε ότι η επιτυχία της μεικτής μάθησης δεν είναι προδιαγεγραμμένη. Για να επιτευχθεί ο σκοπός της, που είναι η ανακάλυψη της γνώσης με τη χρήση των ΤΠΕ από τον ίδιο τον μαθητή και όχι από τον εκπαιδευτικό, πρέπει να στηρίζεται σε μια διδακτική προσέγγιση καλά δομημένη και σε συγκεκριμένη εκπαιδευτική θεωρία. Είναι απαραίτητη η υποστήριξή της από κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και εργαλεία διαδικτυακής τεχνολογίας τα οποία θα διασφαλίσουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στον εκπαιδευτή και στον εκπαιδευόμενο προκειμένου ο τελευταίος να κατακτήσει τη γνώση. Σημαντική είναι η προσεκτική οργάνωση του χρόνου εντός και εκτός της σχολικής τάξης, της πορείας και εξέλιξης του μαθήματος ανάλογα με τις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Απαραίτητη είναι και η διαρκής διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση προκειμένου να ελέγχονται και να αξιολογούνται συνεχώς τα αποτελέσματα της διαδικασίας και να ενημερώνονται οι συντελεστές για την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους (Μιμίνου & Σπανακά, 2013).

Τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή του μοντέλου της μεικτής μάθησης στα πλαίσια της συμβατικής εκπαίδευσης αντανακλώνονται στα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης η οποία αποτελεί παράδειγμα εφαρμογής της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Εικόνα 1. Η μεικτή μάθηση

Κεφάλαιο 2^ο – Η «ανεστραμμένη τάξη»

2.1. Το μοντέλο της «ανεστραμμένης τάξης»

Το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αποτελεί την προσπάθεια εφαρμογής ενός προγράμματος σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη συμβατική εκπαίδευση με στόχο την αύξηση του ενδιαφέροντος και την ενεργοποίηση των μαθητών χωρίς όμως να παραγνωρίζει τη σπουδαιότητα της κάλυψης του αναλυτικού προγράμματος σπουδών στο εκάστοτε μαθησιακό αντικείμενο.

Η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης σημαίνει ότι οι μαθητές ακολουθούν ένα καθορισμένο πρόγραμμα το οποίο εναλλάσσεται ανάμεσα στη μάθηση που παρέχεται διαδικτυακά στον χώρο τους και στη διδασκαλία που πραγματοποιείται στο σχολείο όπου γίνεται ο εμπλουτισμός, η εμπέδωση και η εφαρμογή της κατακτηθείσας γνώσης (Αλεξίου, κ.συν., 2017). Συγκεκριμένα, οι μαθητές λαμβάνουν το εκπαιδευτικό υλικό εκτός τάξης, διαδικτυακά, μέσω κάποιου ΣΔΜ και στη συνέχεια, εντός της τάξης, πραγματοποιούνται συνεργατικές δραστηριότητες που καταδεικνύουν την επίτευξη του στόχου, που είναι πέρα από την αφομοίωση των γνώσεων και η ικανότητα σύνθεσής τους προκειμένου να κατακτήσουν ανώτερα γνωστικά επίπεδα.

2.2. Ιστορική αναδρομή

Ήδη πριν από το 2000 είχε εφαρμοστεί άτυπα το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης διεθνώς. Αυτό συνέβη στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο στο Μαϊάμι όπου οι καθηγητές διένειμαν εκ των προτέρων το εκπαιδευτικό υλικό στους σπουδαστές προκειμένου αυτοί να προσέρχονται προετοιμασμένοι στις διαλέξεις. Ο Baker, ο οποίος παρουσίασε τη συγκεκριμένη μέθοδο στο 11^ο Διεθνές συνέδριο για τη Διδασκαλία και τη Μάθηση το 2000, θεωρείται ο θεμελιωτής της μεθόδου. Η παρουσίασή του με τίτλο «The classroom flip: using web course management tools to become the guide by the side» αποτέλεσε το έναυσμα για τη μελέτη και αξιοποίηση αυτού του καινοτόμου μοντέλου μάθησης (Γαρίου, 2015). Σύμφωνα με αυτήν, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το διδακτικό αντικείμενο αρχικά στο σπίτι όπου έχουν τη δυνατότητα να μελετήσουν το διδακτικό υλικό και στη συνέχεια να αξιοποιήσουν τον χρόνο στην τάξη για συνεργατικές δραστηριότητες, για

εξάσκηση και εμπέδωση. Ο ρόλος του καθηγητή μεταβάλλεται, δεν περιορίζεται πλέον στον παραδοσιακό ρόλο της μονοδιάστατης διάλεξης αλλά υποστηρίζει και καθοδηγεί εξατομικευμένα κάθε μαθητή ώστε περιγράφεται ως «καθοδηγητής εκ των έσω» (Bishop & Verleger, 2013).

Θα πρέπει βέβαια εδώ να αναφερθεί ότι οι Love, et al. (2014) θεωρούν ότι πρώτοι εφάρμοσαν αυτή τη μέθοδο οι M.J. Lage, G. Platt και M. Treglia το 2000 στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε κύκλο μαθημάτων στις οικονομικές σπουδές.

Στη συνέχεια οι καθηγητές Bergmann και Sams εφάρμοσαν τη μέθοδο το 2008 σε χαμηλότερες βαθμίδες εκπαίδευσης συμβάλλοντας καθοριστικά στην εξέλιξή της. Αρχικά οι καθηγητές έδιναν την ευκαιρία στους μαθητές που είχαν χάσει κάποιο μάθημα να το παρακολουθήσουν ετεροχρονισμένα σε βίντεο στο οποίο ήταν καταγεγραμμένη η διδασκαλία τους. Καθώς τα μαθήματα αυτά είχαν μεγάλη απήχηση και αποδοχή, οι Bergmann και Sams προχώρησαν και αφού αναπροσάρμοσαν μέσα στην τάξη την εκπαιδευτική διαδικασία, εφάρμοσαν τη νέα μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή αυτής της μεθόδου παρουσιάστηκαν σε διάφορα συνέδρια και σεμινάρια ενώ το σύγγραμμα που δημοσίευσαν «Flip your classroom: reach every student in every class every day» αποτέλεσε ένα εγχειρίδιο χρήσιμο για όσους ενδιαφέρονταν να υιοθετήσουν αυτό το μοντέλο στην εκπαιδευτική τους διαδικασία (Γαρίου, 2015). Στη συνέχεια δημιούργησαν το «Flipped Learning Network» (FLN), μια κοινότητα με χρήσιμο υλικό στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου σχετικά με την πρακτική εφαρμογή αυτής της μεθόδου.

2.3. Οι τέσσερις πυλώνες της «ανεστραμμένης τάξης»

Τέσσερις είναι οι πυλώνες, τα βασικά χαρακτηριστικά δηλαδή της μεθόδου, τα αρχικά των οποίων σχηματίζουν τη λέξη FLIP (**F**lexible environment, **L**earning culture, **I**ntentional content, **P**rofessional educators). Αυτά είναι τα στοιχεία που διαφοροποιούν την ανεστραμμένη τάξη από μια απλή αναδιάταξη διδακτικών μεθόδων και την καθιστούν ουσιαστική μέθοδο μάθησης σύμφωνα με το Flipped Learning Network (FLN), μια κοινότητα που παρέχει υλικό σχετικά με την εφαρμογή της (Bishop & Verleger, 2013· Γαρίου, 2015· Κοράκη, 2016). Συγκεκριμένα οι τέσσερις πυλώνες είναι:

A. Flexible environment- Ευέλικτο περιβάλλον

Το εκπαιδευτικό περιβάλλον, προκειμένου να είναι συμβατό με τις αρχές της ανεστραμμένης τάξης, πρέπει να αναδιοργανώνεται από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος αναλαμβάνει να καθοδηγήσει τους μαθητές και να ενθαρρύνει τις δραστηριότητες μάθησης. Μπορεί για παράδειγμα να προβεί σε αναδιάταξη της σχολικής αίθουσας προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαδική μάθηση ή η ανεξάρτητη μελέτη. Η ευελιξία πρέπει να χαρακτηρίζει τον καθηγητή και στη διαδικασία αξιολόγησης των μαθητών.

B. Learning culture – Μαθησιακή κουλτούρα

Ο μαθητής παύει να είναι παθητικός δέκτης και αποκτά ενεργό ρόλο θέτοντας στόχους, αναγνωρίζοντας τις πηγές και αξιολογώντας το εκπαιδευτικό υλικό ενώ μέσα από την αλληλεπίδραση με τους υπόλοιπους μαθητές αλλά και το εκπαιδευτικό υλικό καταφέρνει να κατακτήσει τη γνώση. Ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί τον διδακτικό χρόνο μέσα στην τάξη με δραστηριότητες που έχουν μαθητοκεντρική προσέγγιση και αποσκοπούν στην εμπάθυνση και δημιουργία μαθησιακών ευκαιριών.

Γ. Intentional content – Στοχευμένο περιεχόμενο

Για την ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός πρέπει να παρέχει στους μαθητές συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό που να είναι προσεκτικά διαμορφωμένο και να σχετίζεται με το θέμα κάθε εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να εναρμονίζει το υλικό με τις ανάγκες των μαθητών και να ενισχύει τις ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες φροντίζοντας να παρέχει επαρκή χρόνο για αυτές.

Δ. Professional educators-Εκπαιδευτικοί επαγγελματίες

Προκειμένου να μπορέσει να εφαρμόσει ο εκπαιδευτικός τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης πρέπει να γνωρίζει τη φιλοσοφία και τον τρόπο λειτουργίας της μεθόδου και να διαθέτει εξοικείωση με τις ΤΠΕ. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να μπορεί να σχεδιάσει κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και να οργανώσει ομαδικές δραστηριότητες που θα συμβάλλουν στη σωστή αξιοποίηση του εκπαιδευτικού χρόνου μέσα στην τάξη. Οι συνθήκες μέσα σε μια τάξη χωρισμένη σε ομάδες είναι ιδιαίτερες και ο εκπαιδευτικός καλείται να είναι υποστηρικτικός και ανεκτικός απέναντι στους μαθητές του, να ανατροφοδοτεί και να αξιολογεί το έργο των μαθητών. Απαραίτητος είναι ο αναστοχασμός σε προσωπικό επίπεδο σχετικά με το εκπαιδευτικό του έργο και η συνεργασία με συναδέλφους του προκειμένου να δέχεται ή να ασκεί εποικοδομητική κριτική. Το γεγονός

ότι κεντρικό πρόσωπο της εκπαιδευτικής διαδικασίας δεν αποτελεί ο ίδιος αλλά ο μαθητής, δεν υποβιβάζει τον ρόλο του, απλά τον μεταβάλλει σε ενορχηστρωτή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2.4. Τα στάδια της «ανεστραμμένης τάξης»

Σύμφωνα με τους Estes et al. (2014), το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης αποτελείται από τρία στάδια:

Στο πρώτο στάδιο που ονομάζεται Πριν την τάξη (pre-class) ο μαθητής λαμβάνει το εκπαιδευτικό υλικό προς μελέτη διαδικτυακά, συνήθως με τη μορφή βίντεο, μέσω μιας ψηφιακής πλατφόρμας και καλείται να το παρακολουθήσει μέσα σε χρονικό διάστημα που είναι προκαθορισμένο από τον εκπαιδευτικό (Strayer, 2007). Ο μαθητής έρχεται σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο του μαθήματος στον δικό του χώρο και σε ρυθμό που ικανοποιεί τις ανάγκες του. Ανάλογα με την επιλογή της πλατφόρμας υπάρχει η δυνατότητα ο εκπαιδευτικός να έχει μια εικόνα για τον βαθμό κατανόησης βασικών εννοιών από τους μαθητές πριν από την τάξη.

Στο δεύτερο στάδιο που ονομάζεται Μέσα στην τάξη (in-class) ο εκπαιδευτικός καλείται να ελέγξει μέσα από εκπαιδευτικές διαδικασίες τον βαθμό αφομοίωσης και κατανόησης του διδακτικού υλικού από τον μαθητή. Για τον λόγο αυτό αξιοποιούνται ομαδικές δραστηριότητες και συνεργατικές διαδικασίες με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού σύμφωνα με την αρχή του εποικοδομισμού. Οι μαθητές καλούνται να συνδυάσουν τις γνώσεις και τις πληροφορίες που έχουν λάβει από το εκπαιδευτικό υλικό και μέσα από ομαδικές δραστηριότητες να αλληλεπιδράσουν με τους συμμαθητές τους. Ο ρόλος τους γίνεται ενεργητικός, δημιουργούν σύνθετες συλλογιστικές σκέψεις και η σχολική τάξη μετατρέπεται σε δημιουργικό εργαστήριο. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει καθοδηγητικό ρόλο, βοηθάει τα παιδιά ατομικά, λύνει απορίες ανιχνεύει παρερμηνείες και παρέχει ανατροφοδότηση (Αλεξίου κ.συν., 2017).

Στο τρίτο στάδιο, στο Μετά την τάξη (post-class), οι μαθητές καλούνται να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει και την πρόοδό τους. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με τον διαμοιρασμό ερωτηματολογίων στους μαθητές είτε με την παρουσίαση εργασιών διαδικτυακά (Μακροδήμος, 2016).

Ως μορφή της μεικτής μάθησης, το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης, ενισχύει τη μάθηση και όχι τη διδασκαλία, προάγει την ενεργητική μάθηση μέσα από τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων ενώ αξιοποιεί τον χρόνο στο σπίτι για μελέτη και τον χρόνο στο σχολείο για εμπέδωση των γνώσεων (Ναυπλιώτη & Τζιμογιάννης, 2017). Οι νέες τεχνολογίες δεν υποβαθμίζουν ούτε υποκαθιστούν τον ρόλο του εκπαιδευτικού, αντίθετα τον αναβαθμίζουν και τον μετατρέπουν από την παραδοσιακή, μονοδιάστατη διάλεξη σε εξατομικευμένη υποστήριξη και καθοδήγηση προς κάθε μαθητή (Κανδρούδη & Μπράτιτσης, 2013).

2.5. Ανεστραμμένη τάξη και θεωρίες μάθησης

Σύμφωνα με έρευνες έχει παρατηρηθεί ότι οι μαθητοκεντρικές θεωρίες, η συνεργατική μάθηση όπως έχει διατυπωθεί από τον Piaget και ο κονστρουκτιβισμός του Vygotsky, αποτελούν τη βάση της ανεστραμμένης τάξης. Μέσα από ελεγχόμενες συνεργατικές δραστηριότητες μέσα στην τάξη οι μαθητές τοποθετούνται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας και κατακτούν τη γνώση μέσα από γνωστικές συγκρούσεις (Bishop & Verleger, 2013).

Το ίδιο συμβαίνει και με την ταξινομία των γνωστικών επιπέδων του Bloom. Κατά την παραδοσιακή διδασκαλία ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που καλείται να καλύψει τα κατώτερα επίπεδα της γνώσης και της κατανόησης (Θυμάμαι- κατανοώ) μέσα στην τάξη και στη συνέχεια να προσπαθήσει να καλύψει τα ανώτερα επίπεδα της εφαρμογής, της ανάλυσης, της σύνθεσης και της αξιολόγησης (εφαρμόζω – αναλύω – δημιουργώ - αξιολογώ). Καθώς η πίεση του χρόνου είναι μεγάλη, συχνά καλείται ο μαθητής να καλύψει μόνος του τα ανώτερα επίπεδα με αποτελέσματα αμφιλεγόμενα.

Με την εφαρμογή όμως της ανεστραμμένης τάξης, τα κατώτερα επίπεδα κατακτώνται από τον μαθητή μέσα από το εξ αποστάσεως μέρος της με τη βοήθεια του καθηγητή και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός- καθοδηγητής επιχειρεί να καλύψει να ανώτερα επίπεδα μέσα στην τάξη μέσα από μαθητοκεντρικές δραστηριότητες (Παγγέ κ.συν., 2017).

2.6. Οφέλη και μαθησιακά αποτελέσματα

Μια σειρά από επιχειρήματα που διατύπωσαν οι Bergmann και Sams (2012, οπ.αναφ. Χαλδαίος, 2016) επιχειρούν να αναδείξουν τα οφέλη από την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στη συμβατική εκπαίδευση τα περισσότερα από τα οποία ταυτίζονται με τα οφέλη της μεικτής εκπαίδευσης.

- Οι μαθητές εξοικειώνονται με τα ψηφιακά μέσα, τα οποία χρησιμοποιούν με προθυμία για την εκπαίδευση εκτός του σχολικού περιβάλλοντος.
- Οι μαθητές ελέγχουν τον ρυθμό μάθησης αφού καθορίζουν οι ίδιοι τον χώρο και τον χρόνο που θα παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό υλικό, μπορούν να το επαναλάβουν και να το επεξεργαστούν. Αυτό εξυπηρετεί μαθητές με επιβαρυσμένο πρόγραμμα, με μαθησιακές δυσκολίες και με δυσκολίες στη γλώσσα, αν δεν είναι τα ελληνικά η μητρική τους γλώσσα καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να διαθέσουν όσο χρόνο χρειάζονται για αυτό.
- Οι μαθητές που είναι υποχρεωμένοι να απουσιάσουν για οποιοδήποτε λόγο έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τα κενά της διδαχθείσας ύλης.
- Έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν με τους καθηγητές και τους συμμαθητές τους, να συμμετέχουν ενεργητικά και να ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους.
- Επικοινωνούν με τους καθηγητές με μεγαλύτερη ευκολία εκφράζοντας απορίες και προβληματισμούς, γεγονός που επιτρέπει στους καθηγητές να αντιληφθούν τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά των μαθητών τους και να τους καθοδηγήσουν αποτελεσματικά.
- Η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα στους καθηγητές και τους μαθητές, γεγονός που βοηθά τους γονείς να ενημερώνονται για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων των μαθητών, έχουν άμεση ανατροφοδότηση και γίνονται κοινωνοί της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Οι εκπαιδευτικοί νιώθουν ικανοποίηση από την εφαρμογή αυτής της μεθόδου καθώς θεωρούν ότι τα αποτελέσματά της δικαιώνουν τις προσπάθειές τους.

2.7. Προβλήματα και περιορισμοί της εφαρμογής

Η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης αποτελεί μια καινοτόμο δράση που δεν προσφέρει μόνο πλεονεκτήματα. Κατά την εφαρμογή της προκύπτουν προβλήματα τα οποία καλείται

ο εκπαιδευτικός να επιλύσει. Προκειμένου να εφαρμοστεί σωστά απαιτείται καλή γνώση της μεθόδου και ευελιξία στο υλικό, στις μεθόδους και στις διαδικασίες (Findlay- Thompson & Mombourquette, 2014). Οι εκπαιδευτικοί, ανταποκρινόμενοι στον τέταρτο πυλώνα της ανεστραμμένης τάξης (Professional educators), καλούνται να επιδείξουν επαγγελματισμό, να παρέχουν καλοσχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό και να ενισχύουν τη συνεργατικότητα, την αλληλεπίδραση και την ενεργητικότητα (Zamzami & Siti Hajar, 2016). Έχει διαπιστωθεί ότι πολλές φορές οι δραστηριότητες που εφαρμόζονται μέσα στην τάξη από τους εκπαιδευτικούς δεν έχουν μαθητοκεντρική προσέγγιση ενώ συχνά το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται στους μαθητές δεν είναι αρκετά προσεγμένο ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον τους (Ozdamli & Asiksoy, 2016).

Επιπλέον οι μαθητές συνήθως δεν είναι εξοικειωμένοι με τη συνεργατική μάθηση, γεγονός που δυσχεραίνει την αποδοχή της νέας μεθόδου. Η συνεργατική μάθηση συναντάται κυρίως στα σχολικά εργαστήρια των φυσικών επιστημών όπου διεξάγονται μετωπικά πειράματα και όχι μέσα σε πολυπληθείς τάξεις (Love, et.al., 2014). Προκειμένου να γίνει ευκολότερα αποδεκτή η μέθοδος από τους μαθητές θα πρέπει να ενημερωθούν αναλυτικά για τον τρόπο εφαρμογής της ώστε να συνειδητοποιήσουν τη χρησιμότητά της, να δοθεί κάποιο κίνητρο σε αυτούς παρέχοντάς τους εκπαιδευτικό υλικό που να κινεί το ενδιαφέρον τους και να συνειδητοποιήσουν ότι η προετοιμασία του μαθήματος αποτελεί την εργασία που έχουν για το σπίτι (Boeve, et.al., 2017).

Ένα πρόβλημα που συχνά καλούνται οι εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν είναι η αδυναμία πρόσβασης ενός μέρους των μαθητών στην ψηφιακή πλατφόρμα προκειμένου να μελετήσουν το εκπαιδευτικό υλικό. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με την παροχή του υλικού στους μαθητές αυτούς με ψηφιακά ή με έντυπα μέσα (Μακροδήμος, 2016).

Η εφαρμογή του μοντέλου δεν προϋποθέτει και την επιτυχία του, τα θετικά αποτελέσματα δεν είναι προδιαγεγραμμένα. Αυτά εξαρτώνται άμεσα από τον τρόπο εφαρμογής της, από την ευελιξία της και την ικανότητά της να προσαρμόζεται στις εκάστοτε εκπαιδευτικές ανάγκες. Έχουν καταγραφεί προβλήματα σχετικά με το τρόπο διαχείρισης του χρόνου που, συχνά, στο στάδιο Μέσα στην τάξη, δεν διανέμεται σωστά. Επίσης η ελλιπής προετοιμασία εκ μέρους των μαθητών και η αδυναμία ελέγχου εκ μέρους του εκπαιδευτή της προετοιμασίας που γίνεται στο σπίτι οδηγεί πολλούς εκπαιδευτικούς πίσω στην παραδοσιακή διδασκαλία. Σημαντικό πρόβλημα για τους εκπαιδευτικούς

αποτελεί και ο χρόνος προετοιμασίας που απαιτείται για μια τέτοια διαδικασία ο οποίος είναι μεγαλύτερος από αυτόν που απαιτείται στην παραδοσιακή διδασκαλία και συχνά επιφέρει κόπωση (Entezari & Javdan, 2016).

2.8. Η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να εφαρμόζεται η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που τολμούν, καινοτομούν και επιχειρούν να ανατρέψουν το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας και να εμπλέξουν τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το 2016 δημιουργήθηκε ο ιστότοπος με τίτλο «Flipped classroom» στα πλαίσια της διαδικτυακής κοινότητας του ΠΣΔ στην οποία συμμετέχουν 503 εκπαιδευτικοί (Ιούλιος 2022), που ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη διδακτική μεθοδολογία, ανταλλάσσουν απόψεις, καταθέτουν προσωπικές εμπειρίες, έρευνες και καλές πρακτικές (blogs.sch.gr/groups/flippedclassroom).

Πολλές έρευνες έχουν δημοσιευτεί για την εφαρμογή της μεθόδου κυρίως στις φυσικές επιστήμες, στα μαθηματικά, σε ξένες γλώσσες, στην ιστορία στη γεωγραφία και στα γλωσσικά μαθήματα. Στο σύνολό τους εντοπίζουν θετική ανταπόκριση στην εφαρμογή της μεθόδου, καλύτερη κατανόηση του διδακτικού αντικειμένου και ενίσχυση του ενδιαφέροντος των μαθητών.

Συγκεκριμένα η Σπανού (2014) εφαρμόζοντας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας Β' Γυμνασίου το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι εξοικονομεί διδακτικό χρόνο, ενσωματώνει μηχανισμούς αξιολόγησης στη μαθησιακή διαδικασία και δίνει το περιθώριο στον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει δημιουργικές και στοχευμένες δραστηριότητες που συντελούν στη βελτίωση της απόδοσης των μαθητών.

Η έρευνα των Γαρίου και συν. (2015) κατά την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης στη Βιολογία της Α' Γυμνασίου και στη Χημεία της Β' Γυμνασίου ανέδειξε την προτίμηση των μαθητών στην κατάκτηση της νέας γνώσης μέσα από ένα σύγχρονο περιβάλλον που τους προσφέρει ενδιαφέρον οπτικοακουστικό υλικό και τους επιτρέπει να το επαναλάβουν όσες φορές επιθυμούν. Έτσι οι μαθητές μπορούν να εμβαθύνουν στη γνώση, να εμπλακούν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και να αναδείξουν τα ταλέντα τους.

Ο Χατζάκης (2016) εκπόνησε τετραετή μελέτη στον χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης και σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς εφάρμοσε το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης στα Μαθηματικά, τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία της Β' και Γ' Γυμνασίου. Από αυτήν αναδείχθηκε η θετική ανταπόκριση των μαθητών, η καλύτερη κατανόηση του μαθήματος και η αύξηση του ενδιαφέροντος. Ωστόσο παρατήρησε ότι η άποψη των μαθητών για την ανεστραμμένη τάξη δεν ταυτιζόταν με αυτή των εκπαιδευτικών. Ενώ δηλαδή για τους εκπαιδευτικούς είναι ευκαιρία για εμβάθυνση στη γνώση, για τους μαθητές πρόκειται για μια επέκταση της διδασκαλίας του μαθήματος.

Η Οικονόμου (2017) εφάρμοσε στο μάθημα της Αγγλικής γλώσσας στο Γυμνάσιο την ανεστραμμένη τάξη και διαπίστωσε ότι στα τμήματα που εφαρμόστηκε παρατηρήθηκε αυξημένη αυτονομία των μαθητών και διάθεση για συνεργασία μεταξύ τους.

Από την έρευνα δράσης της Αντζουλάτου (2019) στο μάθημα της Ιστορίας Γ' Γυμνασίου προέκυψαν ενδιαφέροντα αποτελέσματα καθώς οι μαθητές έδειξαν μεν ενδιαφέρον και επιμέλεια κατά τη διάρκεια των οκτώ ωρών που εφαρμόστηκε η ανεστραμμένη τάξη, ωστόσο το ψηφιακό υλικό θεωρήθηκε κουραστικό, προκάλεσε τη δυσαρέσκεια και εν τέλει την αδιαφορία τους.

Στο Επαγγελματικό Λύκειο, ο Παπαδάκης (2020) εφάρμοσε το μοντέλο της Ανεστραμμένης Τάξης σε συνδυασμό με τη μέθοδο της Διαφοροποιημένης διδασκαλίας στο μάθημα της Πληροφορικής της Α' Λυκείου και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρξε βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενίσχυση της συνεργασίας και προώθηση της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών. Ωστόσο η συνολική επίδοση στο γνωστικό αντικείμενο διατηρήθηκε μέτρια πριν και μετά την πειραματική διαδικασία.

Η πειραματική εφαρμογή της μεθόδου καταδεικνύει λοιπόν την πολύτιμη συμβολή της στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και την ανάγκη προσδιορισμού των παραγόντων που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητά της ώστε να αξιοποιηθεί ως συνεργάτης στη μάθηση και να ενσωματωθεί ουσιαστικά στη σχολική πραγματικότητα.

2.9. Η ανεστραμμένη τάξη στη διεθνή βιβλιογραφία

Στη διεθνή βιβλιογραφία οι περισσότερες έρευνες που έχουν δημοσιευτεί εφαρμόστηκαν στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ενώ όσες πραγματοποιήθηκαν στη

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αφορούσαν κυρίως στα μαθηματικά και στις φυσικές επιστήμες, γεγονός που ίσως οφείλεται στην ξεκάθαρη δομή που διαθέτει η ύλη των θετικών επιστημών.

Ο Szparagowski (2014) εφάρμοσε τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης σε μαθητές Γυμνασίου στο μάθημα των Μαθηματικών και επιχείρησε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητά της ελέγχοντας τις γνώσεις τους πριν και μετά την εφαρμογή της μέσα από συζητήσεις με τους μαθητές και από προσωπικές σημειώσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αξιοποιήσουν τον χρόνο μέσα στην τάξη για συνεργατικές δραστηριότητες όπως συζητήσεις, και ομαδοσυνεργατικές ασκήσεις. Ωστόσο ο χρόνος που είχαν οι μαθητές στη διάθεσή τους για εξάσκηση δεν ήταν επαρκής ενώ τα βίντεο που τους δόθηκαν ήταν αυξημένης δυσκολίας. Επιπλέον ο χρόνος που διέθεσε ο εκπαιδευτικός για την προετοιμασία του εκπαιδευτικού σεναρίου ήταν αποτρεπτικός.

Ο Clark (2015) εφάρμοσε την Ανεστραμμένη Τάξη στα Μαθηματικά της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αξιολόγησε τις στάσεις των μαθητών μέσα από συνεντεύξεις, συζητήσεις και καθημερινή καταγραφή παρατηρήσεων σε ημερολόγιο. Επιπλέον αξιοποίησε γνωστικά τεστ που δόθηκαν στους μαθητές πριν και μετά την εφαρμογή της μεθόδου. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητα της μεθόδου επηρεάζεται από την καινοτομία των εργαλείων του διαδικτύου που χρησιμοποιούνται και η αξιοπιστία της έρευνας αμφισβητείται εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου εφαρμογής της.

Ο Bell (2015) εφάρμοσε το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Φυσικής σε μαθητές Λυκείου. Μέσα από μια σειρά βιντεομαθημάτων παρουσίαζε τη θεωρία, παραδείγματα και εφαρμογές της και ζητούσε από τους μαθητές να απαντήσουν σε ηλεκτρονικές δοκιμασίες προκειμένου να επιβεβαιώσουν την κατανόηση του μαθήματος. Παρατήρησε ότι η βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών δεν ήταν αξιοσημείωτη και η στάση τους απέναντι στο μάθημα της Φυσικής δεν επηρεάστηκε σημαντικά. Ωστόσο θετική ήταν η άποψη τους για τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης, η οποία όπως υποστήριζαν θα μπορούσε να τους βοηθήσει στην κατανόηση του μαθήματος της Φυσικής.

Οι Zhang et al. (2016) εφάρμοσαν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τη μέθοδο αυτή σε γλωσσικό μάθημα. Αξιολόγησαν με γνωστικά τεστ και συνεντεύξεις των συμμετεχόντων

τα αποτελέσματα και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να δίνονται γνωστικά τεστ στους εκπαιδευόμενους και πριν από την εφαρμογή της μεθόδου ενώ η στάση τους να διερευνάται συνεχώς κατά τη διάρκεια της διαδικασίας με ερωτηματολόγια.

Σύμφωνα με την έρευνα των Malto, Dalida, Lagunzand (2017) στο μάθημα της Βιολογίας, ο καθηγητής αξιολογούσε εκ των προτέρων τις γνώσεις των μαθητών μέσα από ένα online τεστ γνώσεων. Στη συνέχεια παρακολουθούσαν το υλικό που τους παρείχε ο καθηγητής στον χώρο τους και όσες φορές ήθελαν ενώ μέσα στην τάξη πραγματοποιούσαν δραστηριότητες και έκαναν ασκήσεις εμπέδωσης. Στο τέλος της διαδικασίας καλούνταν να απαντήσουν σε τεστ γνώσεων τα οποία δημιουργούσε ο εκπαιδευτικός λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα του αρχικού τεστ και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών προκειμένου να αξιολογηθεί το αποτέλεσμα της παρέμβασης. Οι διαγνωστικές δοκιμασίες έδειξαν βελτίωση στην κατανόηση εννοιών που θεωρούσαν δυσνόητες ενώ ενίσχυσαν τη συμμετοχή των μαθητών και την επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό.

Κεφάλαιο 3^ο - Η εσπερινή επαγγελματική εκπαίδευση

3.1. Η εκπαίδευση ενηλίκων

Η μάθηση αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο το οποίο αν και έχει μελετηθεί από πολλούς κλάδους της επιστήμης, δεν μπορεί να ερμηνευτεί πλήρως (Τριλιανός, 2003). Μολονότι μεταξύ των ερευνητών υπάρχει διάσταση απόψεων σχετικά με τον προσδιορισμό της έννοιάς της, φαίνεται ότι περιλαμβάνει διαδικασίες σε βιολογικό και πνευματικό επίπεδο

(Χαραλαμπίδης, 2001). Ως πνευματική διαδικασία καθορίζεται από τον ίδιο τον άνθρωπο, διαμορφώνει τη συμπεριφορά του και γίνεται αντιληπτή από το αποτέλεσμα της. Η διδασκαλία από την άλλη πλευρά έχει ως στόχο τη «μετάδοση» της γνώσης στο μαθητή και την καλλιέργεια της ικανότητας να τη χρησιμοποιήσει βελτιώνοντάς την και προσαρμόζοντάς την στις συνθήκες του περιβάλλοντος που συνεχώς μεταβάλλονται. Για να αποβεί η διδασκαλία χρήσιμη, αποτελεσματική και ποιοτική, πρέπει ο εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του τις ανάγκες του εκπαιδευομένου οι οποίες είναι διαφορετικές στα παιδιά από ό,τι στους ενήλικους.

Σύμφωνα με έρευνες, η πλειοψηφία των μαθητών των εσπερινών Λυκείων είναι ενήλικοι. Συγκεκριμένα, σε έρευνα της Κουλίνου (2017), σε δείγμα 101 μαθητών/τριών του εσπερινού ΕΠΑΛ Αγίων Αναργύρων, διαπιστώθηκε ότι ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 34 έτη, ενώ με τη μεγαλύτερη πυκνότητα εμφανίζεται η ηλικιακή ομάδα 20-30 ετών.

Σύμφωνα με την Φελέσκουρα (2018) σε έρευνα που συμμετείχαν 300 άτομα από οκτώ εσπερινά λύκεια, έξι εκ των οποίων βρίσκονται στην Αθήνα και δύο στην περιφέρεια, 33,3% των μαθητών είναι ηλικίας 20-30 ετών, 25,3% είναι 30-40 ετών, 22% είναι άνω των 40% και μόλις το 19,3% είναι κάτω των 20 ετών.

Στο εσπερινό ΕΠΑΛ Χίου κατά το σχολικό έτος 2021-22, που διεξήχθη η παρούσα έρευνα, σε σύνολο είκοσι μαθητών, που ολοκλήρωσαν επιτυχώς την τάξη, μόνο δύο μαθητές ήταν κάτω των 18 ετών.

Συνεπώς κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια σύντομη αναφορά στην εκπαίδευση ενηλίκων και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Η εκπαίδευση ενηλίκων εντάσσεται στο πεδίο της Δια βίου εκπαίδευσης και μάθησης και στοχεύει στην καλλιέργεια γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για να ανταπεξέλθουν τα άτομα στις παγκόσμιες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις καθώς και στην ταχύτερη ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας (<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD>). Από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα που εμφανίστηκε στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, η εκπαίδευση ενηλίκων συνδέθηκε με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της κάθε χώρας και αποσκοπούσε στη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των κατώτερων κοινωνικών τάξεων και στην καταπολέμηση του

αναλφαβητισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού (Κόκκος, 2005α). Παράλληλα κλήθηκε να καλύψει την ανάγκη για διαρκή κατάρτιση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να ανταπεξέλθει στα νέα δεδομένα που προέκυψαν από την εμφάνιση νέων ειδικοτήτων εξαιτίας της απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου και της ραγδαίας εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνολογίας (Κόκκος, 2005α).

3.1.1. Τα χαρακτηριστικά των Ενήλικων εκπαιδευομένων

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι διαφοροποιούνται από τους ανήλικους μαθητές και παρουσιάζουν συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και εκπαιδευτικές ανάγκες. Συνήθως εισέρχονται στην εκπαίδευση έχοντας συγκεκριμένους στόχους που αφορούν την επαγγελματική τους εξέλιξη, την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια και τη βελτίωση της κοινωνικής τους θέσης (Κόκκος, 2005α). Το γεγονός ότι διαθέτουν εμπειρίες από διάφορες κοινωνικές και επαγγελματικές δραστηριότητες μπορεί να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά την εκπαιδευτική διαδικασία (Polson, 1993).

Σύμφωνα με τον Rogers (2005) διακρίνονται από ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το προφίλ τους.

Εισέρχονται στην εκπαίδευση όταν είναι ήδη ενήλικοι. Αυτό σημαίνει ότι η ενέργειά τους αυτή είναι αποτέλεσμα συνειδητής απόφασης και αποσκοπεί στην προσωπική βελτίωση και καλλιέργεια (Knowles, 1990). Συνεπώς η εκπαίδευσή τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη τους να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και να νιώθουν ότι διατηρούν τον έλεγχο της ζωής τους.

Η ζωή τους, σε όλες τις πλευρές της, βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη και εξέλιξη. Το γεγονός ότι είναι ενήλικοι δεν σημαίνει ότι δεν αναπτύσσονται και δεν βιώνουν αλλαγές στις σχέσεις τους, στα συναισθήματά και στις αντιλήψεις τους σχετικά με τα κοινωνικά και πολιτισμικά γεγονότα. Η εκπαίδευσή τους πρέπει να συνδέεται, λοιπόν, με αυτή τη διαρκή διεργασία ανάπτυξης και να μη δρα περιοριστικά.

Είναι αναμενόμενο να διαθέτουν ένα διαμορφωμένο σύνολο εμπειριών και αξιών το οποίο καθορίζει τις στάσεις και τις προκαταλήψεις τους και συμβάλλει στην αποκωδικοποίηση πληροφοριών και στην ερμηνεία γεγονότων. Αυτό ενδέχεται να οδηγήσει συχνά στην παρερμηνεία γεγονότων, στη μετάδοση διαστρεβλωμένων μηνυμάτων και στη

λήψη λανθασμένων αποφάσεων για σημαντικά ζητήματα της ζωής τους. Ωστόσο η εκπαίδευση οφείλει να σέβεται τις εμπειρίες τους και να τις αξιοποιεί όσο είναι δυνατό (Rogers, ό.π.).

Η απόφαση των ενηλίκων να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία συνήθως εξυπηρετεί συγκεκριμένους στόχους και προσδοκίες. Πέρα από την απόκτηση συγκεκριμένης γνώσης, στοχεύουν και στην απόκτηση της ικανότητας να ανταποκρίνονται σε νέους κοινωνικούς και επαγγελματικούς ρόλους.

Η στάση τους απέναντι στην εκπαίδευση καθορίζεται συχνά από προγενέστερες μαθησιακές εμπειρίες. Θετικές ή αρνητικές εμπειρίες του παρελθόντος επηρεάζουν τις απόψεις τους και τις προσδοκίες τους για την εκπαίδευση ενηλίκων. Κάποιοι αναμένουν την εφαρμογή του παραδοσιακού μοντέλου διδασκαλίας ενώ άλλοι επιζητούν σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους θεωρώντας ότι αυτές θα συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διεργασία.

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι, πέρα από μαθητές συνήθως έχουν και άλλους κοινωνικούς ρόλους, είναι σύζυγοι, γονείς, εργαζόμενοι. Το γεγονός ότι καλούνται να ανταπεξέλθουν σε αυξημένες επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις συχνά δρα ανασταλτικά στην εκπαιδευτική διεργασία και τους καθιστά μαθητές «μερικής παρακολούθησης» (Rogers, 2005). Οι παράγοντες αυτοί πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να μην παραγνωρίζεται το πλαίσιο μέσα στο οποίο ζουν.

Οι ίδιοι έχουν την τάση να εκφράζουν τις σκέψεις και τις απόψεις τους σχετικά με τη διαδικασία μάθησης καθώς μέσα από την εμπειρία και τα ιδιαίτερα στοιχεία της προσωπικότητάς τους έχουν διαμορφωμένη άποψη για τα μοντέλα μάθησης και τις μεθόδους διδασκαλίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους (Κόκκος, 2005β). Συνήθως προβάλλουν την ανάγκη και την επιθυμία τους να αλληλεπιδρούν με τον εκπαιδευτή, να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και συχνά να θέτουν υπό αμφισβήτηση την καταλληλότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Κόκκος, 2005α).

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι ο σκοπός της εκπαίδευσης των ενηλίκων, ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν και οι εκπαιδευτικές τους ανάγκες διαφέρουν από αυτές των ανήλικων εκπαιδευομένων, συνεπώς η οργάνωση της ύλης και η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να προσαρμόζονται σε αυτές και ο εκπαιδευτής να αναζητά διαρκώς εφαρμογές που θα τους ενθαρρύνουν και θα ενεργοποιούν το ενδιαφέρον τους.

3.2. Η επαγγελματική εκπαίδευση

3.2.1. Η αναγκαιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης

Η σύγχρονη εποχή απαιτεί τον προσανατολισμό της εκπαιδευτικής πολιτικής στην εκπαίδευση όχι μόνο των ανήλικων αλλά και των ενήλικων μαθητών οι οποίοι επιστρέφουν στην εκπαίδευση προκειμένου να καλύψουν προσωπικές επιθυμίες και ανάγκες ή επιδιώκουν να αποκτήσουν δεξιότητες και τυπικά προσόντα προκειμένου να εξελιχθούν επαγγελματικά και κοινωνικά.

Τις ανάγκες αυτές μπορούν να καλύψουν τα επαγγελματικά λύκεια τα οποία προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω των οποίων οι ενήλικοι έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν αφενός τις προσωπικές τους επιθυμίες και αφετέρου να εκπληρώσουν τους επαγγελματικούς στόχους τους (Γαλίτης, 2005).

Βέβαια το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών επιλέγει το γενικό λύκειο καθώς υπάρχει η αντίληψη ότι το επαγγελματικό επιλέγεται κυρίως από μαθητές μειωμένων δυνατοτήτων και από χαμηλότερα κοινωνικά και οικονομικά περιβάλλοντα (Ιωαννίδου & Σταύρου, 2013). Έτσι παρόλο που η επαγγελματική εκπαίδευση συνδυάζει τη γενική παιδεία με την επαγγελματική- τεχνική γνώση, συγκεντρώνει χαμηλό ποσοστό μαθητών έχοντας να αντιμετωπίσει την προκατάληψη ότι απευθύνεται σε μαθητές που δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις του γενικού λυκείου.

3.2.2. Χαρακτηριστικά της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η επαγγελματική εκπαίδευση δεν έχει ενσωματωθεί πλήρως στην εκπαιδευτική πολιτική της χώρας και δεν αντιμετωπίζεται ως ισότιμο μέλος της εκπαίδευσης. Ωστόσο, σήμερα, λόγω της ανάγκης για κατάρτιση και εξειδίκευση που απαιτούνται σε διάφορους εργασιακούς τομείς γίνεται προσπάθεια αναβάθμισης και αναγνώρισης του ρόλου της για την κάλυψη αυτών των απαιτήσεων (Κοτσιφάκης, 2005).

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν τα ημερήσια και τα εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια και προσφέρουν δύο κύκλους σπουδών. Ο ένας ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα

και ο άλλος στο μη τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και περιλαμβάνει την Τάξη Μαθητείας. Στη μαθητεία υπάρχει εναλλαγή του μαθησιακού χρόνου ανάμεσα στην εκπαιδευτική δομή και στον εργασιακό χώρο (ΥΠ.Π.Ε.Θ., 2016).

Σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Τεχνολογίας, Υπολογιστών & Εκδόσεων, το 75% των αποφοίτων γυμνασίου επιλέγει το γενικό λύκειο ενώ μόνο το 25% ακολουθεί την επαγγελματική εκπαίδευση. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν το χαμηλό ποσοστό των μαθητών που επιλέγουν την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση λόγω της ελλιπούς ενημέρωσης σχετικά με τα πλεονεκτήματά της και το επίπεδο της παρεχόμενης σε αυτά εκπαίδευσης.

Στην Ελλάδα με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους, γίνονται προσπάθειες να βελτιωθούν οι οικονομικοί δείκτες μέσα από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η ανάγκη για υποστήριξη, ενίσχυση και βελτίωση του συστήματος της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα από την αναπροσαρμογή των προγραμμάτων και την αναβάθμιση του θεσμού καθίσταται επιτακτική εξαιτίας των νέων δεδομένων, των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία, της παγκοσμιοποίησης και του έντονου ανταγωνισμού. Το ίδιο απαραίτητη είναι και η απόρριψη λανθασμένων αντιλήψεων για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση η οποία μπορεί να προσφέρει ποιοτική εκπαίδευση και να δημιουργήσει πολίτες ικανούς να ανταπεξέλθουν στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (Ξωχέλλης, 2005).

3.3. Η εσπερινή εκπαίδευση

3.3.1. Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνικές ανισότητες

Ο κοινωνικός αποκλεισμός ως όρος είναι σχετικά πρόσφατος και περιγράφει μια κατάσταση κατά την οποία οι άνθρωποι βιώνουν τον αποκλεισμό από βασικά αγαθά κοινωνικά και δημόσια, εξαιτίας της διαφορετικότητάς τους, χωρίς αυτό να είναι πάντα εμφανές. Είναι δύσκολο να δοθεί συγκεκριμένος, καθολικά αποδεκτός ορισμός για αυτόν καθώς πρόκειται για μια διαδικασία που υλοποιείται σταδιακά και αφορά πολλά επίπεδα. Θα μπορούσαμε ωστόσο να πούμε ότι σχετίζεται με την περιθωριοποίηση, τη φτώχεια, το στίγμα και τις συμπεριφορές που αποκλίνουν από κανόνες και νόρμες (Βενιέρης, 2009). Σύμφωνα με το «Πράσινο βιβλίο για την Ευρωπαϊκή Κ.Π.» (1993β, σ.21) ο κοινωνικός

αποκλεισμός δεν σχετίζεται μόνο με το ανεπαρκές εισόδημα. Αφορά τη στέγαση, τη συμμετοχή στην εργασία, την πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην υγεία και στις υπηρεσίες. Οι επιδράσεις του είναι φανερές όχι μόνο σε άτομα αλλά και σε κοινωνικές ομάδες που υφίστανται απομόνωση, ρατσισμό και απομάκρυνση από παραδοσιακές μορφές κοινωνικών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Τσιάκαλο (1998) η στέρηση των κοινωνικών και δημόσιων αγαθών ή η παρεμπόδιση απορρόφησής τους με συνέπεια την οικονομική ανέχεια και την περιθωριοποίηση συνιστά κοινωνικό αποκλεισμό.

Αν και ο αποκλεισμός είναι πρωτίστως κοινωνικό φαινόμενο, έχει αδιαμφισβήτητα προεκτάσεις οικονομικές και πολιτικές. Προκύπτει από τη μακροχρόνια ανεργία, την υποαπασχόληση και την εργασία σε υποβαθμισμένες συνθήκες στερώντας από το άτομο κοινωνικά αγαθά και δικαιώματα, διαιωνίζοντας και παγιώνοντας καταστάσεις φτώχειας και ανέχειας (Λαφαζάνη, 1997). Ως αποτέλεσμα, παραβιάζονται βασικά κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα που για την πλειονότητα των πολιτών θεωρούνται δεδομένα, όπως η δυνατότητα συμμετοχής στην παραγωγική διαδικασία, η συμμετοχή στην άσκηση εξουσίας και σε ουσιώδη κοινωνικά και δημόσια αγαθά (Μουσούρου, 1998).

Όλα αυτά οδηγούν τα άτομα σε αδιέξοδο καθώς καλούνται να αντιμετωπίσουν προβληματικές καταστάσεις και οδηγούν στην παραβατικότητα, τις κακές συνθήκες διαβίωσης και στέγασης, την άσχημη υγεία και τη διάλυση του οικογενειακού ιστού (Ziyaudin, 2009). Εκτός από όλα αυτά που αναφέρθηκαν πολύ σημαντική είναι η στέρηση εκπαίδευσης ή η υποεκπαίδευση εξαιτίας της οποίας τα άτομα οδηγούνται στις παρυφές της κοινωνίας βιώνοντας ακραίες συνθήκες οικονομικής εξαθλίωσης (Γαλίτης, 2011).

Σημαντικός είναι ο ρόλος των διαδικασιών που δημιουργούν άνισες εκπαιδευτικές ευκαιρίες σε όσους διαθέτουν ίδιες δυνατότητες για την επίτευξη της προσωπικής τους ολοκλήρωσης ενώ αντίθετα προσφέρουν ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες στα άτομα που ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες. Παρόλο που έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την προώθηση αλλαγών και μεταρρυθμίσεων που θα προάγουν ίσες ευκαιρίες με στόχο την άρση των ανισοτήτων και του αποκλεισμού, ακόμα δεν μπορεί να απελευθερωθεί το σχολείο και η εκπαίδευση γενικότερα από τη δημιουργία, τη διατήρηση και την αναπαραγωγή ανισοτήτων (Φραγκουδάκη, 1985).

Η ποιοτική, υποχρεωτική και δωρεάν εκπαίδευση προς όλους αποτελεί δέσμευση των κυβερνήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο που δυστυχώς ακόμα δεν έχει επιτευχθεί πλήρως.

Ακόμα αποτελεί ζητούμενο η εξάλειψη του αναλφαβητισμού και των ανισοτήτων και η παροχή ίσων ευκαιριών για πρόσβαση σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης με απώτερο στόχο την μείωση ή και εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού.

3.3.2. Η εξέλιξη της εσπερινής εκπαίδευσης

Για να εξελιχθούν και να προοδεύσουν οι κοινωνίες απαιτείται η προσωπική εξέλιξη των ατόμων σε προσωπικό επίπεδο. Για να επιτευχθεί αυτό όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα πρόσβασης και συμμετοχής στα δημόσια αγαθά, ένα εκ των οποίων είναι και η εκπαίδευση (Ξωχέλλης, 2005). Ένας τρόπος για να διασφαλιστεί αυτό είναι τα νυχτερινά σχολεία, η ίδρυση των οποίων επιχειρεί να αντιμετωπίσει τον κοινωνικό αποκλεισμό και να προσφέρει το αγαθό της εκπαίδευσης σε όλα τα άτομα 'επί ίσοις όροις'. Ο κοινωνικός αποκλεισμός και η κοινωνική ανισότητα ανέκαθεν είχαν ως αφετηρία τον εκπαιδευτικό αποκλεισμό από τον οποίο προέκυπτε ο αναλφαβητισμός και η περιθωριοποίηση του ατόμου. Η καθιέρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης δεν κατάφερε να διασφαλίσει ότι όλοι λαμβάνουν την απαραίτητη εκπαίδευση, ούτε να αποτρέψει τη σχολική διαρροή, η οποία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εκπαίδευσης. Στόχος λοιπόν της εσπερινής εκπαίδευσης είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στην μόρφωση, η αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής και η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων (Cedefop, 2013).

Η εσπερινή εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν αποτελεί σύγχρονο φαινόμενο. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα δημιουργήθηκαν με ιδιωτική πρωτοβουλία τα πρώτα εσπερινά μαθήματα που απευθυνόταν σε άτομα της εργατικής τάξης και αργότερα δικαίωμα να τα παρακολουθήσουν είχαν και τα άπορα παιδιά τα οποία προέρχονταν από φτωχές και κοινωνικά κατώτερες οικογένειες και αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα των ημερήσιων σχολείων (Δημαράς, 1998). Επίσης παρουσιάστηκε η ανάγκη εκπαίδευσης και στο εργατικό δυναμικό της χώρας το οποίο λάμβανε εμπειρική εκπαίδευση στα επαγγέλματα που ασκούσε. Για να ικανοποιηθούν λοιπόν πάγια αιτήματα του εργατικού κινήματος για παροχή συστηματικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, το 1927 ιδρύθηκαν οι πρώτες Πρακτικές Εμπορικές Σχολές (Κάτσικας, 2000).

Σταδιακά λειτούργησαν στις μεγάλες πόλεις και στις πρωτεύουσες των νομών Ημερήσιες και Εσπερινές Σχολές για όσους ασχολούνταν με πρακτικά επαγγέλματα, το εμπόριο και τη βιομηχανία.

Στη σημερινή μορφή του εκπαιδευτικού μας συστήματος η εσπερινή εκπαίδευση κατέχει σημαντικό ρόλο. Στην υποχρεωτική βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης λειτουργεί το Εσπερινό Γυμνάσιο ενώ στη μετα-υποχρεωτική βαθμίδα έχουν θεσπιστεί το εσπερινό γενικό λύκειο καθώς και το εσπερινό επαγγελματικό λύκειο. Δικαίωμα εγγραφής σε αυτά τα λύκεια έχουν όσοι εργάζονται ή είναι άνεργοι.

3.3.3 Η αναγκαιότητα της εσπερινής εκπαίδευσης

Είναι εμφανής η συνεισφορά και η ανάγκη ενίσχυσης των εσπερινών σχολείων καθώς αποτελούν τις μόνες δομές που έχουν τη δυνατότητα να εντάξουν στους κόλπους τους και να εκπαιδεύσουν ενηλίκους με χαμηλά προσόντα που θα εγκατέλειπαν πρόωρα το σχολείο. Δίνουν τη δυνατότητα σε αυτούς να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους και να αποκτήσουν ή να εμπλουτίσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα προκειμένου να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Επιπλέον η εσπερινή εκπαίδευση υπηρετεί τα δημοκρατικά ιδεώδη παρέχοντας σε όλους τους πολίτες ίσες ευκαιρίες να ανελιχθούν και να εξελιχθούν, εξαλείφοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό. Σημαντική είναι η συμβολή της και στην οικονομική ανάπτυξη και ανάκαμψη μιας χώρας τροφοδοτώντας την με εργατικό δυναμικό καταρτισμένο και ικανό να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς.

Βέβαια πρέπει να σημειώσουμε ότι τα εσπερινά σχολεία δεν στοχεύουν μόνο σε όσους βιώνουν την κοινωνική ανισότητα και τον κοινωνικό αποκλεισμό αλλά σε όσους θεωρούν αναγκαία τη θωράκισή τους απέναντι στις επερχόμενες αλλαγές με την απόκτηση των κατάλληλων εφοδίων (Γαλίτης, 2005).

Για αυτό επιλέγουν την εσπερινή εκπαίδευση όχι μόνο όσοι επιθυμούν να αποκτήσουν ένα απολυτήριο, αλλά και όσοι θεωρούν ότι μέσα από την εκπαίδευση αναβαθμίζουν και εξελίσσουν την προσωπικότητά τους. Αυτό συνάδει με το γεγονός ότι αρκετοί από τους μαθητές που εγγράφονται στα εσπερινά σχολεία, διαθέτουν ήδη απολυτήριο ή τίτλους σπουδών αλλά επιθυμούν να αποκτήσουν επιπλέον επαγγελματική κατάρτιση, επιμόρφωση σε επαγγέλματα που ίσως ασκούν ήδη και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους.

3.3.4 Χαρακτηριστικά εκπαιδευομένων στα εσπερινά ΕΠΑΛ

Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ αρχικά το εσπερινό επαγγελματικό λύκειο αφορούσε αποκλειστικά εργαζόμενους μαθητές, στην πορεία αναδιαμορφώθηκε καθώς οι ανάγκες για εκπαίδευση και κατάρτιση αυξάνονταν και μεταβάλλονταν ενώ ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι επιδίωκαν να επιμορφωθούν και να καταρτιστούν σε διάφορους επαγγελματικούς κλάδους. Έτσι σταδιακά απέκτησαν δικαίωμα εγγραφής άνεργοι μαθητές, μητέρες ανήλικων τέκνων και άτομα που για διάφορους λόγους αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα της ημερήσιας εκπαίδευσης αλλά επιθυμούσαν την απόκτηση απολυτηρίου προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερη εργασία (Ν. 4186/2013, Ν.4386/2016).

Συγκεκριμένα δικαίωμα εγγραφής στα εσπερινά επαγγελματικά λύκεια έχουν:

- οι απόφοιτοι του Γενικού Λυκείου,
- των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων,
- των Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών,
- των Πολυκλαδικών Λυκείων,
- των Επαγγελματικών Σχολών,
- των Τεχνικών Λυκείων,
- των Σχολών ΟΑΕΔ,
- του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας και
- του Γυμνασίου.

Το ίδιο ισχύει και για όσους μαθητές ενώ είναι κάτοχοι απολυτηρίου Επαγγελματικού Λυκείου ή άλλου τύπου Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, επιθυμούν την απόκτηση ενός νέου πτυχίου (ΦΕΚ 2627B/24/8/2016).

Μεγάλο είναι το εύρος των ηλικιών των ατόμων που καταφεύγουν στην εσπερινή εκπαίδευση. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 18 εσπερινά σχολεία, διαπιστώθηκε ότι 43,9% των μαθητών ήταν έως 29 ετών, 75,8% ήταν έως 39 ετών και το 12% ήταν άνω των 45 ετών.

Η προσφορά του εσπερινού επαγγελματικού λυκείου έγκειται στο γεγονός ότι παρέχει σε ενήλικες τη δυνατότητα συμμετοχής στη μαθησιακή διαδικασία προσφέροντάς τους έτσι

εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες ίσες με την ημερήσια εκπαίδευση. Προσφέρει σε όσους αποκόπηκαν πρόωρα από την εκπαιδευτική διαδικασία τη δυνατότητα να επιστρέψουν στην εκπαιδευτική κοινότητα και να συνεχίσουν τις σπουδές τους ακόμα και στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Προστατεύει τα ευάλωτα και μη προνομιούχα άτομα από την περιθωριοποίηση και την απαξίωση στην οποία μπορεί να τα οδηγήσει η ελλιπής εκπαίδευση, αυξάνει την αυτοπεποίθησή τους και τους επιτρέπει να κυνηγήσουν και να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους (Βακάλης & Βακάλη, 2009).

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 4^ο - Ερευνητικός σχεδιασμός

4.1. Σκοπός της έρευνας – Επιμέρους στόχοι

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική επισκόπηση η εξέλιξη των ΤΠΕ επηρεάζει ολοένα και περισσότερο την εκπαίδευση και ενισχύει τον ρόλο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την παραδοσιακή διδασκαλία. Η ανεστραμμένη τάξη, η οποία είναι μια νέα μέθοδος διδασκαλίας, έχει διαδοθεί ευρύτατα στην διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα πέρα από την πανεπιστημιακή και στην τυπική εκπαίδευση.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας. Συγκεκριμένα, στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθεί η δυνατότητα εφαρμογής της ανεστραμμένης τάξης σε εσπερινό ΕΠΑΛ σε συνδυασμό με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας.

Επιμέρους στόχοι είναι:

α) η διερεύνηση των προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της όπως είναι η αδυναμία πρόσβασης σε τεχνολογικά μέσα από το σύνολο των μαθητών, η έλλειψη εξοικείωσής τους με αυτά και η αύξηση του χρόνου μελέτης που απαιτείται στο σπίτι αλλά και η ενδεχόμενη αδυναμία τους να αυτοκαθοδηγούνται στην πορεία της μάθησης ώστε να είναι συνεπείς στην παρακολούθηση του υλικού,

β) ο προσδιορισμός της επίδρασής της στην επίδοση των μαθητών όχι μόνο βαθμολογικά αλλά και μέσα από την αύξηση του ενδιαφέροντός τους απέναντι στο συγκεκριμένο μάθημα και

γ) ο καθορισμός της στάσης των μαθητών απέναντι σε αυτήν.

Οι ερευνητικές υποθέσεις που προκύπτουν και καλούνται να ελεγχθούν μέσα από την παρούσα έρευνα είναι ότι:

α) η εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης παρουσιάζει προβλήματα και δυσχέρειες σχετικά με την πρόσβαση των μαθητών στο ψηφιακό υλικό και τον σχεδιασμό του μαθήματος από τον εκπαιδευτικό, που προσδοκούν επίλυση,

β) η εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών, βελτιώνει τη σχέση τους με το μάθημα της Ιστορίας και συνεπώς αυξάνει τον χρόνο ενασχόλησης τους με αυτό προκειμένου να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να καλλιεργήσουν κριτική σκέψη απέναντι στα ιστορικά γεγονότα,

γ) η αύξηση ενδιαφέροντος που προκύπτει από τη συγκεκριμένη εφαρμογή επιδρά θετικά στην κατανόηση του συγκεκριμένου αντικειμένου και συνεπώς βελτιώνει την απόδοσή τους.

4.2. Ερευνητικός σχεδιασμός – Έρευνα δράση

Για την εργασία αυτή επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί η έρευνα δράση προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της έρευνας και να ελεγχθούν οι ερευνητικές υποθέσεις. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στην αρχή της βελτίωσης και της συμμετοχής και θεωρείται κατάλληλο εργαλείο έρευνας για εκπαιδευτικούς που δρουν μεμονωμένα στο σχολικό περιβάλλον και μελετούν συγκεκριμένα εκπαιδευτικά πλαίσια προκειμένου να βελτιώσουν τη μαθησιακή διαδικασία και τη διδασκαλία τους (Creswell, 2011). Ο εκπαιδευτικός πέρα από διδάσκων είναι ταυτόχρονα και ερευνητής, ο οποίος συμμετέχει ενεργά στην ερευνητική διαδικασία εξασφαλίζοντας τη συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων. Έχει τη δυνατότητα να ελέγχει άμεσα την εφαρμογή και την εξέλιξη της διαδικασίας καθώς και τη δυνατότητα να επεμβαίνει για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που θα προκύψουν. Μέσα από πρακτικές δράσεων και αναστοχασμού, στοχεύει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας αλλά και στην προσωπική βελτίωση και εξέλιξη του ερευνητή. Λειτουργεί ως μέσο επίλυσης προβλημάτων και εισαγωγής καινοτόμων προσεγγίσεων στη διδασκαλία.

Αποτελείται από τέσσερα βήματα, την αναγνώριση του προβλήματος, τον σχεδιασμό της δράσης, την εφαρμογή της και την αξιολόγησή της, τα οποία αποτελούν μια ανοιχτή κυκλική διαδικασία, που ανατροφοδοτείται συνεχώς και καθιστά ευκολότερη τη δυνατότητα διατήρησης του ελέγχου της διαδικασίας. Κατά τη διάρκεια όλης της μεθοδολογίας υπάρχει συνεργασία μεταξύ των μελών, αυτοκριτική, αμφισβήτηση και ανατροφοδότηση με στόχο την αναπροσαρμογή, όπου απαιτείται (Μακροδμήμος, 2016).

4.3. Πεδίο έρευνας

Η έρευνα υλοποιήθηκε στο Εσπερινό ΕΠΑΛ Χίου όπου η ερευνήτρια εργάστηκε ως φιλόλογος κατά το σχολικό έτος 2021-22. Επελέγη το μάθημα της Ιστορίας της Α' Λυκείου το οποίο καθώς είναι μονόωρο επιτρέπει στον καθηγητή να προετοιμάσει το υλικό του μαθήματος και στους μαθητές να το παρακολουθήσουν. Αυτό εξασφάλισε τη συνεχή εφαρμογή του σε όλες τις ώρες διδασκαλίας κατά την περίοδο που επιλέχθηκε να εφαρμοστεί.

Την ομάδα έρευνας αποτελούν τα δύο τμήματα της Α' τάξης εσπερινού ΕΠΑΛ τα οποία είναι ισάριθμα και ισοδύναμα. Στο καθένα είχαν εγγραφεί κατά την έναρξη της σχολικής

χρονιάς δεκαπέντε μαθητές αλλά λόγω σχολικής διαρροής ολοκλήρωσαν τη φοίτησή τους είκοσι μαθητές και στα δύο τμήματα. Στην πλειοψηφία τους είναι ενήλικοι μαθητές εργαζόμενοι ή άνεργοι με πολλαπλές υποχρεώσεις που δεν τους επιτρέπουν να αφιερώσουν ικανοποιητικό χρόνο στη μελέτη του αντικειμένου. Ο αριθμός των μαθητών είναι μικρός και αποτελεί ένα τυπικό δείγμα, αντιπροσωπευτικό μιας σχολικής τάξης εσπερινού ΕΠΑΛ.

Το μάθημα της Ιστορίας επιλέχθηκε καθώς στο πλαίσιο της βιβλιογραφικής αναζήτησης δεν εντοπίστηκε προηγούμενη μελέτη για το συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο σε αυτόν τον τύπο σχολείου. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί ότι στην πλειοψηφία τους οι μαθητές δυσκολεύονται στην αποστήθιση πληροφοριών, ενώ η παραδοσιακή διδασκαλία, η οποία χαρακτηρίζεται από στείρα αφήγηση, προκαλεί πλήξη και αδιαφορία στους μαθητές και αδυνατεί να ανταποκριθεί στα ενδιαφέροντα και στις προσδοκίες τους. Το συμβατικό βιβλίο είναι δύσκολο στην κατανόηση και αδυνατεί να κινήσει το ενδιαφέρον τους. Έχει παρατηρηθεί ότι η χρήση των ΤΠΕ, οι οποίες αξιοποιούνται από τη σύγχρονη διδακτική, αισθητοποιεί τη διδασκαλία μέσα από πολυμεσικές παρουσιάσεις και κινητοποιεί τους μαθητές ώστε να συμμετέχουν ενεργά (Κόκκινος, όπ.αναφ. Μασούρου, 2014). Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα της ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη διδακτική του συγκεκριμένου μαθησιακού αντικειμένου ελέγχεται και αποτελεί αντικείμενο ερευνών.

Επιπλέον, η ύλη που διδάσκεται στην Α' τάξη του εσπερινού ΕΠΑΛ αφορά γεγονότα της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας. Σε συζήτηση που έγινε με τους μαθητές αναφέρθηκε ότι ορισμένα από αυτά δεν τα είχαν διδαχθεί ποτέ κατά τα προηγούμενα σχολικά τους χρόνια. Ειδικότερα η περίοδος του Β' Παγκοσμίου πολέμου και ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος, ως συνέπεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, που επιλέχθηκε να διδαχθεί με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης, αποτελεί μέρος της νεότερης ιστορίας και όπως οι ίδιοι οι μαθητές δήλωσαν, θα τους ενδιέφερε όχι μόνο η γνώση των γεγονότων αλλά και η εμπάθυνση σε αυτά.

Οι μαθητές μέσα από την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων καλούνται να παρακολουθήσουν τα Power Point και τα βίντεο στον χώρο και τον χρόνο που επιθυμούν, να ελέγξουν τις γνώσεις τους μέσα από τις ασκήσεις που υπάρχουν διαθέσιμες και να δραστηριοποιηθούν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης.

Επιπλέον, μέσα από τις εργασίες που καλούνται να κάνουν οι εκπαιδευόμενοι αλλά και τις συνεντεύξεις που διενεργούνται στο τέλος της διδακτικής παρέμβασης, συλλέγονται

πληροφορίες και αξιολογείται η αποτελεσματικότητα και ο βαθμός επίτευξης του στόχου της παρέμβασης. Συγκεκριμένα κρίνεται ο τρόπος λειτουργίας της, η διεξαγωγή της διδασκαλίας, η βελτίωση της μάθησης των εκπαιδευομένων, των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους καθώς και η στάση τους προς αυτήν. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να αξιολογήσει την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας, να αναθεωρήσει τις πρακτικές του, να τις τροποποιήσει και να τις βελτιώσει (Mills, όπ. αναφ. Creswell, 2011).

Σε συζήτηση που πραγματοποιήθηκε πριν την έναρξη της παρέμβασης όλοι οι μαθητές συμφώνησαν ότι είχαν διδαχθεί το μάθημα της Ιστορίας μόνο με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και ήταν πρόθυμοι να γνωρίσουν την εναλλακτική μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης.

4.4. Η εκπαιδευτική πλατφόρμα e class

Για τον σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού, την άμεση πρόσβαση σε αυτό και την επικοινωνία με τους μαθητές θεωρήθηκε σημαντικό να χρησιμοποιηθεί μια πλατφόρμα απλή που να είναι εύχρηστη και οικεία σε αυτούς. Έτσι επιλέχθηκε η πλατφόρμα e class (Ηλεκτρονική Τάξη) του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου. «Είναι μια σύγχρονη εκπαιδευτική πλατφόρμα για μαθητές και εκπαιδευτικούς, και χρησιμοποιείται καθημερινά στα σχολεία όλης της χώρας. Αποτελεί ένα ευέλικτο, ασφαλές και απλό στη χρήση ψηφιακό περιβάλλον για τη μάθηση, την επικοινωνία και τη συνεργασία, υποστηρίζοντας πολλά εκπαιδευτικά σενάρια» (<http://eclass.sch.gr>). Θεωρείται εύχρηστη, με φιλικό περιβάλλον ακόμα και για χρήστες με μικρή εμπειρία στη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων οπότε αναμένεται η γρήγορη εξοικείωση των μαθητών με αυτήν ενώ κάποιοι ίσως να έχουν ήδη εμπειρία χρήσης της από την περίοδο της τηλεκπαίδευσης. Ωστόσο χρειάστηκε να αφιερωθούν κάποιες ώρες προκειμένου να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση της κάτι που επιτεύχθηκε και μέσα από τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση των μαθητών.

Πρόκειται για ένα ΣΔΜ (Σύστημα Διαχείρισης Μάθησης) το οποίο αρχικά χρησιμοποιήθηκε στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση και δημιουργήθηκε για να ενισχύσει και να υποστηρίξει την ασύγχρονη τηλεκπαίδευση σε συνδυασμό με την παραδοσιακή διδασκαλία στην αίθουσα. Επιτρέπει στον διαχειριστή του μαθήματος, μέσα σε ένα ασφαλές δίκτυο, να δημιουργήσει εκπαιδευτικό υλικό, να το οργανώσει και να το

παρουσιάσει στους εκπαιδευόμενους με διάφορες μορφές. Οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό, συμμετέχουν σε κοινόχρηστα έγγραφα, αναρτούν τις εργασίες τους, συμμετέχουν σε συζητήσεις και αξιολογούνται (Ομάδα Ασύγχρονης ΤηλεκπαίδευσηςGUnet, 2010).

Στόχος της βέβαια δεν είναι η αποτελεσματική παροχή εκπαιδευτικού υλικού αλλά η μάθηση μέσα από την υποστήριξη διαδραστικών δραστηριοτήτων, τη χρήση εκπαιδευτικών εργαλείων και την επικοινωνία (Lonn & Teasley, 2009).

Η είσοδος σε αυτήν γίνεται με προσωπικούς κωδικούς που δίνονται στους μαθητές από τη διεύθυνση του σχολείου κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Το πρόβλημα που προέκυψε από την απώλεια των κωδικών από μεγάλο αριθμό μαθητών και η αδυναμία ανάκτησής τους, αντιμετωπίστηκε με τη δημιουργία μαθημάτων ανοιχτής πρόσβασης ώστε να έχουν όλοι τη δυνατότητα εισόδου σε αυτά. Ωστόσο η ασφάλεια και προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται καθώς πρόσβαση στις επιδόσεις των μαθητών διαθέτει μόνο ο διαχειριστής του μαθήματος, δηλαδή η διδάσκουσα – ερευνήτρια.

4.5. Το μάθημα της Ιστορίας

Σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΕΠΘ ο σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και συνείδησης στον μαθητή προκειμένου να κατανοεί τα ιστορικά γεγονότα, τα αίτια και αποτελέσματα της ανθρώπινης συμπεριφοράς, να προβληματίζεται και να συνειδητοποιεί ότι ο σύγχρονος κόσμος συνδέεται με το παρελθόν και αποτελεί τη συνέχειά του. Σημαντική είναι και η κριτική προσέγγιση των ιστορικών πηγών προκειμένου οι μαθητές να εξοικειωθούν με διαφορετικές προσεγγίσεις των ιστορικών γεγονότων, να αντιληφθούν την ατομική και συλλογική ευθύνη του ανθρώπου στην εξέλιξη του παγκόσμιου πολιτισμού.

Η σπουδαιότητα της εκμάθησης της ιστορίας έγκειται στο ότι δεν διδάσκει απλά αλλά συγχρόνως διαπαιδαγωγεί το άτομο και συμβάλλει στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του μέσα από την ανάπτυξη της αυτοκατανόησης και της αυτοσυνείδησης.

Η σύγχρονη διδακτική της Ιστορίας ζητά από τους μαθητές να ενεργούν ως μικροί ιστορικοί που δεν συλλέγουν απλά πληροφορίες αλλά ασκούν την κριτική τους ικανότητα

και αξιοποιούν τα ερευνητικά εργαλεία για να συνθέσουν τη γνώση και να αποκτήσουν ιστορική συνείδηση.

Ωστόσο, ο τρόπος διδασκαλίας της Ιστορίας που περιορίζεται στην αφήγηση, βασίζεται στην αυθεντία του εκπαιδευτικού και ζητά από τους μαθητές στείρα απομνημόνευση, προκαλεί πλήξη και έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των μαθητών. Έτσι μπορεί να εξηγηθεί το χαμηλό επίπεδο ιστοριογνωσίας των Ελλήνων παρά το γεγονός ότι διδάσκονται το μάθημα στο σχολείο για περίπου δέκα έτη.

Στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος μπορεί να συμβάλει η χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Ιστορίας με τη δημιουργία νέων μαθησιακών περιβαλλόντων τα οποία, εκτός από την ανάδειξη πολλών δεξιοτήτων, συντελούν στην καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης και συνείδησης (Κόκκινος, 2003). Επιπλέον, ενισχύουν το μαθησιακό ενδιαφέρον των μαθητών προσφέροντας πλουσιότερα ερεθίσματα, συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση των ιστορικών γεγονότων, εξοικονομούν χρόνο και καθιστούν τη μαθησιακή διαδικασία μαθητοκεντρική. Καθοριστικός είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού ο οποίος καλείται να οργανώσει, να κατευθύνει και να διευκολύνει τους μαθητές στην κατάκτηση της γνώσης διασφαλίζοντας την ύπαρξη κατάλληλου περιβάλλοντος για συνεργατική μάθηση και αυτενεργό έρευνα.

Ειδικότερα η ιστορία που διδάσκεται στην Α' τάξη των ΕΠΑΛ περιλαμβάνει την ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου και έχει σαν στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές τις ραγδαίες ιδεολογικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις που συνέβησαν από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) μέχρι τις μέρες μας. Με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης επιλέχθηκε να διδαχθεί η περίοδος του Β' Παγκοσμίου πολέμου και συγκεκριμένα η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο καθώς και ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος ως συνέπεια αυτού. Στόχος είναι να διερευνηθεί μια εναλλακτική μέθοδος διδασκαλίας, να ενεργοποιηθούν οι μαθητές και αξιοποιώντας τις ΤΠΕ να έχουν πρόσβαση σε πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό και σε πρόσθετες πληροφορίες ώστε να αναπτύξουν ενεργό συμμετοχή στη μελέτη και στην πρόσληψη της γνώσης.

4.6. Το ερευνητικό εργαλείο

Ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων στην έρευνα καθιστά την ποιοτική μέθοδο την καταλληλότερη για τη συλλογή δεδομένων. Αυτή δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να διερευνήσει και να ερμηνεύσει βαθύτερα το φαινόμενο που εξετάζει. Βοηθάει στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς καθώς βασίζεται στην παρατήρηση και στην μελέτη προκειμένου να εξάγει συμπεράσματα χωρίς να προβαίνει σε γενικεύσεις (Creswell, 2011). Καθώς το δείγμα είναι μικρό και δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό του μαθητικού πληθυσμού, θεωρείται σκόπιμο να αξιολογηθεί η εκπαιδευτική εμπειρία των εκπαιδευομένων, οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν και τα οφέλη που αποκόμισαν, με το εργαλείο της συνέντευξης που χρησιμοποιείται στην ποιοτική έρευνα (Μουζάκης, 2006).

Συγκεκριμένα στην ποιοτική έρευνα, η αλληλεπίδραση ανάμεσα στον ερευνητή και στον συμμετέχοντα στην έρευνα, προσδίδει ένα δυναμικό χαρακτήρα στη διαδικασία και μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες της έρευνας. Μπορεί να μελετήσει μικρό αριθμό συμμετεχόντων σε μία έρευνα χωρίς να χρησιμοποιεί αριθμητικές μετρήσεις και συντελεί στην ανάδειξη σχέσεων αιτίου – αποτελέσματος. Η συνέντευξη σαν εργαλείο της ποιοτικής έρευνας, προσδίδει αλλά και προϋποθέτει μια αμεσότητα στη σχέση του ερευνητή με το υποκείμενο της συνέντευξης, επιτρέποντάς του να διερευνήσει σε βάθος τις απόψεις, τις στάσεις και τις αντιλήψεις του. Αυτό μπορεί να αλλάξει την πορεία της έρευνας και να την οδηγήσει ακόμα και σε νέα κατεύθυνση (Ιωσηφίδης, 2003).

Βέβαια τα ευρήματά της ποιοτικής έρευνας δεν μπορούν να γενικευθούν εύκολα ενώ χαρακτηρίζεται και από το στοιχείο της υποκειμενικότητας που μπορεί να επηρεάσει και τον βαθμό αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων. Η πραγματοποίηση της συνέντευξης απαιτεί αρκετό χρόνο για τον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την υλοποίησή της ενώ προϋποθέτει αμεσότητα και καλή επικοινωνία εκ μέρους του ερευνητή (Stewart & Cash, 1991· Kvale, 1996).

Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι εργασίες που καλούνταν οι μαθητές να υποβάλουν στην ψηφιακή πλατφόρμα e class στο στάδιο ‘πριν την τάξη’, η συζήτηση και οι δραστηριότητες που έγιναν ‘μέσα στην τάξη’ καθώς και οι συνεντεύξεις που έδωσαν οι μαθητές βάση ερωτηματολογίου μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης στο στάδιο ‘μετά την τάξη’, προκειμένου να αξιολογηθεί η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης. Οι ερωτήσεις που κλήθηκαν να απαντήσουν ήταν ανοικτού τύπου, ώστε οι μαθητές να

εκφράσουν την άποψή τους χωρίς περιορισμούς, να καταθέσουν τις εμπειρίες τους και να παρέχουν ενδεχομένως επιπλέον πληροφορίες από αυτές που τους ζητούνται.

Συγκεκριμένα διαιρούνται σε τρεις άξονες προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών: Α. Σχετικά με την πλατφόρμα e class, Β. Σχετικά με το υλικό και Γ. Σχετικά με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης.

4.7. Σχεδιασμός και φάσεις της έρευνας

Η προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση με την εφαρμογή της Ανεστραμμένης Τάξης εφαρμόστηκε στο μάθημα της Ιστορίας το οποίο διδάσκεται μία ώρα την εβδομάδα και εξετάζεται γραπτώς στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Από το σχολικό έτος 2021-22 το 50% των θεμάτων αντλείται από την Τράπεζα Θεμάτων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και το 50% επιλέγεται από τον εκπαιδευτικό. Συνεπώς, προκειμένου να μη διαταραχθεί η ροή των μαθημάτων και να ολοκληρωθεί η διδασκαλία της εξεταστέας ύλης εμπρόθεσμα, επιλέχθηκε να διδαχθεί με τη συγκεκριμένη μέθοδο η περίοδος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, σύμφωνα με το πρόγραμμα, τις τρεις τελευταίες εβδομάδες του Μαρτίου. Για τη συγκεκριμένη περίοδο το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών προβλέπει να διατεθούν τρεις διδακτικές ώρες από τις οποίες οι δύο ώρες αφορούν τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου πολέμου και η μία αναφέρεται στον Ελληνικό Εμφύλιο πόλεμο ως συνέπεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Πριν από την έναρξη εφαρμογής της εκπαιδευτικής παρέμβασης ενημερώθηκε ο διευθυντής του σχολείου και ζητήθηκε η έγκρισή του για τη διεξαγωγή της έρευνας. Ακολούθησε συζήτηση με τους μαθητές οι οποίοι ενημερώθηκαν για τον τρόπο υλοποίησης της εκπαιδευτικής παρέμβασης και δήλωσαν ότι είναι διατεθειμένοι να λάβουν μέρος σε αυτήν. Επιπλέον αφιερώθηκε χρόνος για την παρουσίαση της πλατφόρμας e class, για τη διατύπωση παρατηρήσεων σχετικά με αυτήν, την επίλυση αποριών και τη διευθέτηση προβλημάτων. Ανάμεσα στους μαθητές υπήρξε εποικοδομητική συνεργασία καθώς οι μαθητές που είχαν ήδη γνώση της χρήσης της πλατφόρμας δέχτηκαν να καθοδηγήσουν τους συμμαθητές τους, που δεν είχαν πρότερη επαφή, ώστε να εξοικειωθούν με αυτήν. Οι μαθητές ενημερώθηκαν λεπτομερώς για τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος και διαβεβαιώθηκαν για την ασφάλεια και προστασία των προσωπικών

τους δεδομένων. Η δημιουργία του υλικού και η ανάρτησή του έγινε σταδιακά σε τρεις φάσεις και ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία.

Κεφάλαιο 5^ο - Υλοποίηση της έρευνας

5.1. Στάδια εφαρμογής

A. Πριν την τάξη

Πρώτα δημιουργήθηκε το κατάλληλο υλικό για τη μελέτη του θέματος. Κατασκευάστηκε μια παρουσίαση (με το λογισμικό Power Point) για την υποστήριξη της διδασκαλίας, με υλικό επιλεγμένο από το σχολικό βιβλίο σε μορφή σχεδιαγράμματος, ώστε να είναι περιεκτικό και κατανοητό, με την προσθήκη εικόνων προκειμένου να είναι ελκυστικό για τους μαθητές. Τα κείμενα, που περιέχονται σε αυτό, αναμένεται να λειτουργήσουν συμπληρωματικά, παράλληλα με την παρακολούθηση των βίντεο.

Τα βίντεο επιλέχθηκαν προσεκτικά ώστε το περιεχόμενό τους να είναι κατάλληλο για τις απαιτήσεις του μαθήματος, να είναι ενδιαφέροντα και η διάρκειά τους να μην υπερβαίνει τα 15 λεπτά. Σύμφωνα με τον Μακροδήμο (2016) η μεγάλη διάρκεια των βίντεο δρα αποτρεπτικά στην παρακολούθησή τους από την πλειοψηφία των μαθητών. Το περιεχόμενό τους, όπως παρατήρησε η ερευνήτρια, ήταν εμπλουτισμένο με πληροφορίες περισσότερες από αυτές που συνήθως περιέχονται στα σχολικά εγχειρίδια, δοσμένες όμως με τρόπο σαφή και περιεκτικό.

Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν ασκήσεις στην πλατφόρμα e class προκειμένου να ελέγξουν οι μαθητές αλλά και η εκπαιδευτικός τα μαθησιακά αποτελέσματα. Πρόκειται για μία άσκηση με επιλογή Σωστό ή Λάθος και μία άσκηση πολλαπλής επιλογής για κάθε μάθημα. Στο τρίτο και τελευταίο μάθημα υπήρχαν επιπλέον δύο επαναληπτικές ασκήσεις αντιστοίχισης. Η διόρθωση των ασκήσεων γίνεται αυτόματα ενημερώνοντας άμεσα τους μαθητές για το ποσοστό επιτυχίας και τους δίνεται η δυνατότητα να επαναλάβουν την άσκηση όσες φορές επιθυμούν προκειμένου να βελτιώσουν την απόδοσή τους. Ο εκπαιδευτής έχει πρόσβαση στις ενέργειες των μαθητών ώστε να παρακολουθεί και να αξιολογεί την πρόοδό τους.

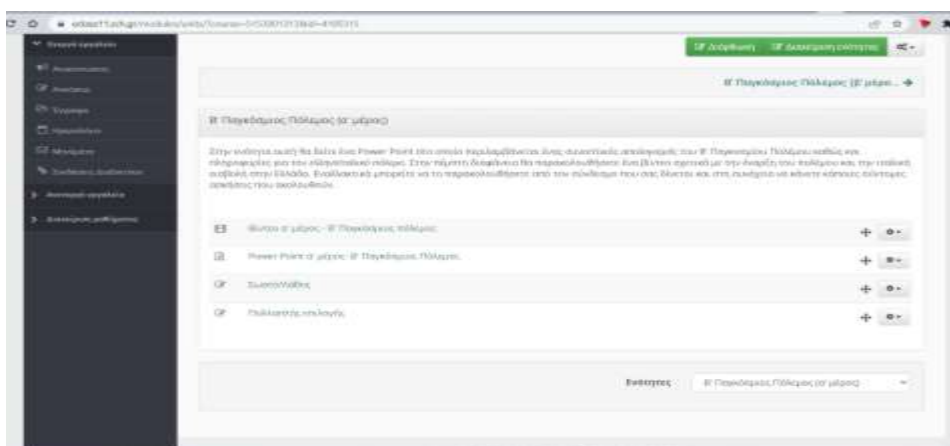
Η ίδια διαδικασία ακολουθήθηκε και για τα τρία μαθήματα. Το πρώτο αναφέρεται σε ένα γενικό απολογισμό των επιπτώσεων του Β' Παγκοσμίου πολέμου παγκοσμίως, το δεύτερο μάθημα περιγράφει τη θέση της Ελλάδας στον πόλεμο, την κατοχή και την αντίσταση ενώ στο τρίτο περιγράφονται με συντομία τα γεγονότα του ελληνικού εμφυλίου πολέμου.

Το υλικό αναρτήθηκε έγκαιρα και οι μαθητές ενημερώθηκαν προφορικά αλλά και μέσω μηνύματος στο Web mail, με το οποίο επικοινωνούσαν από την αρχή της σχολικής χρονιάς με την εκπαιδευτικό, ώστε να παρακολουθήσουν το υλικό με άνεση χρόνου και σύμφωνα με τις δικές τους δυνατότητες. Στην πλατφόρμα δόθηκαν οδηγίες προκειμένου να διευκολυνθούν οι εκπαιδευόμενοι στη διαχείριση του υλικού.

Εικόνα 2. Πληροφορίες για τα μαθήματα που θα ακολουθήσουν

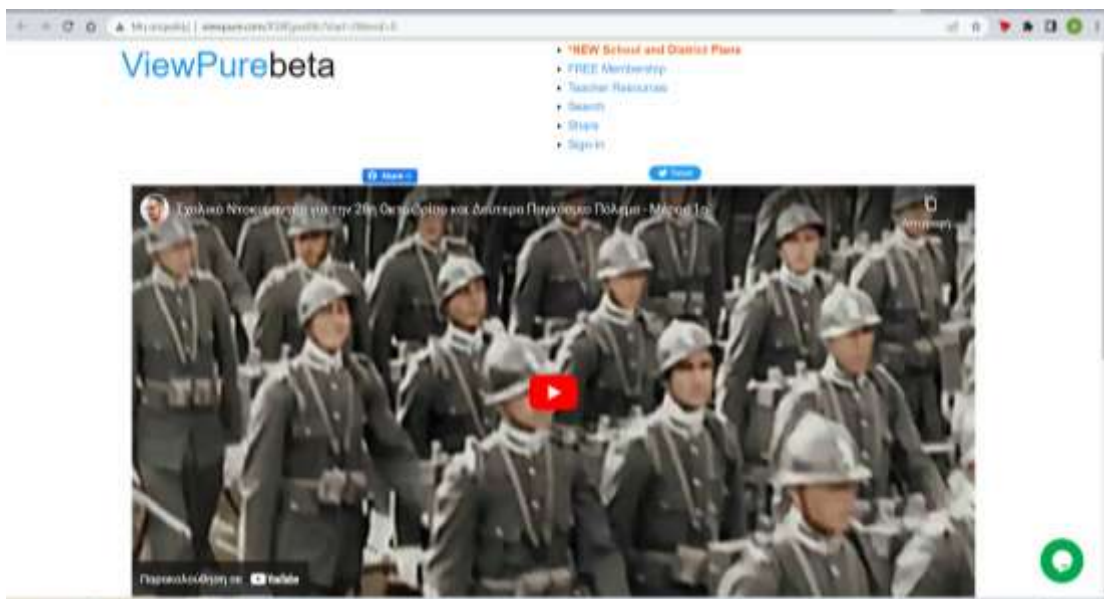
Οι μαθητές κλήθηκαν να μελετήσουν το Power Point και να παρακολουθήσουν το βίντεο, το οποίο διαρκεί 14 λεπτά.

Εικόνα 3. Η αρχική εικόνα που βλέπουν οι μαθητές επιλέγοντας το α' μέρος

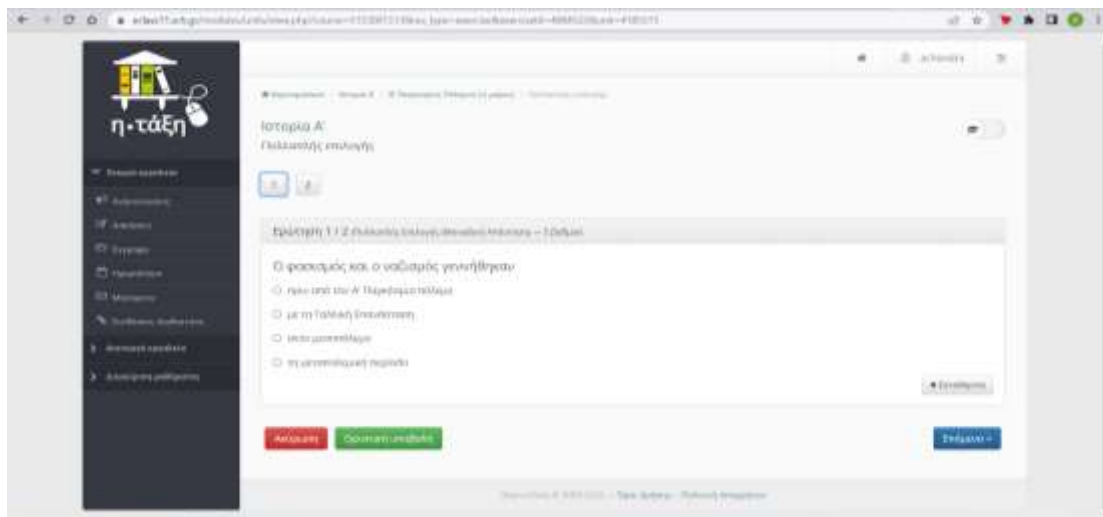

Εικόνα 4. Οθόνη από το Power point του α' μέρους

Εικόνα 5. Οθόνη από το βίντεο του α' μέρους

Έπειτα έπρεπε να απαντήσουν σε πέντε ερωτήσεις Σωστό/Λάθος και δύο πολλαπλής επιλογής η διόρθωση των οποίων γίνονταν αυτόματα οπότε μπορούσαν να ελέγξουν την απόδοσή τους και τις οποίες μπορούσαν να επαναλάβουν όσες φορές ήθελαν.

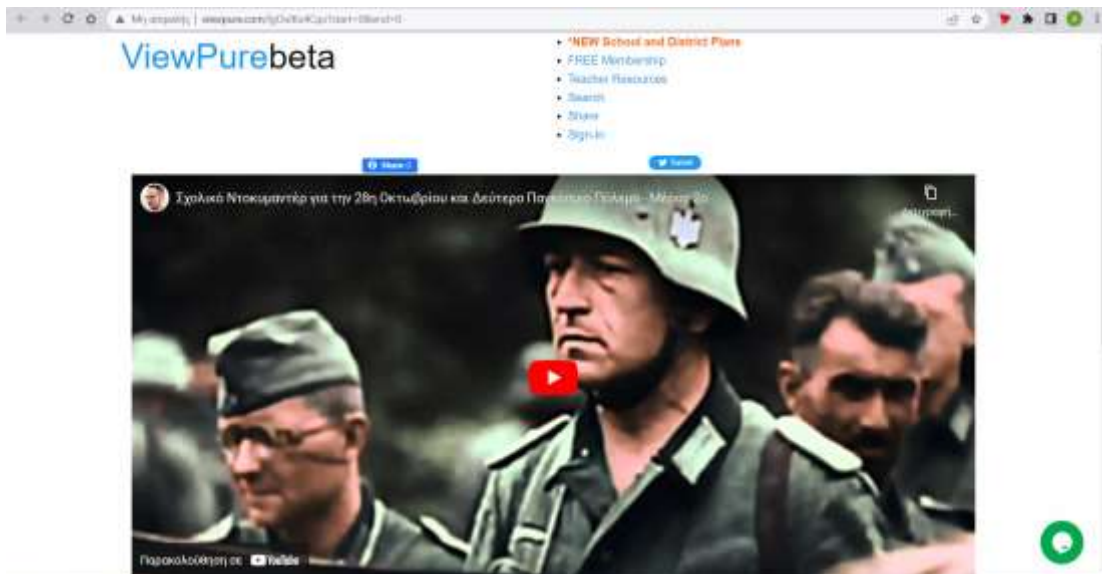

Εικόνα 6. Η πρώτη άσκηση πολλαπλής επιλογής

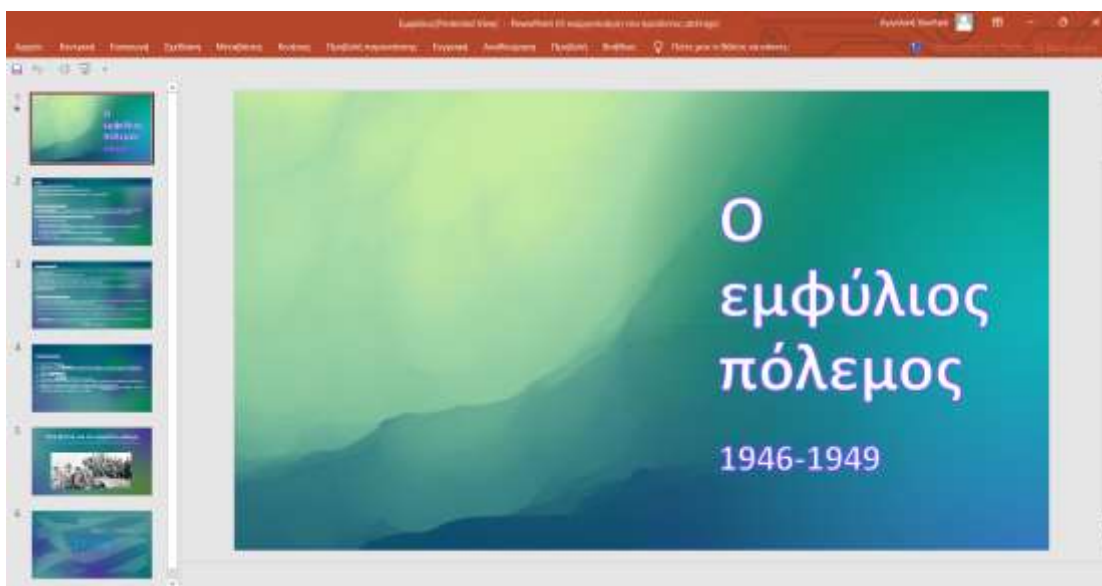
Η ίδια διαδικασία ακολουθήθηκε και για τα άλλα δύο μαθήματα.

Εικόνα 7. Οθόνη από το Power point του β' μέρους

Εικόνα 8. *Οθόνη από το βίντεο του β' μέρους*

Εικόνα 9. *Οθόνη από το Power point του γ' μέρους*

Εικόνα 10. Οθόνη από το βίντεο του γ' μέρους

B. Μέσα στην τάξη

Οι μαθητές εισέρχονται στην τάξη έχοντας μελετήσει το υλικό του μαθήματος, οπότε αρχικά αφιερώνεται χρόνος για συζήτηση και επίλυση αποριών. Διατυπώνουν τις απόψεις τους για όσα παρακολούθησαν, εκφράζουν τη γνώμη τους και ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με τις νέες γνώσεις. Παράλληλα, από την εκπαιδευτικό γίνονται στοχευμένες ερωτήσεις για να διαπιστωθεί ο βαθμός κατανόησης του υλικού. Σε αυτή τη διαδικασία αφιερώνονται περίπου 20 λεπτά.

Στη συνέχεια οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των τριών ατόμων προκειμένου να επεξεργαστούν το υλικό μιας ιστορικής πηγής και να το αναλύσουν βασιζόμενοι σε αυτά που έχουν μελετήσει. Δίνονται περίπου 15 λεπτά ώστε να μπορέσουν οι μαθητές να εργαστούν συνεργατικά.

Ένα άτομο από κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει το αποτέλεσμα της εργασίας τους ενώ τα μέλη των άλλων ομάδων σχολιάζουν. Στη διαδικασία αυτή αφιερώνονται 10 λεπτά της διδακτικής ώρας.

Στόχος δεν είναι να ελεγχθεί ο βαθμός απομνημόνευσης των γεγονότων και των ημερομηνιών αλλά να διαπιστωθεί κατά πόσο οι μαθητές έχουν αντιληφθεί τα αίτια των γεγονότων και μπορούν να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματά τους.

Β' Παγκόσμιος πόλεμος

Μελετώντας το παρακάτω παράθεμα και σύμφωνα με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε τις επιπτώσεις του Β' Παγκοσμίου πολέμου στη ζωή των ανθρώπων εκείνης της εποχής.

Τα αποτελέσματα του Β' Παγκόσμιου πολέμου

Νέες γυναίκες με γκρίζα ή κάτασπρα μαλλιά (Σεράγεβο, Γιουγκοσλαβία, 1946). Εδώ, όπως και στο Βελιγράδι, βλέπω στους δρόμους πολλές νέες γυναίκες με γκρίζα ή κάτασπρα μαλλιά. Τα πρόσωπά τους βασανισμένα αλλά ακόμα νεανικά, ενώ το σχήμα του σώματός τους προδίδει σαφέστατα τη νεανικότητά τους. Μου φαίνεται ότι καταλαβαίνω ποιες επιπτώσεις είχε ο τελευταίος πόλεμος σε αυτές τις ασθενικές και εύθραυστες υπάρξεις [...]. Είναι κρίμα. Τίποτε δεν θα μπορούσε να μιλήσει πιο καθαρά στις μελλοντικές γενιές από αυτά τα νεανικά γκρίζα μαλλιά, από τα οποία έκλεψαν την αμεριμνησία της νιότης. Ας έχουν τουλάχιστον σαν μνημείο τη σύντομη αυτή σημείωση.

Ivo Andric, Conversation with Goya: Bridges, Signs, Λονδίνο 1990, σ. 50.

Πηγή: E. Hobsbawn, Η εποχή των άκρων, μτφ. Β. Καπετανγιάννης, Θεμέλιο, Αθήνα 1995, σ. 37.

Εικόνα 11. Η πρώτη ιστορική πηγή που επεξεργάστηκαν οι μαθητές

Οι απαντήσεις των μαθητών δείχνουν τη διάθεση που έχουν να εκφράσουν την άποψή τους για τα γεγονότα, τις αιτίες και την επίδρασή τους στις ζωές των ανθρώπων.

Γ. Μετά την τάξη

Μετά την ολοκλήρωση των τριών μαθημάτων, οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο δεκαπέντε ερωτήσεων με τη μορφή συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν σε μη δομημένο ερωτηματολόγιο και οι ερωτήσεις επιλέχθηκαν να είναι ανοιχτού τύπου ώστε οι εκπαιδευόμενοι να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους και χωρίς περιορισμούς. Μέσα από αυτές επιχειρήθηκε να αξιολογηθεί η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης και να αποτιμηθεί η χρησιμότητά της.

5.2. Οι συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν σε ερωτηματολόγιο το οποίο χωρίστηκε σε τρεις άξονες και δόθηκαν διαβεβαιώσεις στους μαθητές για την τήρηση της ανωνυμίας τους. Από το σύνολο των ερωτήσεων, οι τρεις αφορούσαν την πλατφόρμα e class, που χρησιμοποιήθηκε για την κοινοποίηση του υλικού και την επικοινωνία της εκπαιδευτικού με τους μαθητές, προκειμένου να αξιολογηθεί η ευχρηστία και η καταλληλότητά της. Στη συνέχεια οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε έξι ερωτήσεις σχετικά με το υλικό, ώστε να διερευνηθεί η χρησιμότητα και η επάρκειά του και άλλες έξι ερωτήσεις αφορούσαν τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης, ώστε να εκφράσουν οι μαθητές την άποψή τους για αυτήν.

Επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα με συνέντευξη καθώς θεωρείται η καταλληλότερη μέθοδος προκειμένου να ελεγχθούν οι ερευνητικές υποθέσεις και να επιτευχθούν οι επιμέρους στόχοι, όπως είναι η διερεύνηση των προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της μεθόδου, ο καθορισμός της στάσης των μαθητών και η επίδραση στην αύξηση του ενδιαφέροντος απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας. Η συγκεκριμένη μέθοδος προσφέρει, μέσα από την ανάλυση και την περιγραφή, μια βαθύτερη κατανόηση και ερμηνεία της μεθόδου που εξετάζεται (Μουζάκης, 2006).

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν δια ζώσης, αμέσως μετά την ολοκλήρωση των τριών διδακτικών ωρών και σε διαφορετικό χρόνο για κάθε εκπαιδευόμενο. Βασίστηκαν σε γραπτές σημειώσεις της ερευνήτριας, καθώς οι εκπαιδευόμενοι φάνηκαν επιφυλακτικοί στην προοπτική βιντεοσκόπησης ή ηχογράφησης των συνεντεύξεων. Η βιντεοσκόπηση θεωρείται πιο έγκυρη καταγραφή των συνεντεύξεων καθώς επιτρέπει στον ερευνητή να τις επεξεργαστεί και να τις μελετήσει προσεκτικά αντλώντας πληροφορίες από τη στάση του σώματος και τις εκφράσεις του προσώπου αλλά δεν μπορεί να αξιοποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεση των συνεντευζιαζόμενων. Μία μαθήτρια, ωστόσο, ζήτησε να της σταλούν ηλεκτρονικά οι ερωτήσεις και απάντησε σε αυτές γραπτώς.

Η μέθοδος της συνέντευξης με μη δομημένο ερωτηματολόγιο δίνει την ευκαιρία στους ερωτώμενους να εκφράσουν ελεύθερα την άποψή τους ενώ ο ερωτών μπορεί να παρεμβαίνει υποβάλλοντας διευκρινιστικές ερωτήσεις και επεξηγώντας στους ερωτώμενους τυχόν απορίες που προκύπτουν, χωρίς ωστόσο να εκφέρει προσωπική άποψη ή να επηρεάζει την πορεία της συνέντευξης.

Πρέπει βέβαια να ληφθεί υπόψη ότι πρόκειται για μια χρονοβόρα διαδικασία η οποία βασίζεται στην καλή επικοινωνία του ερωτώντα με τον ερωτώμενο και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην κυριαρχήσει το υποκειμενικό στοιχείο και αμφισβητηθεί η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι η έρευνα αυτή δεν μπορεί να οδηγήσει σε γενικευμένα συμπεράσματα για το σύνολο των μαθητών των εσπερινών ΕΠΑΛ αλλά μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την κατανόηση των στάσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευομένων για τη συγκεκριμένη μέθοδο και την αφετηρία για περαιτέρω έρευνα.

5.3. Έλεγχος των αποτελεσμάτων

5.3.1 Αξιολόγηση των ασκήσεων της πλατφόρμας

Αρχικά αξιολογήθηκαν οι ασκήσεις που έκαναν οι μαθητές στην πλατφόρμα e class στο στάδιο 'πριν την τάξη'. Η πλατφόρμα παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου της συχνότητας πρόσβασης των μαθητών στην πλατφόρμα, των απαντήσεων που έχουν δώσει οι μαθητές αλλά και του αριθμού των προσπαθειών τους μαζί με τον χρόνο που χρειάστηκε ο καθένας. Δίνονται έτσι στατιστικά δεδομένα τα οποία μπορούν να αξιολογηθούν σε συνδυασμό με τα άλλα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα. Ωστόσο, αυτό δεν είναι εφικτό όταν ο μαθητής εισέρχεται στην πλατφόρμα χωρίς τους προσωπικούς του κωδικούς πρόσβασης. Στην παρούσα έρευνα, καθώς πολλοί από τους μαθητές είχαν απωλέσει τους κωδικούς τους και πραγματοποιούσαν είσοδο ως επισκέπτες, δεν κατέστη δυνατό να καταγραφούν ακριβώς τα στοιχεία εισόδου και δραστηριότητας όλων των μαθητών. Βέβαια, σε συζητήσεις που έγιναν μέσα στην τάξη, διατυπώθηκαν απορίες και εντυπώσεις από τους μαθητές σχετικά με την μελέτη του υλικού, γεγονός που επέτρεψε στην ερευνήτρια να σχηματίσει μια σαφή εικόνα για τη συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο μεγάλος αριθμός των απαντήσεων που υπέβαλαν οι μαθητές στις ασκήσεις του πρώτου μαθήματος χωρίς να είναι ολοκληρωμένες, καταδεικνύει την αρχική τους δυσκολία να προσαρμοστούν στο περιβάλλον της πλατφόρμας και να εξοικειωθούν με αυτή. Αυτό στην πορεία εξομαλύνθηκε και οι ασκήσεις που υποβάλλονταν ήταν ολοκληρωμένες και σε συντομότερο χρόνο.

Όνομα Ασκήσης	Πόλη/ώρα έναρξης	Αποτελέσματα	ID
Μαλακισμός 2	Παράρτημα 2020 03/27 11:21	Λογισμικό	0+
Μαλακισμός 1	Παράρτημα 2020 03/27 11:08	Λογισμικό	0+
Συνοπτικό - Εργασία	Παράρτημα 2020 03/27 09:34	Λογισμικό	0+
Πολυεπίπεδο επίλυσης (2 μέρες)	Παράρτημα 21/04 03/27 22:26	Λογισμικό	0+
Συνοπτικό (2 μέρες)	Παράρτημα 21/04 03/27 20:57	Λογισμικό	0+
Πολυεπίπεδο επίλυσης	Παράρτημα 15/04 03/27 12:30	Λογισμικό	0+
Συνοπτικό	Παράρτημα 15/04 03/27 10:58	Λογισμικό	0+

Εικόνα 12. Οι ασκήσεις συνολικά

Από τους ίδιους τους μαθητές σημειώθηκε, σε συζητήσεις που έγιναν μέσα στην τάξη, ότι η μορφή των ασκήσεων, δηλαδή Σωστό/Λάθος, Πολλαπλής επιλογής ή Αντιστοίχιση, η ηλεκτρονική συμπλήρωση καθώς και η αυτόματη διόρθωση, τις καθιστούσαν ελκυστικές και ενίσχυαν τη διάθεσή τους να απαντήσουν σε αυτές.

Ωστόσο παρατηρήθηκε ότι δεν υποβλήθηκαν ασκήσεις από όλους τους μαθητές γεγονός που αποδόθηκε από τους ίδιους στην έλλειψη χρόνου.

5.3.2 Αποτίμηση των εργασιών μέσα στην τάξη

Μέσα στην τάξη δόθηκαν στους μαθητές και στις μαθήτριες τρία αποσπάσματα από ιστορικές πηγές, μία σε κάθε ώρα και ξεχωριστά σε κάθε τμήμα. Αφού χωρίστηκαν σε δύο ομάδες των τριών ατόμων και μία των τεσσάρων, τους ζητήθηκε να μελετήσουν τα αποσπάσματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές γνώσεις που είχαν αποκτήσει από τη μελέτη του υλικού, να απαντήσουν σε σχετικές ερωτήσεις. Τα μέλη των ομάδων δούλεψαν συνεργατικά και ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της συζήτησής τους στην ολομέλεια της τάξης βάσει σημειώσεων. Λόγω περιορισμένου χρόνου δεν υπήρχε η δυνατότητα καταγραφής των απαντήσεων, οπότε αυτές δόθηκαν προφορικά. Στόχος αυτών των εργασιών είναι βέβαια η ενεργοποίηση των ιστορικών γνώσεων αλλά κυρίως η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών. Καλούνται να

σχολιάσουν τα αποσπάσματα και να εμβαθύνουν σε αυτά αναζητώντας όχι μόνο τα αίτια αλλά και τα αποτελέσματα των ιστορικών γεγονότων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με αφορμή την πρώτη πηγή, οι μαθητές επεσήμαναν τη διαχρονικότητα των συνεπειών του πολέμου μέχρι και τις μέρες μας, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στον πόλεμο της Ουκρανίας που μόλις είχε εκδηλωθεί. Εστίασαν στην καθημερινότητα των απλών ανθρώπων, που συνήθως δεν καταγράφεται στα ιστορικά βιβλία και ανέσυραν στη μνήμη τους το λογοτεχνικό κείμενο «Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ» που είχαν διδαχθεί στο Γυμνάσιο αλλά και το «Ημερολόγιο από το Σεράγεβο» της Ζλάτα Φιλίποβιτς που είχαν διδαχθεί πρόσφατα.

Κατά την ανάλυση της δεύτερης πηγής έγινε ιδιαίτερη αναφορά από τους μαθητές στο δεύτερο λογοτεχνικό απόσπασμα, το οποίο ήταν γνωστό σε αρκετούς από τη Λογοτεχνία του Γυμνασίου και συζητήθηκε ιδιαίτερα το υψηλό ηθικό φρόνιμα των Ελλήνων στρατιωτών σε σύνδεση και με τη σύγχρονη εποχή.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην πηγή που αφορούσε τον εμφύλιο πόλεμο καθώς, μέσα από αυτή, δόθηκε η αφορμή στους μαθητές να συζητήσουν για την ανάμειξη των ξένων δυνάμεων στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας μας και τις επιπτώσεις που είχε αυτή στο πέρασμα των χρόνων μέχρι τις μέρες μας.

Συμπερασματικά, διαπιστώθηκε ότι με την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης, οι μαθητές μελέτησαν την ύλη του μαθήματος στο σπίτι, με αποτέλεσμα ο διδακτικός χρόνος στην τάξη να διατεθεί σε άλλες δραστηριότητες περισσότερο εποικοδομητικές και χρήσιμες για την καλλιέργεια των μαθητών. Η πλειοψηφία των μαθητών έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτές τις δραστηριότητες όπως φάνηκε από τη συμμετοχή τους στη συζήτηση και από τη διάθεσή τους να ανταλλάξουν απόψεις με τους συμμαθητές τους.

5.3.3 Αξιολόγηση των συνεντεύξεων

Στη συνέχεια αξιολογήθηκαν οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευόμενους. Από τους συνολικά είκοσι μαθητές οι δεκαεπτά παρακολούθησαν κανονικά το μάθημα της ανεστραμμένης τάξης και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους τέθηκαν. Δύο από αυτούς δήλωσαν ότι δεν έχουν καθόλου πρόσβαση στο ίντερνετ για οικονομικούς λόγους αλλά, αν είχαν τη δυνατότητα, θα ήταν πρόθυμοι να παρακολουθήσουν το μάθημα. Ένας επικαλέστηκε αδυναμία να παρακολουθήσει το μάθημα λόγω έλλειψης χρόνου. Ωστόσο

και από την αδυναμία τους αυτή μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τα προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης όπως είναι η απαραίτητη σύνδεση με το διαδίκτυο και η διάθεση χρόνου για τη μελέτη της.

Οι συνεντεύξεις αναλυτικά βρίσκονται στο Παράρτημα Γ.

A. Σχετικά με την πλατφόρμα e class

Στον πρώτο άξονα που αφορούσε την πλατφόρμα e class οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στις εξής ερωτήσεις:

1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;
2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;
3. Αν ναι, ποιες;

Περίπου οι μισοί μαθητές απάντησαν ότι δεν είχαν χρησιμοποιήσει ξανά τη συγκεκριμένη πλατφόρμα αλλά δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά την ενασχόλησή τους με αυτήν. Την βρήκαν εύχρηστη και μπόρεσαν να παρακολουθήσουν με ευκολία το υλικό και να κάνουν τις ασκήσεις. Οι όποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν ξεπεράστηκαν εύκολα είτε με την καθοδήγηση της εκπαιδευτικού είτε με συνεργασία μεταξύ των μαθητών. Ακόμα και οι μαθητές που δυσκολεύτηκαν αρχικά, κατάφεραν να εξοικειωθούν με την πλατφόρμα και να παρακολουθήσουν το μάθημα.

Ενδεικτικά η μαθήτρια 3 παρατήρησε: *«Δεν είχα χρησιμοποιήσει ξανά τη συγκεκριμένη πλατφόρμα και μου φαινόταν δύσκολος ο χειρισμός της. Με βοήθησε όμως η συμμαθήτριά μου χρησιμοποιώντας το κινητό της και αφού μου εξήγησε πώς λειτουργεί, κατάφερα να την χρησιμοποιήσω»*. Η μαθήτρια 5 ανέφερε: *«Είχα χάσει τους κωδικούς που μας δόθηκαν στην αρχή της χρονιάς και δεν είχα πρόσβαση στην πλατφόρμα. Όταν το μάθημα έγινε ‘ανοιχτό’ σε όλους κατάφερα να το παρακολουθήσω»*. Η μαθήτρια 8 σχολίασε: *«Γνώριζα τη χρήση της πλατφόρμας από το παιδί μου, που την χρησιμοποιούσε κατά την περίοδο της τηλεκπαίδευσης, οπότε μπόρεσα να παρακολουθήσω με ευκολία το υλικό και να χρησιμοποιήσω τα εργαλεία της»*.

Γενικά από τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων προκύπτει ότι πρόκειται για μια εύχρηστη πλατφόρμα που δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα κατά τη χρήση της, οπότε μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα από τους εκπαιδευτικούς. Ο έλεγχος της ευχρηστίας της πλατφόρμας που χρησιμοποιείται στην εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης κρίθηκε απαραίτητος καθώς θεωρείται ότι τυχόν δυσκολία πρόσβασης σε αυτήν θα

λειτουργούσε αποτρεπτικά για την ενασχόληση των εκπαιδευομένων με το εκπαιδευτικό υλικό και θα επηρέαζε τη στάση τους προς αυτήν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη βιβλιογραφική έρευνα παρατηρήθηκε ότι για την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης χρησιμοποιούνται κυρίως οι πλατφόρμες e me, moodle και edmodo, ενώ δεν εντοπίστηκε άλλη έρευνα που να αξιοποίησε την πλατφόρμα e class για τη δημιουργία και την παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού στους μαθητές.

B. Σχετικά με το υλικό

Στον δεύτερο άξονα, οι ερωτήσεις που τέθηκαν στους συνεντευξιαζόμενους, αφορούσαν το υλικό της ανεστραμμένης τάξης που κλήθηκαν να παρακολουθήσουν. Συγκεκριμένα τέθηκαν οι ακόλουθες ερωτήσεις;

1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;
2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;
3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;
4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;
5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;
6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Η πλειοψηφία των μαθητών φάνηκε να είναι ικανοποιημένη από το περιεχόμενο του μαθήματος και να επωφελήθηκε από αυτό καθώς ήταν «κατανοητό και περιεκτικό». Τα Power Point τα οποία είχαν σαν στόχο να εισάγουν τους μαθητές στην κάθε διδακτική ενότητα, να μεταφέρουν με απλά λόγια την ύλη του βιβλίου και να διευκολύνουν τους μαθητές που μαθαίνουν ευκολότερα διαβάζοντας, φαίνεται ότι αξιοποιήθηκαν από αυτούς σαν εισαγωγή. Ωστόσο, φαίνεται ότι δυσκόλεψαν τους μαθητές που παρουσίαζαν αδυναμία στην ανάγνωση λόγω διαφορετικής μητρικής γλώσσας ή λόγω μαθησιακών δυσκολιών. Ένας μαθητής ανέφερε ότι δεν πρόλαβε να τα διαβάσει λόγω έλλειψης χρόνου ενώ τρεις μαθητές δήλωσαν ότι αξιοποίησαν τη δυνατότητα να τα μελετήσουν από το κινητό τους. Συγκεκριμένα ο μαθητής 4 δήλωσε «*φαίνονταν ωραία αλλά δεν είχα χρόνο να καθίσω να τα διαβάσω*» ενώ η μαθήτρια 9 ανέφερε «*δυσκολεύομαι στην ανάγνωση και δεν μου ήταν εύκολο να τα διαβάσω*».

Μεγαλύτερο ενδιαφέρον έδειξαν οι μαθητές για τα βίντεο τα οποία όπως δήλωσαν παρακολούθησαν με ευχαρίστηση. Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι ήταν ενδιαφέροντα και ευχάριστα, η διάρκειά τους ήταν ικανοποιητική και τους βοήθησαν να κατανοήσουν τα

γεγονότα, ενώ προτιμούσαν να παρακολουθούν το μάθημα σε βίντεο παρά να διαβάζουν το βιβλίο. Ειδικότερα η μαθήτρια 3 δήλωσε: *«Λόγω γλώσσας δυσκολεύομαι λίγο με το διάβασμα (η ελληνική δεν είναι η μητρική μου γλώσσα) οπότε τα βίντεο με βοήθησαν να καταλάβω το μάθημα»* και η μαθήτρια 9 ανέφερε: *«Επειδή δυσκολεύομαι στην ανάγνωση ήταν πιο εύκολο για μένα να τα μάθω από τα βίντεο»*. Η μαθήτρια 10 σημειώνει: *«Είμαι οπτικός τύπος και η εικόνα στο βίντεο με βοήθησε να τα καταλάβω ευκολότερα»* και ο μαθητής 17: *«Υπήρχαν σε αυτά πληροφορίες που δεν είχα ξανακούσει για τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο»*. Ωστόσο, η μαθήτρια 15 δήλωσε ότι δεν της αρέσει να παρακολουθεί βίντεο και δυσκολεύεται να συγκεντρωθεί στην παρακολούθησή τους.

Η πλειοψηφία των μαθητών (12 από τους 17) δήλωσαν ότι ο χρόνος τους είναι περιορισμένος και δυσκολεύτηκαν να μελετήσουν το υλικό. Ωστόσο, ένα από τα θετικά στοιχεία της μεθόδου ήταν ότι μπορούσαν να ασχοληθούν με αυτό διακεκομμένα και να το παρακολουθήσουν από το κινητό τους χωρίς δέσμευση του χώρου ή του χρόνου. Ο μαθητής 4 ανέφερε: *«Ο χρόνος είναι το μεγάλο πρόβλημα γιατί εργάζομαι πολλές ώρες και δεν μπορώ να αφιερώσω πολύ χρόνο στο διάβασμα. Επειδή βέβαια το μάθημα είναι στο κινητό μου, το παρακολουθούσα κάποιες φορές και στο διάλειμμα της δουλειάς»* και η μαθήτρια 13 δήλωσε: *«λόγω εργασίας δεν έχω πολύ χρόνο για διάβασμα αλλά τα παρακολουθούσα από το κινητό όποτε έβρισκα χρόνο»*.

Σχετικά με τις οδηγίες που δόθηκαν, φάνηκαν χρήσιμες στους περισσότερους μαθητές αν και όχι απαραίτητες καθώς ήταν προφανής η διαδικασία που έπρεπε να ακολουθήσουν.

Γ. Σχετικά με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης

Στον άξονα αυτό οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις σχετικά με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης:

1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;
2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;
3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;
4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;
5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;
6. Αν ναι, σε ποια;

Αξιολογώντας συνολικά τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης, οι περισσότεροι μαθητές δήλωσαν ότι τη θεωρούν μια ενδιαφέρουσα μέθοδο, καινούρια για αυτούς, που διδάσκει με

πρωτότυπο τρόπο την Ιστορία. Οι μισοί από αυτούς εκφράστηκαν θετικά για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου στην Ιστορία που θεωρείται ένα βαρετό μάθημα.

Οι μαθητές 2 και 11 και οι μαθήτριες 6 και 7 δήλωσαν για την ανεστραμμένη τάξη αντίστοιχα: *«Στην αρχή νόμιζα ότι θα ήταν κουραστική. Και η Ιστορία πάντα με κούραζε αλλά τελικά την παρακολούθησα ευχάριστα», «Για μένα η Ιστορία ήταν πάντα ένα βαρετό μάθημα, έτσι απέκτησε ενδιαφέρον», «Χαίρομαι που την χρησιμοποιήσαμε στην Ιστορία, γιατί πάντα με κούραζε ο τρόπος που την διδασκόμασταν» και «Παλιά το μάθημα της Ιστορίας με δυσκόλευε αλλά έτσι το παρακολούθησα ευχάριστα».* Οι μαθήτριες 8 και 9 ανέφεραν ότι τους άρεσε να διαβάζουν έτσι την Ιστορία ενώ η μαθήτρια 13 σχολίασε: *«Σαν να ζωντάνευσε η Ιστορία».*

Από τις απαντήσεις προέκυψε ότι το σημαντικότερο πλεονέκτημα της μεθόδου θεωρήθηκαν τα ίδια τα βίντεο, που κάνουν πιο κατανοητό το μάθημα, και η δυνατότητα που δίνεται στους μαθητές να τα ξαναδούν όσες φορές θέλουν. Ως θετικό στοιχείο ανέφεραν και τη δυνατότητα που έχουν να παρακολουθούν το μάθημα από φορητή συσκευή, συγκεκριμένα το κινητό τηλέφωνο. Στα αρνητικά της μεθόδου αναφέρεται η ανάγκη σύνδεσης με το διαδίκτυο, κάτι που δεν είναι πάντα εφικτό, καθώς και ο χρόνος που απαιτείται για τη μελέτη του υλικού και την εκτέλεση των ασκήσεων.

Ο μαθητής 4 δήλωσε ότι παρακολούθησε τα βίντεο ευχάριστα αλλά θεωρεί μειονέκτημα της μεθόδου ότι πρέπει να αφιερώσει χρόνο για μελέτη στο σπίτι. Η μαθήτρια 6 ανέφερε ως μεγαλύτερο πλεονέκτημα: *«Επειδή δεν έχω πολύ χρόνο για να διαβάσω, μου φάνηκε ενδιαφέρον που μπορούσα να το παρακολουθήσω μέσω ίντερνετ και η αυτόματη διόρθωση των ασκήσεων είναι πιο ελκυστική»,* ενώ θεώρησε μειονέκτημα ότι: *«Πρέπει να έχω διαθέσιμο ίντερνετ, που δεν έχω πάντα, και ένιωθα λίγη πίεση, σαν να έχω μια εργασία που πρέπει να γίνει, για δικό μας όφελος βέβαια».*

Αξίζει να σημειωθεί ότι περίπου οι μισοί μαθητές ήταν επιφυλακτικοί απέναντι σε αυτή τη μέθοδο. Ο μαθητής 2 δήλωσε ότι η συνεχής εφαρμογή της ίσως γινόταν κουραστική και ο μαθητής 4: *«Απαιτεί χρόνο για μελέτη στο σπίτι και δεν ξέρω αν θα είχα τον χρόνο να μελετώ τα μαθήματα κάθε φορά».* Σε αυτό συμφώνησε και η μαθήτρια 5: *«Αν και ήταν ενδιαφέρουσα, δεν θα ήθελα να γίνεται το μάθημα πάντα έτσι. Μου αρέσει και η παραδοσιακή διδασκαλία».* Η μαθήτρια 15 ανέφερε: *«Για μένα ήταν κουραστική καθώς δεν μου αρέσει να ασχολούμαι με το ίντερνετ. Νιώθω ότι δεν μου ταιριάζει».* Οι μαθήτριες 8 και

10 δήλωσαν ότι θα ήθελαν να εφαρμοστεί η συγκεκριμένη μέθοδος σε συνδυασμό με την παραδοσιακή διδασκαλία ενώ η μαθήτρια 15 ότι προτιμά αποκλειστικά τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Επίσης, 4 μαθητές δήλωσαν ότι αν και είχαν τις επιφυλάξεις τους, θα ήθελαν να εφαρμοστεί αυτή η μέθοδος καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς.

Επίσης οι περισσότεροι μαθητές φάνηκε ότι αντιμετωπίζουν θετικά την εφαρμογή της μεθόδου και σε άλλα μαθήματα, ιδιαίτερα της θετικής κατεύθυνσης, όπως Φυσική, Χημεία, Βιολογία και Μαθηματικά και λιγότερο της θεωρητικής κατεύθυνσης όπως Γλώσσα, Θρησκευτικά και Αγγλικά.

5.3.4 Αξιοπιστία της έρευνας

Για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της τριγωνοποίησης η οποία διασφαλίζει σε κάποιο βαθμό την ακρίβεια των δεδομένων που συλλέγονται. Σύμφωνα με αυτή, εφαρμόζονται και συνδυάζονται διαφορετικές ερευνητικές μεθοδολογίες για τη διερεύνηση του ίδιου φαινομένου (Denzin, 1994β: 511). Για την πολύπλευρη εξέταση μιας πολύπλοκης ανθρώπινης συμπεριφοράς ή μιας σύνθετης κατάστασης όπως είναι η διδακτική πράξη, χρησιμοποιούνται πολλαπλές μέθοδοι. Στην παρούσα έρευνα για τη συλλογή δεδομένων και για τη διασφάλιση αντικειμενικών συνθηκών διεξαγωγής της έρευνας αξιοποιήθηκαν α) οι ασκήσεις 'πριν' και 'μέσα στην τάξη', β) η συνέντευξη και γ) η συζήτηση με τους μαθητές.

Η εφαρμογή της μεθόδου ήταν αδιάλειπτη, για τρία συνεχόμενα μαθήματα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του ΑΠΣ σε πραγματικές σχολικές συνθήκες. Στους μαθητές, πριν από τη συνέντευξη, δόθηκαν διαβεβαιώσεις για την ανωνυμία των απαντήσεών τους και για τη προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία των απαντήσεων. Μέσα από αυτές αναλύθηκε η στάση τους απέναντι στη μέθοδο ενώ μέσα από τα αποτελέσματα των ασκήσεων αξιολογήθηκαν τα μαθησιακά της αποτελέσματα. Επιπλέον έγινε προσπάθεια λεπτομερούς καταγραφής των αποτελεσμάτων της έρευνας και διατήρησης της αντικειμενικότητας στις παρατηρήσεις της εκπαιδευτικού, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία της έρευνας.

Κεφάλαιο 6^ο - Συμπεράσματα

6.1. Συζήτηση – Συμπεράσματα

Κατά την παρούσα έρευνα εφαρμόστηκε το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης στο μάθημα της Ιστορίας στην εσπερινή επαγγελματική εκπαίδευση. Προηγήθηκε βιβλιογραφική επισκόπηση από την οποία προέκυψε ότι πρόκειται για μία νέα μέθοδο, η οποία στην Ελλάδα εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια. Εξαιτίας του μικρού αριθμού των μαθητών που πήραν μέρος στην έρευνα αλλά και του περιορισμένου χρόνου εφαρμογής της δεν επιτρέπεται η γενίκευση των αποτελεσμάτων της ούτε η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ωστόσο μπορούν να προκύψουν πληροφορίες για την επίδρασή της στην κατανόηση του συγκεκριμένου μαθήματος από τους μαθητές και να αποτελέσει αφετηρία για περαιτέρω έρευνα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή της μεθόδου σε μαθητές του εσπερινού ΕΠΑΛ, οι οποίοι είναι ενήλικες, προσδίδει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην έρευνα καθώς ελάχιστες μελέτες έχουν διεξαχθεί σε αυτή την ομάδα εκπαιδευομένων.

Γενικά, η εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης είναι ένα ενδιαφέρον αλλά και δύσκολο εγχείρημα, καθώς οι μαθητές στα ελληνικά σχολεία δεν έχουν συνηθίσει να μελετούν εκτός βιβλίου αλλά και να εργάζονται συνεργατικά. Επιπλέον ο χρόνος που απαιτείται για την προετοιμασία του υλικού από τον εκπαιδευτικό, αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για την εφαρμογή της συγκεκριμένης μεθόδου σε περισσότερα διδακτικά αντικείμενα και για περισσότερο χρόνο.

Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη της εφαρμογής της ανεστραμμένης τάξης στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας σε εσπερινό ΕΠΑΛ, σε συνδυασμό με την παραδοσιακή διδασκαλία και συγκεκριμένα η διερεύνηση των προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της, ο προσδιορισμός της επίδρασής της στην επίδοση των μαθητών και ο καθορισμός της στάσης τους απέναντι σε αυτήν.

Αξιολογώντας τα αποτελέσματα της έρευνας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το μοντέλο της ανεστραμμένης τάξης μπορεί να υλοποιηθεί αξιοποιώντας κάποια από τις πλατφόρμες σύγχρονης εκπαίδευσης, όπως την e class στην παρούσα έρευνα, με υλικό το οποίο υπάρχει διαθέσιμο στο διαδίκτυο. Η χρήση της τεχνολογίας θεωρείται εύκολη για κάποιους μαθητές ενώ άλλοι είναι λιγότερο εξοικειωμένοι με αυτήν. Στην πρώτη περίπτωση οι μαθητές χρησιμοποιούν με ευκολία τα εργαλεία της πλατφόρμας, μελετούν ευχάριστα το υλικό του μαθήματος και είναι σε θέση να καθοδηγήσουν τους συμμαθητές

τους που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Για τους μαθητές που δεν χειρίζονται με άνεση τις νέες τεχνολογίες, απαιτείται περισσότερος χρόνος προκειμένου να εξοικειωθούν με την πλατφόρμα και να μπορέσουν να μελετήσουν το υλικό που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτής. Η πλατφόρμα e class, όπως φάνηκε από τις απαντήσεις των μαθητών προσφέρει ένα εύχρηστο περιβάλλον που διευκολύνει τους μαθητές στη μελέτη του υλικού.

Μέσα από τη διαχείριση του μαθήματος δίνεται η δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να παρακολουθήσει τη συμμετοχή των μαθητών στην εκτέλεση των ασκήσεων και να αποτιμήσει την απόδοσή τους. Λόγω όμως της απώλειας των προσωπικών κωδικών από πολλούς μαθητές δεν ήταν δυνατή η καταγραφή των συμμετοχών για όλους τους μαθητές. Ωστόσο έγινε εποικοδομητική συζήτηση μέσα στην τάξη όπου οι μαθητές εξέφρασαν τις απορίες τους, τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν αλλά και τις εντυπώσεις τους από την ενασχόλησή τους με τις ασκήσεις.

Θετική ήταν και η εκτίμηση των μαθητών για τα βίντεο. Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι η παρακολούθησή τους ήταν πιο ενδιαφέρουσα από την παραδοσιακή διδασκαλία, η διάρκειά τους ήταν ικανοποιητική και τους βοήθησε στην κατανόηση του μαθήματος. Τα Power Point θεωρήθηκαν λιγότερο βοηθητικά και εκτιμήθηκαν περισσότερο από τους μαθητές που δήλωσαν ότι μαθαίνουν καλύτερα διαβάζοντας και όχι παρακολουθώντας βίντεο.

Κατά την αποτίμηση της μεθόδου της ανεστραμμένης τάξης, το σύνολο των μαθητών την αντιμετώπισε θετικά, την θεώρησε ενδιαφέρουσα και κατάλληλη για το μάθημα της Ιστορίας που θεωρείται δύσκολο και βαρετό. Σημαντική ήταν και η συμβολή της στη μεταβολή της στάσης των μαθητών απέναντι στο συγκεκριμένο μάθημα. Αυτό εκτιμήθηκε είτε εμπειρικά είτε από την ανταπόκριση των μαθητών στο υλικό και τις ασκήσεις της ανεστραμμένης τάξης αλλά και τις εργασίες που έγιναν μέσα στην τάξη είτε από τις απόψεις των ίδιων των μαθητών όπως εκφράστηκαν μέσα στις συνεντεύξεις.

Με την εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης εξοικονομείται διδακτικός χρόνος στη σχολική τάξη προκειμένου να σχεδιαστούν από τον εκπαιδευτικό δραστηριότητες που προάγουν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης (Σπανού, 2014). Η μελέτη της Ιστορίας δεν πρέπει να περιορίζεται στη στείρα απομνημόνευση γεγονότων και χρονολογιών αλλά να ενισχύει τον μαθητή ώστε να ερμηνεύει τα δεδομένα, να αντιλαμβάνεται τα αίτια και τα αποτελέσματα των ιστορικών γεγονότων και να αναπτύσσει ιστορική συνείδηση. Η

εξοικονόμηση του χρόνου διδασκαλίας στην τάξη επιτρέπει την μελέτη και ανάλυση των ιστορικών πηγών, προωθεί και ενισχύει την κριτική επεξεργασία από τους μαθητές και τους επιτρέπει την εις βάθος ανάλυση των ιστορικών γεγονότων. Στο στάδιο ‘μέσα στην τάξη’ δόθηκαν στους μαθητές αποσπάσματα από ιστορικές πηγές και ζητήθηκε από τους μαθητές να τις επεξεργαστούν χωρισμένοι σε ομάδες. Λόγω έλλειψης χρόνου οι απαντήσεις δόθηκαν προφορικά και οι μαθητές βασίστηκαν σε σημειώσεις. Οι παρατηρήσεις τους ανέδειξαν τον προβληματισμό τους γύρω από τα ιστορικά γεγονότα αλλά και τις επιπτώσεις που είχαν σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η αδυναμία πρόσβασης στο εκπαιδευτικό υλικό από όλους τους μαθητές, αποτελεί σημαντικό μειονέκτημα της μεθόδου αυτής. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην αδυναμία σύνδεσης με το διαδίκτυο είτε στην έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού. Βέβαια η δυνατότητα παρακολούθησης του υλικού μέσα από φορητές συσκευές και ιδιαίτερα το κινητό τηλέφωνο διευκολύνει πολλούς μαθητές που δεν διαθέτουν άλλη συσκευή όμως, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν καθώς υποχρέωση του σχολείου είναι να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι αρκετοί μαθητές φάνηκαν επιφυλακτικοί απέναντι σε αυτή και δήλωσαν ότι η διαρκής εφαρμογή της θα μπορούσε να είναι κουραστική. Η στάση τους αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι στα ελληνικά σχολεία οι μαθητές δεν έχουν συνηθίσει να εργάζονται και να μελετάνε παρά μόνο με τον παραδοσιακό τρόπο.

6.2. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Από την παρούσα έρευνα δεν μπορούν να εξαχθούν γενικευμένα συμπεράσματα λόγω του μικρού δείγματος των μαθητών που πήραν μέρος σε αυτήν και της περιορισμένης χρονικής διάρκειας που εφαρμόστηκε. Καθώς ωστόσο υλοποιήθηκε σε ρεαλιστικές συνθήκες και σύμφωνα με το ΑΠΣ, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μία έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ασφαλέστερα συμπεράσματα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η εφαρμογή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης σε όλες τις τάξεις του εσπερινού ΕΠΑΛ, ώστε να αξιολογηθεί σε μεγαλύτερο δείγμα μαθητών και να καταγραφεί εκτενέστερα η επίδραση της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής παρέμβασης. Επίσης, η περιορισμένη χρονικά εφαρμογή της ανεστραμμένης τάξης,

διάρκειας μόλις τριών ωρών, δεν επέτρεψε την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Θα παρουσίαζε ερευνητικό ενδιαφέρον η εκτενέστερη εφαρμογή της καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς προκειμένου να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητά της και να διαφανεί η επίδρασή της στη στάση και στην απόδοση των μαθητών.

Σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα θα οδηγούσε η διερεύνηση της δυνατότητας εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθόδου όχι μόνο στην Ιστορία αλλά και σε περισσότερα μαθήματα του εσπερινού ΕΠΑΛ καθώς και σε μαθήματα των ειδικοτήτων ώστε να διαφανούν τα οφέλη αλλά και τα προβλήματά της. Επιπρόσθετα θα μπορούσε να διερευνηθεί η εφαρμογή της σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σε μαθήματα στα οποία δυσκολεύονται να ανταποκριθούν όταν διδάσκονται με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Αλεξίου, Λ., Γαβανά, Δ., & Παπαναστασίου, Α. (2017). Διδάσκοντας τις πηγές ενέργειας στο δημοτικό με τη μέθοδο της μικτής μάθησης. Στο Α. Λιοναράκης, Σ. Ιωακειμίδου, Μ. Νιάρη, Γ. Μανούσου, Τ. Χαρτοφύλακα, Σ. Παπαδημητρίου & Α. Αποστολίδου (επιμ.). *Πρακτικά εργασιών 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 9(6), 141-150. Ανακτήθηκε από: [eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1092/1263](https://proceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1092/1263)

- Αντζουλάτου, Ε. (2019). *Μελέτη της αποτελεσματικότητας του μοντέλου της αντεστραμμένης τάξης. Έρευνα-δράση στην Ιστορία Γ' Γυμνασίου*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/44828>
- Αντώνογλου, Λ. (2011). *Σχεδιασμός, ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση του υβριδικού μοντέλου διδασκαλίας της μοριακής συμμετρίας*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη. <https://doi.org/10.12681/eadd/26368>
- Βακάλης, Γ., & Βακάλη, Ι. (2009, October). *Ο Δρόμος από το Εσπερινό Λύκειο στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Εισήγηση στο Συνέδριο Μετάβαση και συνέχεια στην εκπαίδευση: Αναζητώντας το πλαίσιο για τη συνεργασία παιδιών, νέων, οικογένειας, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και κοινωνικών υπηρεσιών, Ρέθυμνο.
- Βενιέρης, Δ. (2009). *Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική και κοινωνικά δικαιώματα: Το τέλος των όμνων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γαλίτης, Π. (2005). *Η εκπαίδευση στα εσπερινά σχολεία ως παράγοντας άμβλυνσης του κοινωνικού αποκλεισμού*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Παιδαγωγική Σχολή. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/47445/files/GRI-2006-743.pdf>
- Γαλίτης, Π. (2011). *Στο κονήγι του Χρόνου*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Γαλίτης, Π. (2015, April). *Παρουσία, εξέλιξη και προοπτική της Εσπερινής Εκπαίδευσης στην Μεταπολεμική Ελλάδα*. Εισήγηση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, Αθήνα. <https://doi.org/10.12681/edusc.184>
- Γαρίου, Α. (2015). *Διερεύνηση της εφαρμογής του μοντέλου της αντεστραμμένης τάξης ως συμπληρωματική μέθοδο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση— Έρευνα δράσης*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από: apothesis.eap.gr/bitstream/repo/29904/1/%ce%93%ce%91%ce%a1%ce%99%ce%9f%ce%a5%20%ce%91%ce%93%ce%93%ce%95%ce%9b%ce%99%ce%9a%ce%97.pdf
- Γαρίου, Α., Μανούσου, Ε., Αρλαπάνος, Γ., & Σπανακά, Α. (2015). Διερεύνηση της εφαρμογής του μοντέλου της "αντεστραμμένης τάξης" ως συμπληρωματική μέθοδο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση - Έρευνα δράσης. *8th International Conference in Open & Distance Learning*. November 2015, Athens Greece. Ανακτήθηκε από: <http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/35/27>

- Γραμματικοπούλου, Ε. (2014). *Δημιουργία ενός υβριδικού μοντέλου συμπληρωματικής εξ αποστάσεως διδασκαλίας για μαθηματικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα). Ανακτήθηκε από: apothesis.eap.gr/handle/repo/28348.
- Δημαράς, Α. (1998). *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της Εστίας.
- Εκπαίδευση ενηλίκων. (2022, Ιουνίου 2). *Βικιπαίδεια, Η Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια*. Ανακτήθηκε 21:03, Ιουνίου 27, 2022 από το: [//el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD&oldid=9508942](https://el.wikipedia.org/w/index.php?title=%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7_%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CF%89%CE%BD&oldid=9508942).
- Εκπαιδευτικές Κοινότητες και Ιστολόγια. *Ανεστραμμένη τάξη*. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουλίου 2022 από: blogs.sch.gr/groups/flippedclassroom
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (1993). *Πράσινο βιβλίο για την Ευρωπαϊκή Διάσταση της Εκπαίδευσης*. COM(93) 457 τελικό της 29-9-1993.
- Ιωαννίδου, Α., & Σταύρου, Σ. (2013). *Προοπτικές μεταρρύθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα*. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Ιλίσια, Αττικής: Κριτική.
- Κανδρούδη, Μ., & Μπράτιτσης, Θ. (2013). Η αντεστραμμένη διδασκαλία ως συνεργατική προσέγγιση μάθησης: Βιβλιογραφική επισκόπηση. Στο Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης & Α. Χαλκίδης (επιμ.). *Πρακτικά εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013. Ανακτήθηκε από: www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2061.pdf
- Καραΐσκου, Β., & Γεωργιάδη, Ε. (2015). Εφαρμογή μικτού μοντέλου μάθησης, μέσω της πλατφόρμας Moodle, στο δημόσιο Ίδρυμα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) Κορυδαλλού. Στο Α. Λιοναράκης, Σ. Ιωακειμίδου, Γ. Μανούσου, Μ. Νιάρη, Τ. Χαρτοφύλακα & Σ. Παπαδημητρίου (επιμ.). *Πρακτικά εργασιών 8ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 8(2), 84-101. Αθήνα, 7-8 Νοεμβρίου 2015. Ανακτήθηκε από: eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/31/23

- Κάτσικας, Χ. (2000). Εργαζόμενοι και μαθητές. *Ενημέρωση*, 65, 16-22.
Μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΣΕ-ΑΔΕΔΥ
- Κόκκινος, Γ. (2003). *Επιστήμη, Ιδεολογία, Ταυτότητα -Το μάθημα της Ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης*. Αθήνα εκδ. Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2005α). *Η Εμπειρική Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Εκπαίδευση Ενηλίκων, (No4), 2005, 4-13.
- Κόκκος, Α. (2005β). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων Τόμος Β΄, Εκπαιδευτικές Μέθοδοι*. Πάτρα: ΕΑΠ
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κοράκη, Μ. (2016). *Τεχνολογικά υποστηριζόμενη εκπαιδευτική παρέμβαση ανεστραμμένης διδασκαλίας βασισμένη στο μοντέλο κινήτρων ARCS*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς. Ανακτήθηκε από:
dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10559/Koraki_Marianna.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Κοτσιαφάκης, Θ. (2005). *1997 και επτά. Η μεγάλη περιπέτεια της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Έλλην.
- Κουλίνου, Θ. (2017). *Η Διερεύνηση των Αντιλήψεων των Μαθητών/τριών του Εσπερινού Επαγγελματικού Λυκείου, για τον Θεσμό του Εσπερινού Επαγγελματικού Λυκείου*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ανακτήθηκε από:
https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3699/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%9A%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85_1.2.2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Κουλούντζος, Β. (2016). *Η χρήση του διαδικτύου στη εκπαίδευση: Μια εφαρμογή στον επιστημονικό γραμματισμό* (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη). Ανακτήθηκε από: www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/39419
- Κουτζεκλίδου, Β., & Μαυροειδής, Η. (2017). *Πρόγραμμα συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην μη τυπική εκπαίδευση: Μελέτη περίπτωσης στο μάθημα νεοελληνικής γλώσσας Β΄ Λυκείου*. In *Πρακτικά εργασιών 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, vol 9 (No 4A) (pp. 174-185). Αθήνα, 23-26 Νοεμβρίου 2017. Ανακτήθηκε από:
eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1349/1348

- Κράββαρης, Δ. (2013). *Μελέτη συνεργατικής δραστηριότητας μαθητών αξιοποιώντας την τεχνολογία wiki*. In *Πρακτικά εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Ανακτήθηκε από: www.etpe.gr/custom/pdf/etpe1986.pdf
- Κυπραίος, Ν. Θ. (2016). *Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή, βάση των αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, για χρήση στη συμβατική εκπαίδευση ενηλίκων*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: Πάτρα. Ανακτήθηκε από: apothesis.eap.gr/bitstream/repo/32824/1/%CE%9A%CE%A5%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3%20%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9B%CE%91%CE%9F%CE%A3.pdf
- Λαφαζάνη, Δ. (1997). *Χώρος και κοινωνικός αποκλεισμός*. In Σ. Δημητρίου (Επιμ). *Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του*. Αθήνα: Ιδεοκίνηση.
- Λιακέας, Π., & Γολικίδου, Λ. (2013). *Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός προγράμματος συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο μάθημα των μαθηματικών*. In Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Πρακτικά 7 ου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση «Μεθοδολογίες Μάθησης», vol 7 (No 7B)* (pp. 74-81). Αθήνα, 8-10 Νοεμβρίου 2013. <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.638>
- Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης*. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*, 19-38. Πάτρα: ΕΑΠ
- Μακροδήμος, Ν. (2016). *Υλοποίηση του μοντέλου ανεστραμμένης τάξης ως μορφή μικτής μάθησης στο δημοτικό σχολείο. Μελέτη περίπτωσης στην Ε' τάξη*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από: apothesis.eap.gr/bitstream/repo/32228/1/%ce%9c%ce%91%ce%9a%ce%a1%ce%9f%ce%94%ce%97%ce%9c%ce%9f%ce%a3%ce%94%ce%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97.pdf
- Μασούρου, Β. (2014). *Διδακτική της Ιστορίας με τη χρήση των Τ.Π.Ε. και του Διαδικτύου*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2003). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

- Μιμίνου, Α., & Σπανακά, Α. (2013). *Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μιας βιβλιογραφικής επισκόπησης*. Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Αθήνα, Νοέμβριος 2013.
Ανακτήθηκε από:
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/580/560>
- Μουζάκης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ). Ανακτήθηκε από: <http://hdl.handle.net/10795/782>
<http://repository.edulll.gr/782>
- Μουσούρου, Λ. (1998). Κοινωνικός αποκλεισμός και κοινωνική προστασία. In Κ. Κασιμάτη (Επιμ.), *Κοινωνικός αποκλεισμός: η ελληνική εμπειρία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ναυπλιώτη, Κ., & Τζιμογιάννης, Α. (2017). *Το μοντέλο της ανεστραμμένης διδασκαλίας στο δημοτικό σχολείο: Μία μελέτη περίπτωσης στο μάθημα γεωγραφίας της Στ' τάξης*. In 5ο Πανελλήνιο επιστημονικό Συνέδριο. «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» (pp. 381-392). 21-23 Απριλίου 2017. Αθήνα.
Ανακτήθηκε από: www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2518.pdf
- Ξανθοπούλου, Π. (2016). *Η διδασκαλία της επιχειρηματικότητας μέσω e-learning σε σχολές κοινωνικών και πολιτικών επιστημών: εμπειρική μελέτη και σχεδιασμός πλατφόρμας εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*. Ανακτήθηκε από:
thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/40310#page/1/mode/2up
- Ξωγέλλης, Π. (2005). *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο. Ο ρόλος και το επαγγελματικό του προφίλ σήμερα, η εκπαίδευση και η αποτίμηση του έργου του*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ομάδα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης GUnet. (2010). *Περιγραφή Πλατφόρμας (Open eClass 2.3) Course Management System*. Ανακτήθηκε από:
https://download.openeclass.org/files/docs/2.3/Openeclass23_short_el.pdf
- Οικονόμου, Ε. (2017). *Χρησιμοποιώντας την μέθοδο της Ανεστραμμένης Τάξης για την ενίσχυση του κίνητρου σε Έλληνες μαθητές επιπέδου Β1 που διδάσκονται την Αγγλική σαν ξένη γλώσσα*. Ε.Α.Π. Πάτρα, Ανακτήθηκε από:
<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/34939>
- Παγγέ, Τ., Κατσιγιάνη, Σ., Σακελλαρίου, Μ., & Λέκκα, Α. (2017). *Η εφαρμογή της αντίστροφης τάξης στην εκπαιδευτική διαδικασία: Τάσεις και προοπτικές*. Στο 9ο Διεθνές συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Αθήνα.

Ανακτήθηκε

από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/1197/1320>

- Πανουσοπούλου, Ι. (2016). *Ανάπτυξη ενός ψηφιακού συνεργατικού περιβάλλοντος μάθησης βασισμένο στο πρόβλημα (problem based learning) και ενός συστήματος διαχείρισης μάθησης (moodle) για την ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς Ανακτήθηκε από: dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10075/Panousopoulou_Ifigeneia.pdf?s equence=1&isAllowed=y
- Παπαδάκης, Σ. (2020). *Fliperentiation: Τεχνολογικά Υποστηριζόμενη Ανεστραμμένη Τάξη με Διαφοροποιημένη Διδασκαλία*. *Open University of Cyprus*. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/342134331_Fliperentiation_Technologika_Yposterizomene_Anestrammene_taxe_me_Diaphoropoiemene_Didaskalia
- Περδικούρη, Κ. (2013). *Καταγράφοντας απόψεις μαθητών από τη χρήση web2.0 υπηρεσιών στην τάξη: Μια μελέτη περίπτωσης για το Prezi*. In Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρετάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης & Α. Χαλκίδης (επιμ.), *Πρακτικά εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013. Ανακτήθηκε από: www.etpe.gr/custom/pdf/etpe2034.pdf
- Ράπτη, Α. (2010). *Συνεργατική μάθηση και ηλεκτρονικά εργαλεία*. Ανακτήθηκε από: <https://sites.google.com/site/8dimstudentweb>
- Σαρημαπαλίδης, Ι., & Αντωνίου, Π. (2013). Εφαρμογή ενός μετασχηματιστικού μοντέλου μικτής μάθησης στη διδασκαλία του Scratch σε σχέση με τους μαθησιακούς τύπους των μαθητών. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Πρακτικά 7ου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση «Μεθοδολογίες Μάθησης»*, 7(3), 181-194. <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.619>
- Σέργης, Σ., & Κουτρομάνος, Γ. (2013). Η επίδραση της επιμόρφωσης στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών για τους εκπαιδευτικούς. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 6(1-2), 67-84. Ανακτήθηκε από: earth-lab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/157/95
- Σπανού, Μ. (2014). *Έρευνα δράσης για τη μελέτη της εφαρμογής του μοντέλου της ανεστραμμένης διδασκαλίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β΄*

- Γυμνασίου*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς Ανακτήθηκε από:
dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/8512
- Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της σύγχρονης Διδασκαλίας: Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη διδακτική πράξη*. Τόμος Α, Αθήνα.
- Τσιάκαλος, Γ. (1998). Κοινωνικός αποκλεισμός ορισμοί, πλαίσιο και σημασία. In Κ. Κασιμάτη(Επιμ.) *Κοινωνικός αποκλεισμός: Η ελληνική εμπειρία*. Αθήνα: Gutenberg. Ανακτήθηκε από: <http://users.auth.gr/~gtsiakal/vivliaarthra/exclusion.htm>
- ΥΠ.Π.Ε.Θ. (2016). *Οδηγός Σπουδών για το επαγγελματικό Λύκειο*. Ανακτήθηκε από: <https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%9F2016>.
- Υπουργική Απόφαση. 2627B/24/8/2016. "Εγγραφές-Μετεγγραφές-Φοίτηση μαθητών/τριών στα Επαγγελματικά Λύκεια".
- Φελέσκουρα, Ε. (2018). *Σχολικό κλίμα στο Εσπερινό Λύκειο* (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου). Ανακτήθηκε από:
https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5439/%CE%A6%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%9A%CE%9F%CE%A5%CE%A1%CE%91%20%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%9D%CE%97_%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97_UOP.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης: Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Χαραλαμπίδης, Θ. Ι. (2001). *Οργάνωση της Διδασκαλίας και της Μάθησης Γενικά*. Αθήνα: Gutenberg. Παιδαγωγική Σειρά.
- Χατζάκης, Δ. (2016). *Αντίστροφη τάξη και σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση - Μια μελέτη περίπτωσης ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε από: apothesis.eap.gr/handle/repo/33414

Ξενόγλωσσες

- Baudrit., Α. (2007). *Η ομαδοσυνεργατική μάθηση: οι αρχές και η λειτουργική εφαρμογή στη σχολική τάξη* (επιμ. Κ. Αγγελάκος, μτφ. Κρομμύδα, Ε). Αθήνα: Κέδρος.

- Bell, M. R. (2015). *An Investigation of the Impact of a Flipped Classroom Instructional Approach on High School Students' Content Knowledge and Attitudes Toward the Learning Environment* [Master's thesis]. Ανακτήθηκε από: <https://scholarsarchive.byu.edu/etd/4444>
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day (pp. 120-190). Washington DC: International Society for Technology in Education. Ανακτήθηκε από: [https://www.scirp.org/\(S\(oyulxb452alnt1aej1nfow45\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1791200](https://www.scirp.org/(S(oyulxb452alnt1aej1nfow45))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1791200)
- Bishop, J. L., & Verleger, M. (2013). *The flipped classroom: A survey of the research*. In *120th ASEE Annual Conference & Exposition*. Paper ID #6219, Atlanta, 23-26 June 2013. Ανακτήθηκε από: https://scholar.google.gr/scholar?as_q=&as_epq=&as_oq=&as_eq=&as_occt=any&as_sauthors=Bishop+++Verleger+&as_publication=&as_ylo=2012&as_yhi=2014&hl=el&as_sdt=0%2C5
- Boeve, A., Meijer, R., Bosker, R., Vugteveen, J., Hoekstra, R., & Albers, C. (2017). Implementing the flipped classroom: An exploration of study behaviour and student performance. *Higher Education: The International Journal of Higher Education Research*, 74(6), 1015-1032. Ανακτήθηκε από: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10734-016-0104-y.pdf>
- Cedefop. (2013). *Επιστροφή στο μάθημα Επιστροφή στην εργασία*. Ανακτήθηκε από: www.cedefop.europa.eu/files/9082_el.pdf.
- Clark, K. R. (2015). The Effects of the Flipped Model of Instruction on Student Engagement and Performance in the Secondary Mathematics Classroom. *Journal of Educators Online*, 91-115.
- Creswell, J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. (μτφ. Ν. Κουβαράκου) Αθήνα: Έλλην. (έτος έκδοσης πρωτότυπου 2008)
- Crook, C. (1994). *Computers and the collaborative experience of learning*. London: Routledge.
- Denzin, N. (1994). *Triangulation*. Στους Norman Denzin & Yvonna S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (5th ed.). Thousand Oaks, Ca: Sage Publications.

Ανακτήθηκε από: <http://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20The%20SAGE%20Handbook%20of%20Qualitative%20Research.pdf>

Draper, D. (2015). Collaborative Instructional Strategies to Enhance Knowledge Convergence. *American Journal of Distance Education*, 29(2), 109-125. <https://doi.org/10.1080/08923647.2015.1023610>

Eclass-Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. <http://eclass.sch.gr>

Entezari, M., & Javdan, M. (2016). Active learning and flipped classroom, hand in hand approach to improve students learning in human anatomy and physiology. *International Journal of Higher Education*, 5(4), 222-231. Ανακτήθηκε από: www.sciedu.ca/journal/index.php/ijhe/article/view/10286/6368

Eryilmaz, M. (2015). The Effectiveness of Blended Learning Environments. *Contemporary Issues in Education Research*, 8(4), 251-256. <https://doi.org/10.19030/cier.v8i4.9433>

Estes, M., Ingram, R., & Liu, J. C. (2014). A review of flipped classroom research, practice, and technologies. *International higher education teaching & learning association*, 4. Ανακτήθηκε από: www.hetl.org/a-review-of-flipped-classroom-research-practice-and-technologies/

Findlay-Thompson, S., & Mombourquette, P. (2014). Evaluation of a flipped classroom in an undergraduate business course. *Business Education & Accreditation*, 6(1), 63-71. Ανακτήθηκε από: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2331035

Hall, S., & Villareal, D. (2015). The hybrid advantage: Graduate student perspectives of hybrid education courses. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 27(1), 69-80. Ανακτήθηκε από: files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1069791.pdf

Knowles M. (1990). *The Adult Learner*. <https://doi.org/10.4324/9780080964249>

Kvale, S. (1996). *InterViews-An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Lin, Q. (2008). Student views of hybrid learning: A one-year exploratory study. *Journal of Computing in Teacher Education vol 25* (No 2), 57-66. Ανακτήθηκε από: robinwofford.wiki.westga.edu/file/view/EJ834097.pdf

Lonn, S., & Teasley, S. D. (2009). Saving Time or Innovating Practice: Investigating Perceptions and Uses of Learning Management Systems. *Computers & Education*, 53, 686-694. <http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2009.04.008>

- Love, B., Hodge, A., Grandgenett, N., & Swift, A. (2014). Student learning and perceptions in a flipped linear algebra course. *International Journal of Mathematical. Education in Science and Technology*, 45(3), 317-324. Ανακτήθηκε από: www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0020739X.2013.822582
- Malto, G. A., Dalida, C. S., & Lagunzand, C. S. (2018). *Flipped Classroom Approach in Teaching Biology: Assessing Students' Academic Achievement and Attitude Towards Biology*. In *4th International Research Conference on Higher* (pp. 540-554). Knowledge E DMCC. <https://doi.org/10.18502/kss.v3i6.2403>
- Owston, R. D. (1997). Educational Researcher. *A technology to enhance teaching and learning*, 26(2), 27-33.
- Ozdamli, F., & Asiksoy, G. (2016). Flipped classroom approach. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 8(2), 98-105. Ανακτήθηκε από: files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1141886.pdf
- Peters, O. (2004). *Distance education in transition. New trends and challenges*. Oldenburg, Germany: BIS-Verlag, Carl von Ossietzky Universitat Oldenburg. (έτος 4ης έκδοσης πρωτοτύπου 2002).
- Polson, C. J. (1993). *Teaching adult students*. Idea Paper No. 29. Center for Faculty Evaluation and Development.
- Rogers, A. (2005). Η εκπαίδευση ενηλίκων σε μια κοινωνία ζωντανή σε μια κοινωνία που αλλάζει συνεχώς. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, Τεύχος 4, 33-36.
- Salta, S. (2017). *L'expérience de la classe inversée à l'enseignement du fle au collège grec : vers l'acquisition des compétences transversale* (Hellenic Open University, Patras) [Doctoral dissertation].
- Sharan, Y. (2015). Meaningful learning in the cooperative classroom. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 43(1), 83-94. Ανακτήθηκε από: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004279.2015.961723#abstract>
- Stewart, C. J., & Cash, B. W. (1991). *Interviewing, Principles and Practices*. Dubuque: Wm C. Brown Publishers.
- Strayer, J. F. (2007). The effect of the classroom flip on the learning environment: A comparison of learning activity in a traditional classroom and a flip classroom that used an intelligent tutoring system. In *A Global Classroom for International Sustainability Education* by Arnim Wiek, Michael J. Bernstein, Manfred Laubichler, Guido

Caniglia, Ben Minter, Daniel J. Lang. *Creative Education*, Vol.4 No.4A, April 30, 2013. Ανακτήθηκε από:

[https://www.scirp.org/\(S\(lz5mqp453edsnp55rrgict55.\)\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=794082](https://www.scirp.org/(S(lz5mqp453edsnp55rrgict55.))/reference/referencespapers.aspx?referenceid=794082)

Szparagowski, R. (2014). The Effectiveness of the Flipped Classroom. *Honors Projects*, (127), 33. <https://doi.org/10.4236/ce.2016.79139>

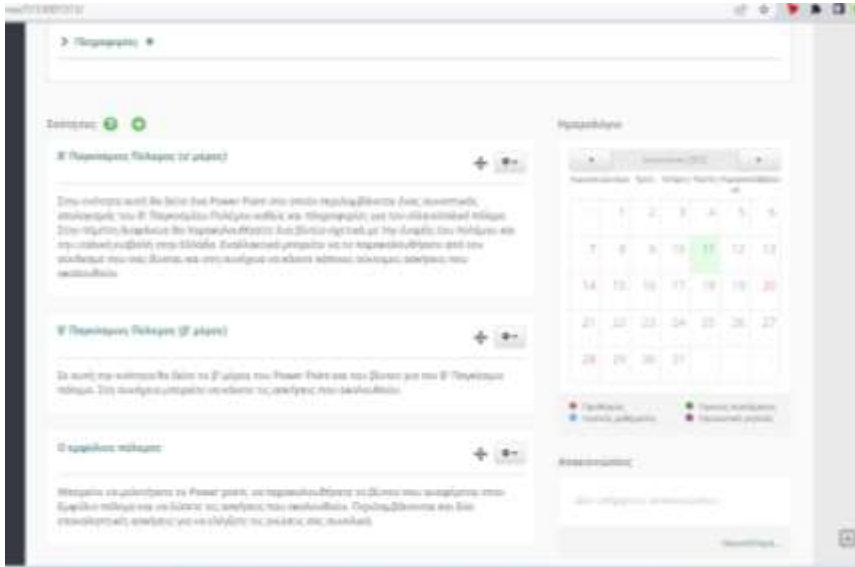
Zamzami, Z., & Siti Hajar, H. (2016). Flipped classroom research and trends from different fields of study. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 17(3), 313-340. Ανακτήθηκε από: <files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1102721.pdf>

Zhang, H., Du, X., Yuan, X., & Zhang, L. (2016). The Effectiveness of the Flipped Classroom Mode on the English Pronunciation Course. *Creative Education*, 07(09), 1340-1346. <https://doi.org/10.4236/ce.2016.79139>

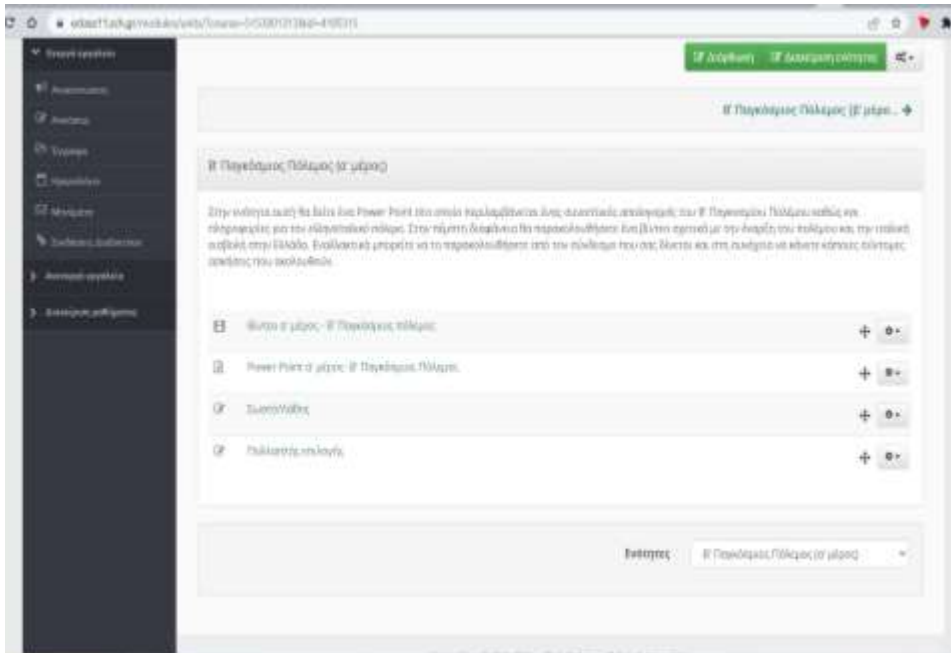
Ziyaudin, K. M., & Kasi, E. (2009). *Dimensions of social exclusion: Ethnographic explorations*. Newcastle upon Tyne UK: Cambridge Scholars Publishing.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α: Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε στην e class

Α.1. Β' Παγκόσμιος πόλεμος α' Μέρος

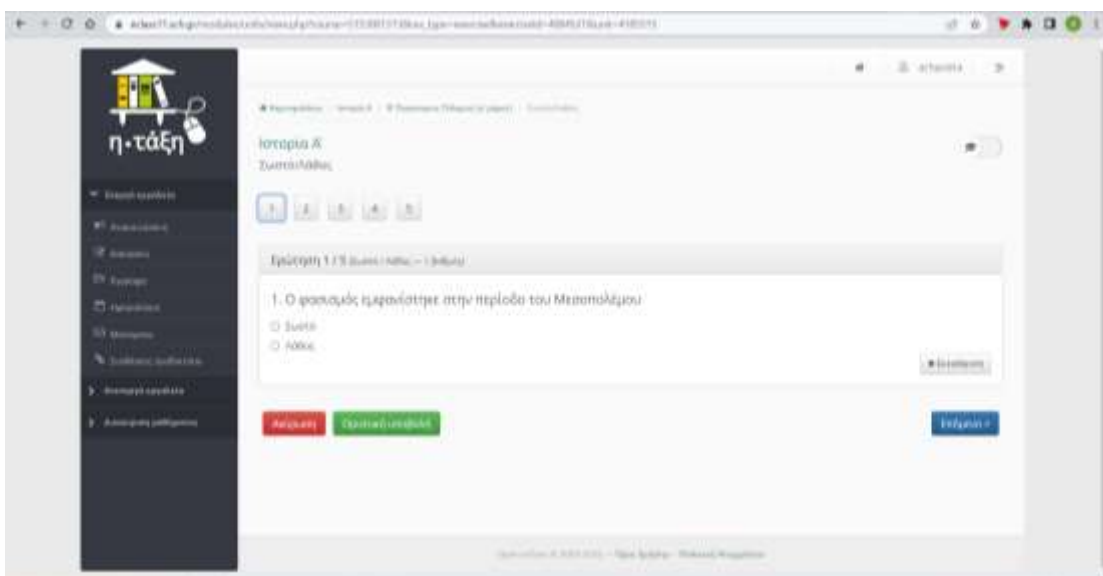
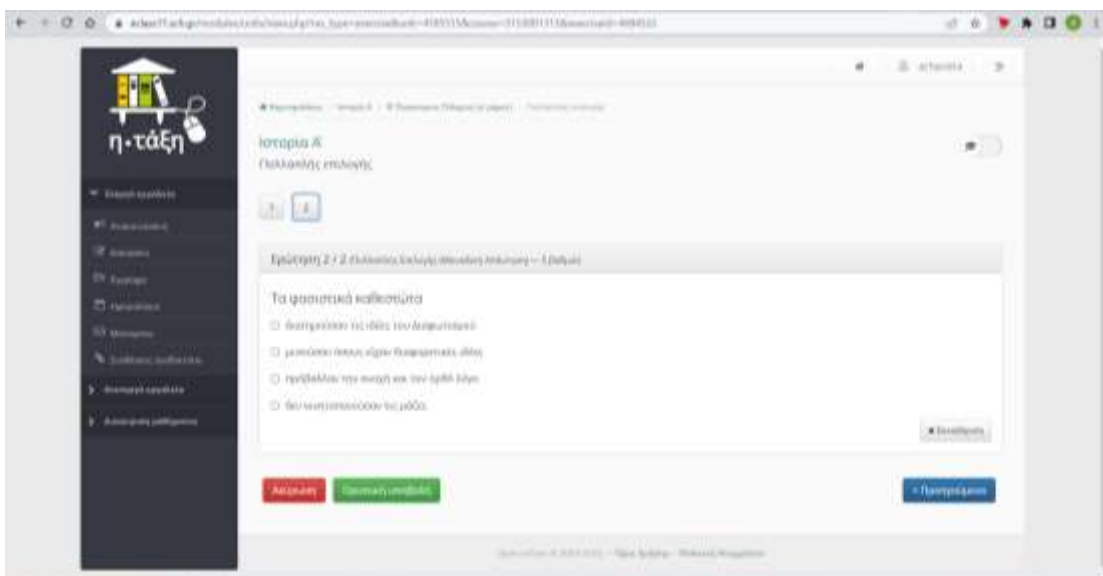
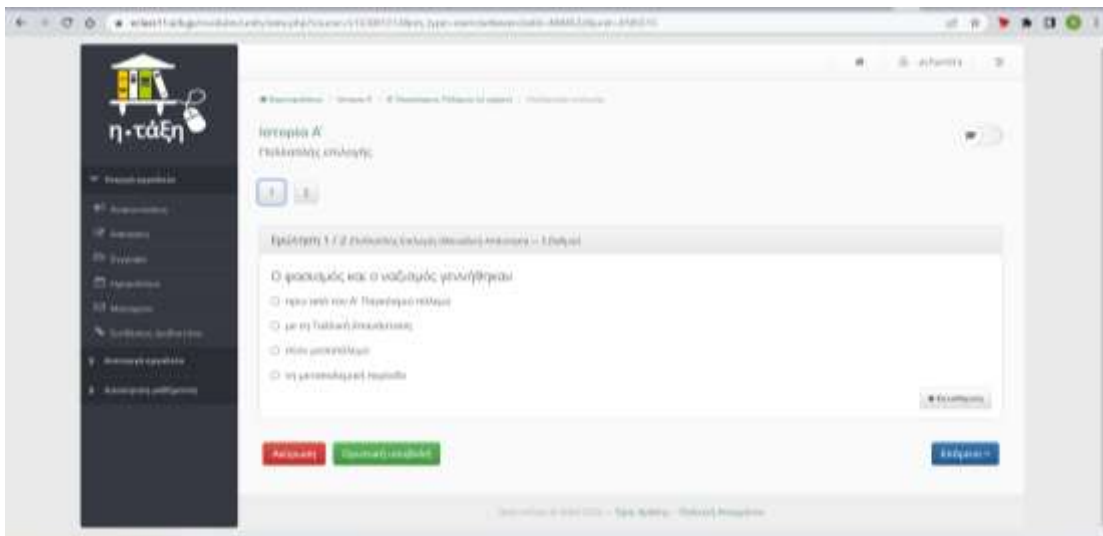
η-τάξη

Ιστορία Α
Ασκήσιμα

Εργασίες 10 που διαθέτουν ασκήσιμα

Όνομα Άσκησης	Ρυθμίσεις άσκησης	Απεκκλιμάκιο	
Στοιχεία 2	Πηγή: 28/09/2022 01:21	Επιλογή	⊖
Στοιχεία 1	Πηγή: 28/09/2022 01:09	Επιλογή	⊖
Συμπλήρωμα - Εργασία	Πηγή: 28/09/2022 00:24	Επιλογή	⊖
Πολυπληθές επίθετο 2 μέρος	Πηγή: 27/09/2022 12:28	Επιλογή	⊖
Συμπλήρωμα 2 μέρος	Πηγή: 27/09/2022 12:07	Επιλογή	⊖
Πολυπληθές επίθετο	Πηγή: 19/09/2022 12:00	Επιλογή	⊖
Συμπλήρωμα	Πηγή: 19/09/2022 10:58	Επιλογή	⊖

Εμφανίζονται 7 aus 7 από 7 συνολικά αποτελέσματα

η-τάξη

Ιστορία Α
Συστά/Μάθημα

Ερώτηση 5/5 (100%)

5. Στον πόλεμο του '80 εναντίον των Ιταλών οι Έλληνες ήταν υπέρθετοι να πολεμήσουν.

Συρία
 Αθήνα

Απάντηση

Απάντηση

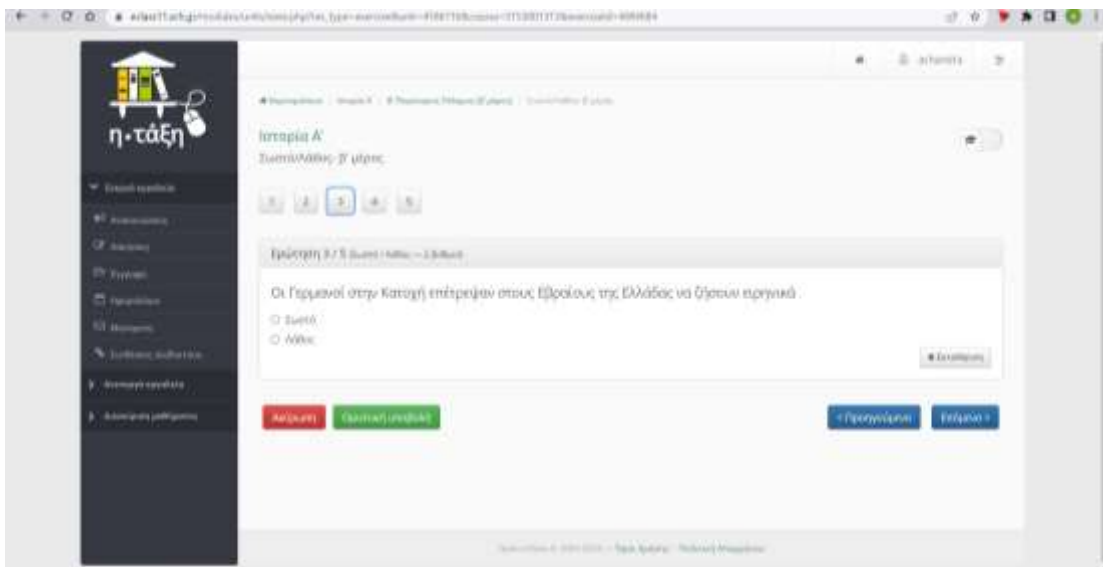
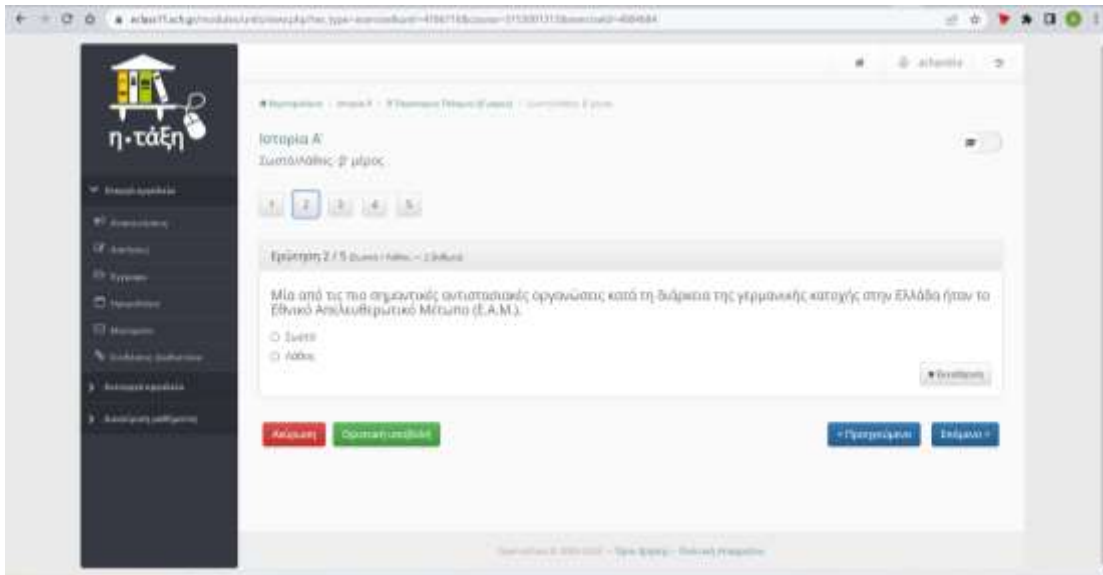
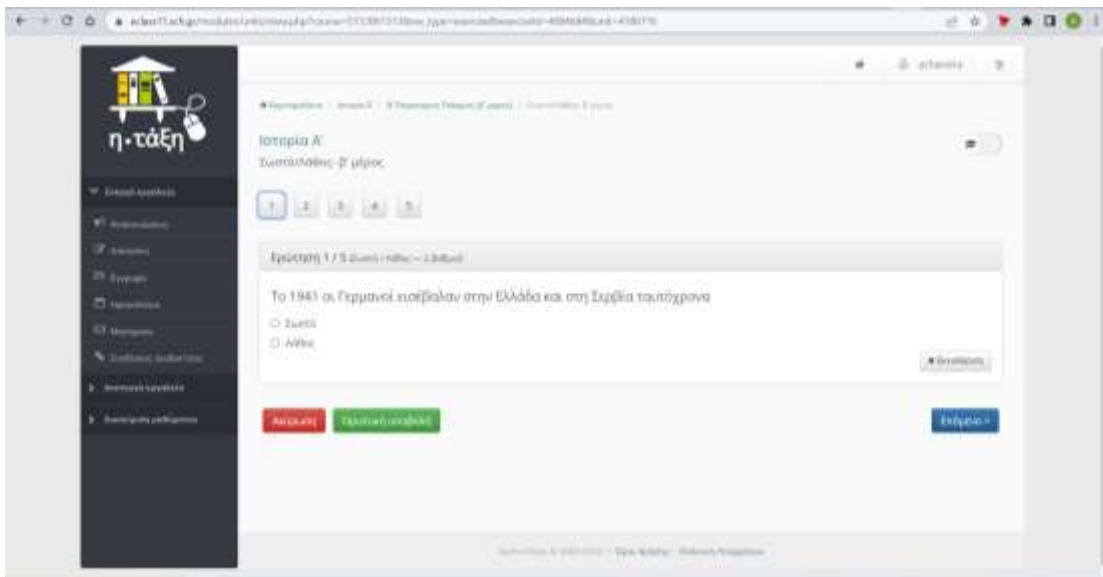
Απάντηση

Α.2. Β' Παγκόσμιος πόλεμος β' Μέρος

A screenshot of a Moodle LMS page. The page title is 'ιστορία Α' Εισήγησης'. On the left, there is a dark sidebar with a logo that says 'η-τάξη' and a list of navigation items. The main content area has a header with 'Καταστάσεις' and 'Αποστολή Πόλεμος (2 μέρες)'. Below this, there is a green button labeled 'Παράδοση' and another labeled 'Αποστολή ερωτήσεων'. A section titled 'Β' Παγκόσμιος Πόλεμος (2 μέρες)' contains a paragraph of text and a list of four items: 'Καταστάσεις (2 μέρες) Β' Παγκόσμιος Πόλεμος', 'Μέρος Β' μέρος Β' Παγκόσμιος Πόλεμος', 'Συμπέρασμα Β' μέρος', and 'Πολυεπίπεδο κείμενο Β' μέρος'. Each item has expand/collapse icons.

A screenshot of a Beamer presentation slide. The slide has a dark red background with a world map on the right side. The text on the slide reads: 'Β' Παγκόσμιος Πόλεμος', '1939-1945', and 'β' μέρος'. On the left, there is a vertical navigation pane showing several slide thumbnails.

A screenshot of a YouTube video player. The video title is 'Σχολικό Ντοκιμαντέρ για την 25η Δεκεμβρίου και Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο - Μέρος Β'. The video shows a group of soldiers in military uniforms and helmets. A red play button is overlaid on the video. The YouTube interface includes the 'ViewPurebeta' logo, navigation links like 'NEW Desktop and Desktop View', 'FREE Membership', 'Teacher Resources', 'Search', 'Share', and 'Sign in', and a 'Like' button.

αδελφική ιστορία

η-τάξη

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

Συζητήσεις

Απορίες

Μηνύματα

Συλλογές εργασιών

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Καταστάσεις

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Ιστορία Α'
Συμπληθώς 3' μέρος

1 2 3 4 5

Ερώτηση 4 / 5 Σύνολο: 100% — 200%0

Η αντίσταση της γήφυρας του Γαργασιάμου έγινε με συνεργασία και κοινή προσπάθεια όλων των αντιστασιακών οργανώσεων.

Σωστή

Λάθος

Απάντηση

Προηγούμενη

Επόμενη

© 2020-2021 — Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται.

αδελφική ιστορία

η-τάξη

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

Συζητήσεις

Απορίες

Μηνύματα

Συλλογές εργασιών

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Καταστάσεις

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Ιστορία Α'
Συμπληθώς 3' μέρος

1 2 3 4 5

Ερώτηση 5 / 5 Σύνολο: 100% — 200%0

Το 1944 η Ελλάδα είχε δύο κυβερνήσεις: την «κατοχική» στην Αθήνα και την «εξόριστη» στην Θεσσαλονίκη

Σωστή

Λάθος

Απάντηση

Προηγούμενη

© 2020-2021 — Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται.

αδελφική ιστορία

η-τάξη

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

Συζητήσεις

Απορίες

Μηνύματα

Συλλογές εργασιών

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Καταστάσεις

Αποστολή εργασιών

Διακρίσεις μαθητών

Γαλλόλογος ερωτήσεις 3' μέρος

1 2 3 4

Ερώτηση 1 / 4 Σύνολο: 100% — 200%0

1. Μία από τις σημαντικότερες ελληνικές αντιστασιακές οργανώσεις ήταν

το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (Ε.Α.Μ.)

η Ένωση Δημοκρατική Αρτίστη (Ε.Δ.Α.)

η Ένωση Κέντρου

ο Ελληνικός Συναγερμός

Απάντηση

Προηγούμενη

Επόμενη

© 2020-2021 — Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται.

η-τάξη

ιστορία Α
Γαλλογής επιλογή: 2^ο μέρος

Ερώτηση 2 / 4 (Γαλλογής επιλογή: Μοναχία Αποστολή – 1 βαθμό)

2. Στο διάστημα, το Αντίγιοτα, το Καλόβρυτα

- ήταν μέλος της Συντακτικής του 1821
- καυλόβρυτα-έξοδος κατά τη γερμανική κατοχή
- ήταν μέλος με τους παλιούς το 1940
- ήταν κοινός αυθιχιστής του Γερμανίας στην Αίγυπτο

Απάντηση

Απάντηση

Προηγούμενο

Επόμενο

η-τάξη

ιστορία Α
Γαλλογής επιλογή: 2^ο μέρος

Ερώτηση 3 / 4 (Γαλλογής επιλογή: Μοναχία Αποστολή – 1 βαθμό)

3. Το 1944 η Ελλάδα είχε τις εξής κυβερνήσεις

- την κυβέρνηση της Αθήνας και την κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης
- την κυβέρνηση της Αθήνας και την κυβέρνηση της Κρήτης
- την κυβέρνηση της Αθήνας και την κυβέρνηση του Κόλατος
- την κυβέρνηση της Αθήνας και την κυβέρνηση της Αιγύπτου

Απάντηση

Απάντηση

Προηγούμενο

Επόμενο

η-τάξη

ιστορία Α
Γαλλογής επιλογή: 2^ο μέρος

Ερώτηση 4 / 4 (Γαλλογής επιλογή: Μοναχία Αποστολή – 1 βαθμό)

4. Στις 16 Οκτωβρίου 1944, αφού είχαν αποχωρήσει οι Γερμανοί από την Αθήνα, αναλαμβάνει την εξουσία

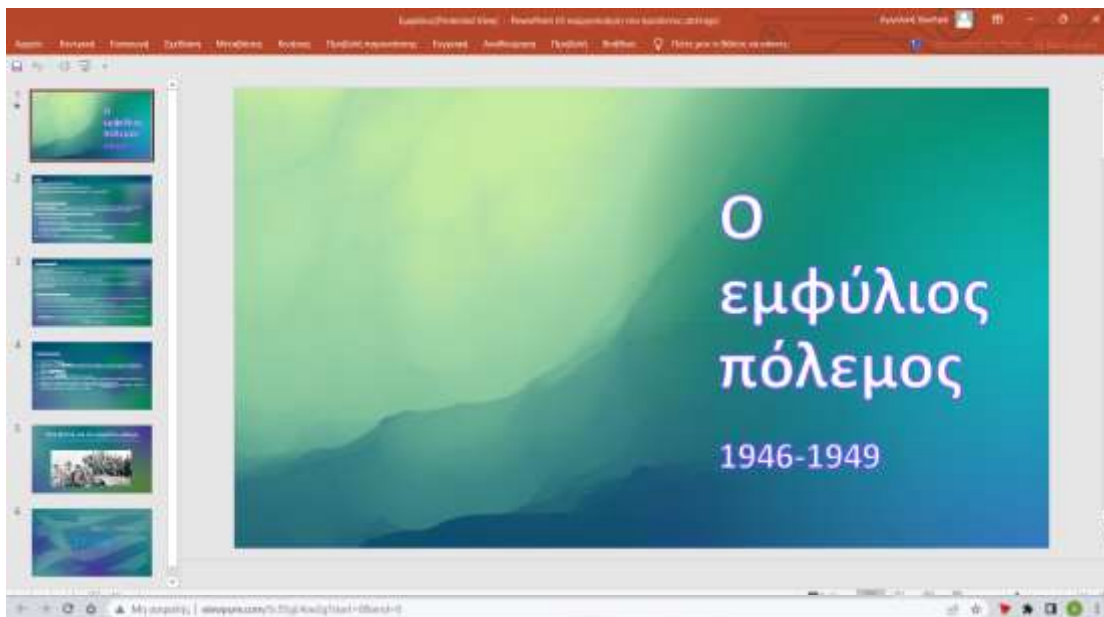
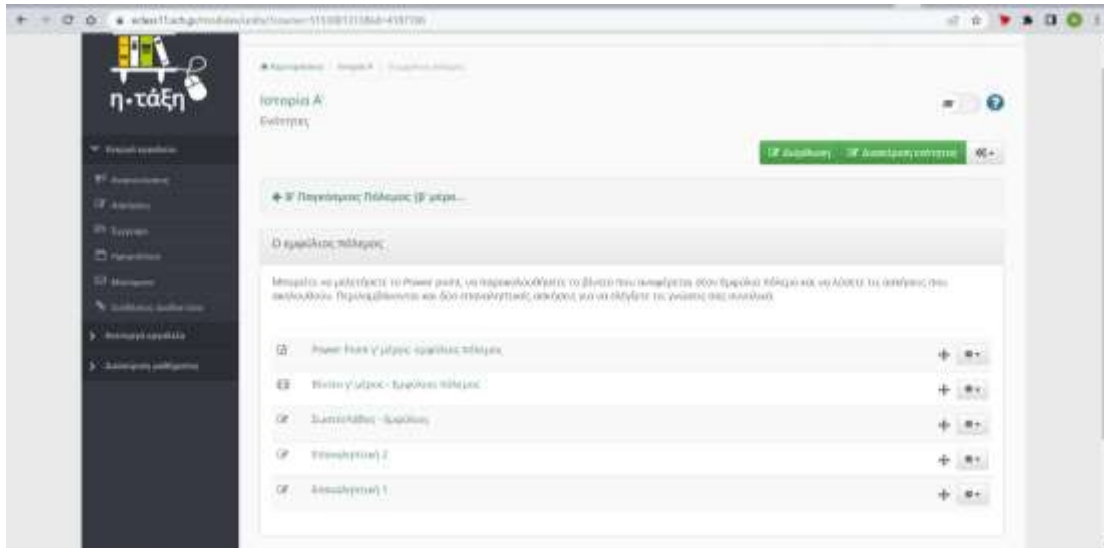
- η Εθνικιστική Δημοκρατική Κυβέρνηση
- η κυβέρνηση Παναγιώτη Κανελλόπουλου
- η κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή
- η κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή

Απάντηση

Απάντηση

Προηγούμενο

Α.3. Εμφύλιος πόλεμος

η-τάξη

ιστορία Α
 Ζυστά/Αθήνα - Εμφύλιος

Ερώτηση 1 / 5 (Σωστό / Λάθος) - 1/5 (0/0)

Αρσενία του ηρακλίου πολέμου στην Ελλάδα (1946-49) σε πολιτικό επίπεδο υπήρξαν το Δεκεμβριανά (1944) και η Συμφωνία της Βάρκιζας (1945).

Σωστό
 Λάθος

Απάντηση

Ακριβής Οποιαδήποτε απάντηση

Εύκολο

η-τάξη

ιστορία Α
 Ζυστά/Αθήνα - Εμφύλιος

Ερώτηση 2 / 5 (Σωστό / Λάθος) - 1/5 (0/0)

Ένας από τους όρους της Συμφωνίας της Βάρκιζας προέβλεπε τη δημιουργία εθνικού στρατού.

Σωστό
 Λάθος

Απάντηση

Ακριβής Οποιαδήποτε απάντηση

Προηγούμενο Εύκολο

η-τάξη

ιστορία Α
 Ζυστά/Αθήνα - Εμφύλιος

Ερώτηση 3 / 5 (Σωστό / Λάθος) - 1/5 (0/0)

Η Ελλάδα από το 1944 πήγε στη όλη επιρροή των Σοβιετικών.

Σωστό
 Λάθος

Απάντηση

Ακριβής Οποιαδήποτε απάντηση

Προηγούμενο Εύκολο

η-τάξη

Ιστορία Α
Συμπλήρωσε - Εμφάνιση

Ερώτηση 4 / 5 σωστά / λάθος - 1 βαθμοί

Η επίμβαση των Αμερικανών στον εμφύλιο πόλεμο θα γίνει το 1948, μετά την οδοναμία των Βρετανών να προσφέρουν βοήθεια στην Ελλάδα.

Σωστό
 Λάθος

Απάντηση

Απάντηση

Προηγούμενο Επόμενο

η-τάξη

Ιστορία Α
Συμπλήρωσε - Εμφάνιση

Ερώτηση 5 / 5 σωστά / λάθος - 1 βαθμοί

Η Σοβιετική Ένωση πρότεινε τους Στέφανο κερμοναστίς να ξεκινήσουν εμφύλιο πόλεμο.

Σωστό
 Λάθος

Απάντηση

Απάντηση

Προηγούμενο

η-τάξη

Ιστορία Α
Επιλογή ποσών 1

Ερώτηση 1 / 1 σωστά / λάθος - 1 βαθμοί

Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο:

Στήλη Α	Κάντε την επιλογή	Στήλη Β
1.1	-->	A. Σοβιετική Ένωση προσφέρει βοήθεια στην Ελλάδα
2.1	-->	B. Εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα
3.1	-->	C. Ελληνοαμερικανικός πόλεμος
4.1	-->	D. Κατάργηση του σχετισμού της Νέας Υόρκης (Νέο)
5.1	-->	E. Αποχώρηση της Αθήνας από τους Γερμανούς

Απάντηση

Απάντηση

η-τάξη

ιστορία Α'
Επανάληψη 2

Επίλυση 1.1.1 Ιστορίες – 3 θέματα

Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο.

Στήλη Α	Κάντε την επιλογή	Στήλη Β
1.1	-->	Α. Σαρκολλάι της Βαρκελώνης
2.2	-->	Β. Αρμενίος ελληνικών εθνοτήτων ηγεμόνας
3.3	-->	Γ. Αντίοχη της σφραγής επί Γαλιεταίου
4.4	-->	Δ. Εξέλιξη εκδήλη των Πισίων
5.5	-->	Ε. Διοικητική

Απάντηση Οριστική απάντηση

Παράρτημα Β: Οι εργασίες ‘μέσα στην τάξη’

Β.1. Οι πηγές που επεξεργάστηκαν οι μαθητές μέσα στην τάξη

Πηγή 1

Β’ Παγκόσμιος πόλεμος

Μελετώντας το παρακάτω παράθεμα και σύμφωνα με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε τις επιπτώσεις του Β’ Παγκοσμίου πολέμου στη ζωή των ανθρώπων εκείνης της εποχής.

Τα αποτελέσματα του Β’ Παγκόσμιου πολέμου

Νέες γυναίκες με γκρίζα ή κάτασπρα μαλλιά (Σεράγεβο, Γιουγκοσλαβία, 1946). Εδώ, όπως και στο Βελιγράδι, βλέπω στους δρόμους πολλές νέες γυναίκες με γκρίζα ή κάτασπρα μαλλιά. Τα πρόσωπά τους βασανισμένα αλλά ακόμα νεανικά, ενώ το σχήμα του σώματός τους προδίδει σαφέστατα τη νεανικότητά τους. Μου φαίνεται ότι καταλαβαίνω ποιες επιπτώσεις είχε ο τελευταίος πόλεμος σε αυτές τις ασθενικές και εύθραυστες υπάρξεις [...]. Είναι κρίμα. Τίποτε δεν θα μπορούσε να μιλήσει πιο καθαρά στις μελλοντικές γενιές από αυτά τα νεανικά γκρίζα μαλλιά, από τα οποία έκλεψαν την αμεριμνησία της νιότης. Ας έχουν τουλάχιστον σαν μνημείο τη σύντομη αυτή σημείωση.

Ivo Andric, Conversation with Goya: Bridges, Signs, Λονδίνο 1990, σ. 50.

Πηγή: E. Hobsbawn, Η εποχή των άκρων, μτφρ. Β. Καπετανγιάννης, Θεμέλιο, Αθήνα 1995, σ. 37.

Πηγή 2

Αφού μελετήσετε τις πηγές α και β να προσπαθήσετε να περιγράψετε την καθημερινότητα των Ελλήνων πολεμιστών κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο.

Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος μέσα από δύο μαρτυρίες στρατιωτών-λογοτεχνών

α. Το κρύο ήταν φοβερό, αφάνταστο. Από το κρύο αυτές τις ώρες σου πονούσε κυριολεκτικά η ψυχή και σου ‘ρχόταν, σα μωρό, να μπήξεις τα κλάματα, έτσι χωρίς να ξέρεις κι εσύ τι ζητάς και τι θα βγάλεις μ’ αυτό. Απ’ το περιορισμένο του χώρου δεν μπορούσες να κάνεις δυο βήματα και καθόσουν εκεί ακίνητος, ξυλιασμένος, έτσι σα να ‘χει παγώσει κι αυτό το ίδιο το μυαλό σου, χτυπώντας μόνο από καιρό σε καιρό το ‘να σου χέρι με τ’ άλλο, έτσι σαν στο στίχο της απελπισίας του Σολωμού.

Γ. Μπεράτης, Το πλατύ ποτάμι (1946-47), Ερμής, Αθήνα 1992, σ. 145.

β. Νύχτα πάνω στη νύχτα βαδίζαμε ασταμάτητα, ένας πίσω απ’ τον άλλο, ίδια τυφλοί. Με κόπο ξεκολλώντας το ποδόρι από τη λάσπη, όπου φορές, εκατοβούλιαζε ίσαμε το γόνατο. Επειδή το πιο συχνά ψιχάλιζε στους δρόμους έξω, καθώς μες στην ψυχή μας. Και τις λίγες φορές όπου κάναμε στάση να ξεκουραστούμε, μήτε που αλλάζαμε κουβέντα, μονάχα σοβαροί και αμίλητοι, φέγγοντας μ’ ένα μικρό δαδί, μία-μία εμοιραζόμασταν τη σταφίδα. Ή φορές πάλι, αν ήταν βολετό, λύναμε βιαστικά τα ρούχα και ξυνόμασταν με λύσσα ώρες πολλές, όσο να τρέξουν τα αίματα. Τι μας είχε ανέβει η ψείρα ως το λαιμό, κι ήταν αυτό πιο κι απ’ την κούραση ανυπόφερτο.

Οδ. Ελύτης, Άξιον Εστί (1960)

Πηγή 3

Εμφύλιος πόλεμος

Αφού μελετήσετε την ακόλουθη πηγή και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να σχολιάσετε τον ρόλο των ξένων δυνάμεων και ιδιαίτερα της Βρετανίας στον εμφύλιο πόλεμο.

Η αγγλική ανάμειξη στα Δεκεμβριανά

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να χτυπήσουμε απροειδοποίητα, χωρίς να προηγηθεί καμιά φανερή κρίση. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να προκατάλαβουμε το ΕΑΜ. Τηλεγράφημα του Τσόρτσιλ προς τον Ήντεν (υπ. Εξωτερικών της Αγγλίας).

Πηγή: Γ. Ανδρικόπουλος, 1944, Κρίσιμη χρονιά, τόμ. Β΄, κείμ. 197.

Παράρτημα Γ: Οι συνεντεύξεις

Γ.1. Ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων

A. Σχετικά με την πλατφόρμα e-class

Στο μάθημα της Ιστορίας χρησιμοποιήσαμε την πλατφόρμα e-class.

1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e-class;
2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;
3. Αν ναι, ποιες;

B. Σχετικά με το υλικό

1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα Power Point για να κατανοήσεις τη θεωρία;
2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;
3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;
4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;
5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;
6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Γ. Σχετικά με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης

7. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;
8. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;
9. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;
10. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;
11. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;
12. Αν ναι, σε ποια;

Γ.2. Οι συνεντεύξεις των μαθητών

Μαθητής 1

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, ήξερα ήδη να την χρησιμοποιώ.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Είχαν πολλές πληροφορίες αλλά λειτούργησαν σαν μια εισαγωγή του μαθήματος.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, γιατί ήταν η πρώτη φορά που παρακολουθούσα μάθημα μέσα από βίντεο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Αρκετά ικανοποιητική, δεν με κούρασαν καθόλου.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, ήταν πολύ κατατοπιστικά. Σίγουρα έμαθα περισσότερα απ' όσα θα μάθαινα από το βιβλίο.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ο χρόνος είναι πάντα πρόβλημα για μένα γιατί είμαι στρατιωτικός και έχω πολλές υπηρεσίες αλλά έμπαινα στην πλατφόρμα όταν είχα ευκαιρία.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Στο πρώτο μάθημα ήταν χρήσιμες, μέχρι να εξοικειωθώ με τη διαδικασία, μετά δεν μου χρειάζονταν.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν ενδιαφέρουσα γιατί ήταν κάτι διαφορετικό από το συνηθισμένο μάθημα.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορούσα να παρακολουθήσω ξανά το βίντεο και αυτό με βοήθησε να θυμάμαι καλύτερα αυτά που έλεγε.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι, μου άρεσε πολύ.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;
Ναι, πιστεύω ότι θα με βοηθούσε πολύ.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;
Γιατί όχι;

6. Αν ναι, σε ποια;
Πιστεύω ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί στα Μαθηματικά, τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία. Θα με βοηθούσε να καταλάβω καλύτερα αυτά τα μαθήματα που με δυσκολεύουν.

Μαθητής 2

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμέτωπες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, την γνωρίζω και μου φαίνεται εύκολη.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Τα διάβασα ευχάριστα αλλά νομίζω ότι δεν θυμάμαι πολλά από αυτά. Τα ξαναδιάβασα όμως όταν ήθελα να απαντήσω στις ασκήσεις.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Μου φάνηκαν πολύ ωραία και βοηθητικά.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ήταν καλή, δεν κουράστηκα.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, νομίζω ότι μου έμειναν αρκετά πράγματα στο μυαλό που μου έκαναν εντύπωση και ίσως αν τα διάβαζα μόνο να μην τα θυμόμουν.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Δουλεύω το πρωί και το απόγευμα έχω το σχολείο. Κάποιες φορές έμπαινα στην πλατφόρμα το μεσημέρι ή το βράδυ.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Αρκετά, γιατί χρειάζεται μια καθοδήγηση ακόμα και αν γνωρίζει κανείς την πλατφόρμα.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Αρκετά, αν και στην αρχή νόμιζα ότι θα ήταν κουραστική. Και η Ιστορία πάντα με κούραζε αλλά τελικά την παρακολούθησα ευχάριστα.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Το οπτικό υλικό είναι πολύ βοηθητικό.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Δεν έχει.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Μάλλον όχι, ίσως θα με κούραζε.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι αλλά όχι σε όλα.

6. Αν ναι, σε ποια;

Ίσως στη Βιολογία και στη Γεωμετρία. Κάποια βίντεο θα μου άρεσαν σ' αυτά τα μαθήματα.

Μαθήτρια 3

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι, δεν είχα χρησιμοποιήσει ξανά τη συγκεκριμένη πλατφόρμα.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι, στην αρχή μου φαινόταν δύσκολος ο χειρισμός της.

3. Αν ναι, ποιες;

Δεν ήξερα να κατεβάσω την πλατφόρμα. Με βοήθησε η διπλανή μου και μου έδειξε πώς λειτουργεί με τη βοήθεια των κινητών μας τηλεφώνων. Μετά μπόρεσα να την χρησιμοποιήσω μόνη μου.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Είναι βέβαια πιο ενδιαφέροντα από το βιβλίο αλλά με δυσκόλεψαν λίγο.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Λόγω γλώσσας δυσκολεύομαι λίγο με το διάβασμα (η ελληνική δεν είναι η μητρική μου γλώσσα) οπότε αυτά με βοήθησαν να καταλάβω το μάθημα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ήταν ικανοποιητική γιατί ούτως ή άλλως ασχολούμαστε με το ίντερνετ περισσότερη ώρα.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, γιατί μπόρεσα να τα επαναλάβω κι έτσι τα είδα περισσότερες από μία φορές.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Όχι, αργά το βράδυ τα παρακολουθούσα όταν χαλάρωνα με τον σύζυγό μου που με βοηθούσε κιόλας όταν με δυσκόλευε η γλώσσα. Άρεσε και σε εκείνον να παρακολουθεί.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Με βοήθησαν να καταλάβω τι έπρεπε να κάνω.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Η Ιστορία μου αρέσει από την παιδική μου ηλικία και μου φάνηκε πρωτότυπος αυτός ο τρόπος μελέτης.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Ότι έβλεπα την ιστορία ζωντανή μπροστά μου και την καταλάβαινα καλύτερα.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Δεν σκέφτομαι κάτι.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στη Βιολογία και στα Μαθηματικά

Μαθητής 4

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι, στην αρχή μου φάνηκε δύσκολη γιατί δεν γνωρίζω πολλά από τεχνολογία αλλά μετά τις οδηγίες που μας δόθηκαν από την εκπαιδευτικό άρχισα να την χρησιμοποιώ.

3. Αν ναι, ποιες;

Δεν μπορούσα να την κατεβάσω στο κινητό μου και να συνδεθώ γιατί είχα χάσει τους κωδικούς μου. Έγινε όμως 'ανοιχτό' το μάθημα κι έτσι μπήκα στην πλατφόρμα.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Φαίνονταν ωραία αλλά δεν είχα χρόνο να καθίσω να τα διαβάσω. Άλλωστε ποτέ δεν μου άρεσε να διαβάζω Ιστορία.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, μου φάνηκαν ενδιαφέροντα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Θα προτιμούσα να ήταν μικρότερη.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, έμαθα αρκετά πράγματα από αυτά. Ήταν πιο ευχάριστο να παρακολουθώ ένα βίντεο από το να διαβάζω.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ο χρόνος είναι το μεγάλο πρόβλημα γιατί εργάζομαι πολλές ώρες και δεν μπορώ να αφιερώσω πολύ χρόνο στο διάβασμα. Επειδή βέβαια το μάθημα ήταν στο κινητό μου, το παρακολουθούσα κάποιες φορές και στο διάλειμμα της δουλειάς.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν χρήσιμες γιατί στην αρχή δεν ήξερα τι έπρεπε να κάνω.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν ενδιαφέρουσα γιατί ήταν κάτι καινούριο.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Τα βίντεο, που μπορούσα να τα παρακολουθήσω ευχάριστα.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Ότι απαιτεί και αυτή χρόνο για μελέτη στο σπίτι.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι, βέβαια δεν ξέρω αν θα είχα τον χρόνο να μελετάω τα μαθήματα κάθε φορά.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Σε όλα.

Μαθήτρια 5

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι.

3. Αν ναι, ποιες;

Είχα χάσει τους κωδικούς που μας δόθηκαν στην αρχή της χρονιάς και δεν είχα πρόσβαση στην πλατφόρμα. Όταν το μάθημα έγινε ανοιχτό σε όλους κατάφερα να το παρακολουθήσω.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Έτσι κι έτσι γιατί δεν τα διάβασα όλα.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ήταν αρκετά ενδιαφέροντα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ήταν μεγάλα αλλά τα παρακολούθησα όλα.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, με βοήθησε που τα έβλεπα σε εικόνα.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Τα παρακολουθούσα διακεκομμένα, όποτε είχα χρόνο.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Δεν έδωσα ιδιαίτερη σημασία, κατάλαβα από την αρχή τι έπρεπε να κάνω.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Αρκετά, ήταν η πρώτη φορά που την χρησιμοποίησαμε.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορούσα να ξαναδώ το υλικό όσες φορές ήθελα για να μπορέσω να κάνω και τις ασκήσεις.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Κάποια στιγμή ήταν κουραστικό, μου προκαλούσε άγχος.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Αν και ήταν ενδιαφέρουσα, δεν θα ήθελα να γίνεται το μάθημα πάντα έτσι. Μου αρέσει και η παραδοσιακή διδασκαλία.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι, για λίγες φορές.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στην Άλγεβρα, στα Θρησκευτικά και στη Βιολογία.

Μαθήτρια 6

Α. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, μου φάνηκε εύκολη μετά από τις οδηγίες που μας δόθηκαν.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, τράβηξαν την προσοχή μου περισσότερο από το βιβλίο, είχαν περισσότερο ενδιαφέρον.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι. Μου άρεσε να βλέπω το μάθημα της Ιστορίας σε βίντεο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ναι, μου φάνηκε αρκετά καλή.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, πολύ.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ο χρόνος είναι πάντα λίγος, αλλά αν θέλω βρίσκω χρόνο.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Με βοήθησαν για να ξέρω τη σειρά που πρέπει να ακολουθήσω.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Αρκετά. Χαίρομαι που την χρησιμοποίησαμε στην Ιστορία, γιατί πάντα με κούραζε ο τρόπος που την διδασκόμασταν.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Επειδή δεν έχω πολύ χρόνο για να διαβάσω, μου φάνηκε ενδιαφέρον που μπορούσα να το παρακολουθήσω μέσω ίντερνετ και η αυτόματη διόρθωση των ασκήσεων είναι πιο ελκυστική.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Πρέπει να έχω διαθέσιμο ίντερνετ, που δεν έχω πάντα, και ένιωθα λίγη πίεση σαν να έχω μια εργασία που πρέπει να γίνει, για δικό μας όφελος βέβαια.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στη Βιολογία και στα Μαθηματικά, σαν βοήθεια, για επιπλέον εξηγήσεις.

Μαθήτρια 7

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι.

3. Αν ναι, ποιες;

Αν και είχα τους κωδικούς μου, δεν μπορούσα να μπω κάποιες φορές.

Β. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, ήταν περιεκτικά και κατανοητά.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, πολύ. Μου άρεσε να παρακολουθώ το μάθημα μέσα από βίντεο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ναι, νομίζω ότι ήταν όσο πρέπει.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, ήταν πολύ παραστατικά και μου έμεναν ευκολότερα στο μυαλό.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Όχι.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν χρήσιμες αλλά όχι και απαραίτητες.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν πολύ ενδιαφέρουσα. Παλιά το μάθημα της Ιστορίας με δυσκόλευε αλλά έτσι το παρακολούθησα ευχάριστα.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορούσα να παρακολουθώ μόνη μου το μάθημα κι εγώ έτσι το κατανοώ καλύτερα.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Κάποιες φορές γινόταν λίγο κουραστικό.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι, αν και ήταν κάποιες φορές κουραστικό, ήταν μαζί και βοηθητικό.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στη Γλώσσα, στην Άλγεβρα... σε όλα.

Μαθήτρια 8

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, την γνώριζα και από το παιδί μου που την χρησιμοποιούσε κατά την περίοδο της τηλεκπαίδευσης, οπότε μπόρεσα να παρακολουθήσω με ευκολία το υλικό και να χρησιμοποιήσω τα εργαλεία της.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Πάρα πολύ.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Πάρα πολύ. Ήταν η πρώτη φορά που παρακολούθησα ιστορικό βίντεο και έμαθα πολλά πράγματα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ναι.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι. Βασίστηκα στα βίντεο για να κάνω τις ασκήσεις. Μου άρεσαν πολύ και τα είδα τρεις-τέσσερις φορές.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Δεν ήταν πάντα εύκολο να βρω χρόνο. Επειδή μου άρεσαν όμως τα βίντεο, έβρισκα λίγο χρόνο. Συχνά τα παρακολουθούσα από το κινητό.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Δεν μπορώ να πω ότι μου ήταν απαραίτητες.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Πολύ. Μου άρεσε να διαβάζω έτσι την Ιστορία.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Ο χρόνος παρακολούθησης, μπορώ να το παρακολουθώ όποτε θέλω, να το σταματάω και να το ξεκινάω όποτε θέλω. Επίσης τα βίντεο βοηθάνε καλύτερα στην κατανόηση.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Απαιτεί χρόνο για την προετοιμασία του μαθήματος. Χωρίς προετοιμασία δεν μπορείς να παρακολουθήσεις το μάθημα.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Θα ήθελα να εφαρμόζεται αλλά όχι συνέχεια.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι, αλλά όχι για όλη τη χρονιά.

6. Αν ναι, σε ποια;

Αγγλικά, Μαθηματικά, Φυσική Χημεία.

Μαθήτρια 9

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι, με τον γιο μου που είναι μαθητής.

2. Αντιμέτωπες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι, δε θυμόμουν πώς λειτουργεί.

3. Αν ναι, ποιες;

Δυσκολευόμουν να συνδεθώ, έπρεπε να με βοηθήσει κάποιος.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Όχι και πολύ. Δυσκολεύομαι στην ανάγνωση και δεν μου ήταν εύκολο να τα διαβάσω.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, μου άρεσαν πολύ.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Νομίζω ότι ήταν καλή.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, πολύ. Επειδή δυσκολεύομαι στην ανάγνωση ήταν πιο εύκολο για μένα να τα μάθω από τα βίντεο.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Όχι ιδιαίτερα, τα παρακολουθούσα όταν ξεκουραζόμουν.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν χρήσιμες, με καθοδήγησαν αλλά χρειάστηκα και τη βοήθεια της συμμαθήτριάς μου.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν πολύ ενδιαφέρουσα. Ιδιαίτερα για το μάθημα της Ιστορίας.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Τα βίντεο, με βοήθησαν πολύ στην κατανόηση του μαθήματος. Τα ξαναέβλεπα για να κάνω τις ασκήσεις.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Κάποιες φορές με μπερδευε η διαδικασία.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Δεν ξέρω επειδή δεν το έχω δοκιμάσει.

6. Αν ναι, σε ποια;

Αν εφαρμοζόταν θα ήθελα να είναι στα Φυσική, στη Χημεία και στα Μαθηματικά.

Μαθήτρια 10

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, μου φάνηκε εύκολη.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Αρκετά. Φοβήθηκα ότι θα ήταν κουραστικά αλλά τα διάβαζα από το κινητό όποτε είχα χρόνο.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, ήταν ενδιαφέροντα αν και θα προτιμούσα να μην είναι ασπρόμαυρα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ήταν ικανοποιητική. Η μεγαλύτερη διάρκεια κουράζει.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, είμαι οπτικός τύπος και η εικόνα στα βίντεο με βοήθησε να τα καταλάβω ευκολότερα.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Δεν έχω πολύ χρόνο αλλά συνήθως τα έβλεπα το μεσημέρι όταν ξεκουραζόμουν.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν κατατοπιστικές αλλά για εμένα δεν ήταν απαραίτητες.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν κάτι νέο που νομίζω ότι με βοήθησε αρκετά.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορείς να δεις το υλικό ξανά και ξανά.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Αν θέλεις να είσαι συνεπής στην τάξη πρέπει να αφιερώσεις χρόνο.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι, αλλά ίσως όχι κάθε φορά. Θα προτιμούσα να γίνονται και κάποια μαθήματα με τον συνηθισμένο τρόπο.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στα μαθηματικά, στη Γεωμετρία, στη Βιολογία αλλά και στα υπόλοιπα.

Μαθητής 11

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμέτωπες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, ήξερα πώς λειτουργεί.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, τα διάβασα σαν εισαγωγή του μαθήματος.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Πάρα πολύ. Μου αρέσει να παρακολουθώ ιστορικά βίντεο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ναι, ήταν αρκετή αλλά όχι κουραστική.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Πολύ. Ήταν παραστατικά και μου έμεναν τα γεγονότα στο μυαλό με ευκολία.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Γενικά δεν έχω πολύ χρόνο αλλά προσπαθούσα να βρίσκω.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Δεν μου ήταν απαραίτητες αλλά δεν είναι κακό να υπάρχουν.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Μου άρεσε αυτός ο τρόπος που γίνεται το μάθημα. Για μένα η Ιστορία ήταν πάντα ένα βαρετό μάθημα, έτσι απέκτησε ενδιαφέρον.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορώ να ξαναδώ το υλικό και από το κινητό μου όποτε έχω χρόνο.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Αν δεν έχω μελετήσει το υλικό δεν θα μπορώ να παρακολουθήσω το μάθημα μέσα στην τάξη.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι αλλά όχι σε όλα.

6. Αν ναι, σε ποια;

Στη Βιολογία θα με βοηθούσε να παρακολουθώ το μάθημα σε βίντεο και ίσως στη Φυσική και στη Χημεία.

Μαθήτρια 12

Α. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, δεν είχα πρόβλημα.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, ήταν κατατοπιστικά αλλά απαιτούσε χρόνο η ανάγνωσή τους. Ευτυχώς που μπορούσα να τα διαβάσω και από το κινητό μου.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Μου φάνηκαν πολύ ενδιαφέροντα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Δεν θα με πείραζε αν διαρκούσαν λίγο περισσότερο. Δεν ένιωσα καθόλου κούραση.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Πολύ, ιδιαίτερα στον εμφύλιο πόλεμο για τον οποίο δεν γνώριζα τίποτα. Μου άρεσε που το υλικό ήταν οπτικοποιημένο.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Όχι, το έβλεπα όποτε καθόμουν να ξεκουραστώ. Με βοηθούσε που το έβλεπα από το κινητό.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν χρήσιμες αλλά θα μπορούσα να προχωρήσω και χωρίς αυτές.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Μου άρεσε και θεωρώ ότι αυτός ο τρόπος μελέτης μου ταιριάζει.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορείς να μελετήσεις με την ησυχία σου, όποια ώρα θέλεις, χωρίς την κούραση της τελευταίας ώρας που ήταν το μάθημα.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Μπορεί να μην έχω προλάβει να μελετήσω το υλικό.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Γιατί όχι;

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι αλλά όχι σε όλα.

6. Αν ναι, σε ποια;

Ίσως στη Γλώσσα.

Μαθήτρια 13

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι, με δυσκόλεψε λίγο.

3. Αν ναι, ποιες;

Στην αρχή δεν ήξερα πώς να την χειριστώ. μας δόθηκαν όμως οδηγίες και με βοήθησαν οι συμμαθητές μου.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, τα διάβασα πιο ευχάριστα από ότι το βιβλίο.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, ήταν πολύ ευχάριστα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Πολύ. Ήταν όσο έπρεπε.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, γιατί είναι καλύτερα να βλέπεις και να ακούς από το να διαβάζεις.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ναι, λόγω εργασίας δεν έχω πολύ χρόνο για διάβασμα αλλά αυτά τα παρακολουθούσα από το κινητό όποτε έβρισκα χρόνο.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Αρκετά, θεωρώ ότι ήταν απαραίτητες.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν πολύ ενδιαφέρουσα. Σαν να ζωντάνεψε η Ιστορία.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Το παρακολουθείς όποια ώρα θέλεις, χωρίς πίεση και από το κινητό.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Για να το παρακολουθήσεις πρέπει να έχεις ίντερνετ κάτι που δεν είναι πάντα δυνατό για οικονομικούς λόγους.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Σε όλα. Αν δεν καταλάβω κάτι μπορώ να το ξαναδώ.

Μαθητής 14

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμέτωπες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Όχι, δεν είχα κάποιο πρόβλημα, μου φάνηκε απλή.

3. Αν ναι, ποιες;

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, αρκετά.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, είχαν ενδιαφέρον. Μου άρεσε που ήταν μικρά και περιεκτικά.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Αρκετά. Δεν με κούρασαν.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Πολύ, γιατί ήταν σαν ντοκιμαντέρ.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ο χρόνος μου δεν είναι ποτέ αρκετός γιατί εργάζομαι αλλά έβρισκα χρόνο για να τα παρακολουθήσω.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Αν και ήξερα την πλατφόρμα, με καθοδήγησαν για το μάθημα.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα. Δεν είχα ξανακάνει το μάθημα με αυτόν τον τρόπο.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Μπορώ να το παρακολουθήσω όποτε θέλω, σε επανάληψη ή διακεκομμένα.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Για να γίνουν και οι ασκήσεις απαιτείται χρόνος.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι αλλά δοκιμαστικά.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Το ίδιο, δηλαδή δοκιμαστικά.

6. Αν ναι, σε ποια;

Νομίζω ότι θα βοηθούσε στα Θρησκευτικά, στη Φυσική, στη Χημεία, στη Βιολογία και σε μερικά μαθήματα ειδίκευσης όπως η Ηλεκτρολογία.

Μαθήτρια 15

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμέτωπες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Ναι. Δυσκολεύτηκα λίγο.

3. Αν ναι, ποιες;

Στην αρχή δεν έβρισκα τα μαθήματα, μετά μου φάνηκε εύκολη.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, με βοήθησαν και μου άρεσαν περισσότερο από το βιβλίο. Μπορούσα να τα διαβάσω ακόμα και όταν δεν ήμουν σπίτι γιατί έμπαινα στην πλατφόρμα από το κινητό μου.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Μου άρεσαν αν και δεν μου αρέσει να παρακολουθώ βίντεο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ναι, αν ήταν μεγαλύτερα θα δυσκολευόμουν να τα παρακολουθήσω.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Όχι ιδιαίτερα γιατί δυσκολεύομαι να συγκεντρωθώ σε ένα βίντεο. Μου άρεσαν περισσότερο τα PowerPoint.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Όχι, δεν εργάζομαι αυτή την περίοδο και είχα αρκετό χρόνο.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Αρκετά κατατοπιστικές αλλά θα μπορούσα να τα βρω και χωρίς αυτές.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Νιώθω ότι δεν μου ταιριάζει.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Η διακεκομμένη παρακολούθηση.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Είναι κουραστική. Ιδιαίτερα για μένα που δεν μου αρέσει να ασχολούμαι με το ίντερνετ.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Όχι, προτιμώ τον παραδοσιακό τρόπο.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Όχι.

6. Αν ναι, σε ποια;

Σε κανένα.

Μαθήτρια 16

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;

Ναι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;

Αν και την γνώριζα, δυσκολεύτηκα λίγο στην αρχή.

3. Αν ναι, ποιες;

Δυσκολεύτηκα να θυμηθώ πώς λειτουργεί αλλά μετά δεν είχα πρόβλημα

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Είχαν πολλές πληροφορίες αλλά πήρα μια ιδέα για το μάθημα.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Μου άρεσαν πολύ, τα παρακολούθησα ευχάριστα.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Ήταν καλή, δεν με κούρασαν.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Ναι, γιατί έδειχναν εικόνες από τα γεγονότα που συνέβησαν. Σίγουρα είναι καλύτερα να τα βλέπεις ζωντανά παρά να τα διαβάζεις.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Δυσκολεύτηκα λίγο γιατί η παρακολούθηση του υλικού και οι ασκήσεις απαιτούν πολύ χρόνο. Δεν εργάζομαι αλλά έχω πολλές οικογενειακές υποχρεώσεις. Ωστόσο τα παρακολουθούσα μόλις έβρισκα λίγο χρόνο.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν χρήσιμες για να κατατοπιστώ στη σειρά του μαθήματος.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;
Μου άρεσε, αν και όταν ενημερωθήκαμε για αυτήν νόμιζα ότι θα είναι δύσκολη.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;
Τα βίντεο, γιατί μας δείχνουν την ιστορία ζωντανή μπροστά μας.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;
Δεν νομίζω ότι έχει.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;
Θα ήθελα να το δοκιμάσω, δεν ξέρω πώς θα μου φαινόταν.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;
Ναι, δεν θα με πείραζε.

6. Αν ναι, σε ποια;
Στη Φυσική, στη Χημεία και στη Βιολογία, ίσως και στα Θρησκευτικά.

Μαθητής 17

A. 1. Έχεις χρησιμοποιήσει ξανά την πλατφόρμα e class;
Όχι.

2. Αντιμετώπισες δυσκολίες κατά τη χρήση της;
Ναι, με δυσκόλεψε στην αρχή.

3. Αν ναι, ποιες;
Μου φάνηκε περίπλοκη αλλά μετά κατάλαβα πώς λειτουργεί.

B. 1. Θεωρείς ότι σε βοήθησαν τα PowerPoint για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Με βοήθησαν να καταλάβω τη δομή του μαθήματος.

2. Σου άρεσαν τα βίντεο που παρακολούθησες;

Ναι, υπήρχαν σε αυτά πληροφορίες που δεν είχα ξανακούσει για τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

3. Θεωρείς ικανοποιητική τη διάρκειά τους;

Δεν θα με πείραζε αν διαρκούσαν και περισσότερο. Τα είδα πολύ ευχάριστα.

4. Πιστεύεις ότι σε βοήθησαν για να κατανοήσεις τη θεωρία;

Σίγουρα έμαθα περισσότερα από αυτά που θα μάθαινα από το βιβλίο.

5. Ήταν δύσκολο να βρεις χρόνο για την παρακολούθηση του υλικού;

Ναι αλλά μπορούσα να το παρακολουθώ όταν έβρισκα ευκαιρία κυρίως από το κινητό.

6. Πόσο χρήσιμες ήταν οι οδηγίες που δόθηκαν για την παρακολούθηση του εκπαιδευτικού υλικού;

Ήταν αρκετά χρήσιμες για την οργάνωση του μαθήματος.

Γ. 1. Πόσο ενδιαφέρουσα σου φάνηκε η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης;

Μου άρεσε πολύ, την βρήκα πρωτότυπη.

2. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της;

Τα βίντεο που δείχνουν το μάθημα πολύ παραστατικά.

3. Ποιο θεωρείς ότι είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημά της;

Για να παρακολουθήσεις το μάθημα πρέπει να έχεις ίντερνετ και αυτό δεν συμβαίνει πάντα.

4. Θα ήθελες να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια όλης της σχολικής χρονιάς;

Ναι.

5. Θα ήθελες να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα;

Ναι, θα ήθελα να δω πώς είναι και στα άλλα μαθήματα.

6. Αν ναι, σε ποια;

Σε όλα.

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.»

Υπογραφή: